

תורה אור • פרשת ויקהל • מאמר 1

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם וגו'

”ומשה הקהיל את כל עדת בני ישראל”

ה' שוכן בתוך ישראל באמצעות התורה והמצוות, שהן כלי המשכן — האור הפנימי — והיריעות — האור המקיף. אך אדם שלמטה יכול להמשיך את האור הזה למטה רק לאחר שהוא עולה תחילה: באמצעות השבת, שבה מתגלה הרצון שלמעלה מן השכל, ובאמצעות התפילה, שממשיכה אותו אל ימי החול. לכן משה סיפר לעם תחילה על השבת, ואילו ה', שתיאר כיצד האור יורד מלמעלה, הציב את השבת בסוף.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayakhel/1

הנקודה

ה' שוכן בתוך ישראל באמצעות התורה והמצוות, שהן כלי המשכן — האור הפנימי — והיריעות — האור המקיף. אך אדם שלמטה יכול להמשיך את האור הזה למטה רק לאחר שהוא עולה תחילה: באמצעות השבת, שבה מתגלה הרצון שלמעלה מן השכל, ובאמצעות התפילה, שממשיכה אותו אל ימי החול. לכן משה סיפר לעם תחילה על השבת, ואילו ה', שתיאר כיצד האור יורד מלמעלה, הציב את השבת בסוף.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מדוע השבת מופיעה לצד בניית המשכן, ומדוע משה הקדים אותה, בעוד ה' הציב אותה בסוף? ה' שוכן "בתוכם", בתוך ישראל, באמצעות התורה והמצוות. המצוות הן יריעות המשכן: לבושים של אור מקיף, הנמשכים ממלכות של ה', שהיא עצמה אינסופית ומקיפה את העולמות, כשם שקרני השמש מקיפות את הדברים שהן מאירות. התורה היא כלי המשכן: מזון, אור פנימי. השבת היא הנשמה היתירה: בימי החול אהבת האדם לה' נובעת מהתבוננות, מן הרצון התחתון; בשבת מתגלה הרצון העליון, שלמעלה מן השכל, ושורה בתוך הרצון התחתון הזה — "שבת שבתון". התפילה, הסולם, ממשיכה את האור הזה אל ימי החול, ולימוד התורה, המנורה והשולחן, ממשיך את הרצון העליון אל הרצון התחתון. בסדר שבו ה' מוריד אור אל העולמות, תחילה באים הכלים, אחריהם היריעות, ולבסוף השבת כאור חוזר. בעבודתו של האדם, לעומת זאת, העלייה צריכה לבוא תחילה: השבת, אחריה המצוות המקיפות, ואחר כך האור הפנימי של התורה.

מבנה

1	שתי שאלות, והמשכן שבתוכנו	11-4
	מדוע השבת מופיעה לצד המשכן, ומדוע סדרו של ה' — כלים, יריעות, שבת — שונה מסדרו של משה — שבת, יריעות, כלים. ה' שוכן "בתוכם" באמצעות התורה והמצוות: התורה היא הכלים, מזון פנימי לנפש; המצוות הן היריעות, לבושים מקיפים.	
2	מלכות, סובב וממלא	14-5
	הבריאה אינה משנה את ה', שכן חיות העולמות באה רק מהארה, ממלכות שלו, ואילו עצמותו קדושה ונבדלת. מלכות היא עצמה אינסופית, ולכן עיקר האור שלה מקיף — סובב; רק חלק מצומצם ממנו ממלא את העולמות — ממלא. בדומה לאור השמש, הארה היא גילוי שמקיף. "ארוממך" הוא סובב; "ואברכה שמך" הוא ממלא.	
3	המצוות כלבושים של מלכות	15-21
	התורה והמצוות ממשיכות את שתי הבחינות הללו. המצוות הן "איברי המלך" ו"לבושי מלכות": כמו התפילין, שממשיכות את המוחין העליונים על הראש בלי להיכנס אל תוך השכל, הן מקיפות את הנפש. ככלל, הן שבע, כנגד שבעת חומרי היריעות.	
4	השבת והנשמה היתירה	22-33
	אהבת ה' בימי החול נולדת מהתבוננות באחדותו: זהו הרצון התחתון, שנרכש בעמל. בשבת מתגלה אהבה שלמעלה מן השכל, שמקורה ביחידה: הרצון העליון, "שער הפונה קדימה". הוא שורה בתוך הרצון התחתון כאור בתוך כלי; שני הרצונות כשהם מחוברים הם "שבת שבתון" ו"אלקי הדעות".	

הארה של השבת מגיעה לימי החול באמצעות התפילה, הסולם שעליו הנפש עולה אל הרצון העליון ואחר כך ממשיכה אותו אל הרצון התחתון, כדי שימי החול יהיו "חולין על טהרת הקודש".

התורה, ששורשה ברצון העליון והיא מתגלה באמצעות חכמה, ממשיכה את הרצון הזה אל הרצון התחתון. היא אור המנורה, פנים מאירות של תענוג חדש; ששת הקנים הם התורה שבעל פה היוצאת מן התורה שבכתב, ובכתורים נפגשים המשפיע והמקבל. היא לחם השולחן, מזון פנימי, ואילו המצוות נשאות מקיפות.

אדם שלמטה אינו יכול להגיע לרצון העליון בלי לעלות תחילה: שבת – "תשב", מלשון שיבה – ואחר כך תפילה; ורק אז יכולות התורה והמצוות להמשיך אור למטה, תחילה היריעות המקיפות ואחר כך הכלים הפנימיים, כמו בתפילין ובקריאת שמע. בירידת האור מאת ה' הסדר הפוך: כלים, יריעות, ולבסוף שבת, כאור חוזר.

מושגים

אור מקיף ואור פנימי

אור שמקיף אדם או עולם בלי להיכנס לתוכו, כמו לבושים או יריעות המשכן, לעומת אור שנקלט בתוכו, כמו מזון או כלי המשכן. המצוות מביאות את הראשון, והתורה את השני.

סובב וממלא

סובב כל עלמין וממלא כל עלמין
האור המקיף את כל העולמות והאור הממלא את כל העולמות. מכיוון שגם מלכות היא אינסופית, עיקר האור שלה מקיף, ורק חלק מצומצם ממנו מתלבש בתוך העולמות.

הרצון העליון והרצון התחתון

רצון העליון ורצון התחתון
רצון העליון נולד מהבנה ומהתבוננות; הרצון העליון הוא למעלה מחכמה ואין לו טעם. בשבת מתגלה הרצון העליון ושורה בתוך הרצון התחתון כמו בתוך כלי.

הנשמה היתירה

נשמה יתירה
מה שנוסף בשבת: אהבה ורצון לה' שלמעלה מן השכל, שמקורם ביחידה, עצם הנפש; זו "שבת שבתון", החיבור של שני הרצונות.

לבוש מלכות

לבוש מלכות
מלכות ה' כפי שהיא קשורה לעולמות: היא אינה נכנסת לתוכם, אלא מקיפה אותם כמו לבוש. כל מצווה ממשיכה לבוש כזה על הנפש.

אתערותא דלתתא

אתערותא דלתתא
הכמיהה של המקבל, שצריכה לבוא לפני השפע של המשפיע. בעבודה, העלייה של השבת והתפילה היא אתערותא דלתתא, המאפשרת לתורה ולמצוות להמשיך אור למטה.

אור ישר ואור חוזר

אור ישר ואור חוזר
אור היורד מלמעלה, ואור העולה בחזרה אל מקורו. בסדרו של ה', השבת היא האור החוזר שבא לאחר הירידה דרך הכלים והיריעות.

קטע 1 • 11-4

שתי שאלות, והמשכן שבתוכנו

1 ויקהל משה¹ את כל עדת בני ישראל ויאמר² אליהם וגו'. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון להי³.

"ומשה הקהיל את כל עדת בני ישראל ואמר להם" וגו'. "ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם יום קדוש, שבת שבתון להי".

המאמר פותח בפסוקים הראשונים של פרשת ויקהל. משה מקהיל את העם, ולפני שהוא מוסר להם את ההוראות לבניית המשכן, הוא מצווה אותם תחילה על השבת. הביטוי "שבת של מנוחה שלמה" (שבת שבתון) יוסבר בהמשך המאמר.

להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"ז למה נסמכה פ' שבת למלאכת המשכן.⁴ גם צ"ל מפני מה בצווי הקב"ה למשרע"ה [למשה רבינו עליו השלום] בפ' תרומה ותצוה נאמר תחלה מלאכת כלי המשכן דהיינו הארון והשולחן והמנורה כו.⁵

[יש] להבין את דברי חז"ל על כך: מדוע נסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן? צריך להבין גם מדוע בציווי הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום בפרשות תרומה ותצוה נאמרת תחילה מלאכת כלי המשכן, כלומר הארון, השולחן והמנורה וכו',

חז"ל למדו מהצמדת פרשת שבת למלאכת המשכן שסוגי המלאכות ששימשו לבניית המשכן הם המלאכות האסורות בשבת. אדמו"ר הזקן שואל מה משמעותה הפנימית של סמיכות זו. הוא מוסיף שאלה שנייה על סדר הדברים: בציווי של ה' למשה בפרשות תרומה ותצוה מתוארים תחילה כלי המשכן – הארון, השולחן והמנורה.

2 ואח"כ מלאכת המשכן עצמו הן היריעות של המשכן ואח"כ לבסוף הכל נאמר בפ' כי תשא אך את שבתותי תשמרו כו' הרי הקדים הכלים ואח"כ היריעות ואח"כ שמירת שבת.⁶

ולאחר מכן מלאכת המשכן עצמו, כלומר יריעות המשכן; ולאחר מכן, לבסוף, נאמר בפרשת כי תשא: "אך את שבתותי תשמרו" וכו'. נמצא שהקדים את הכלים, אחר כך את היריעות, ולבסוף את שמירת השבת.

רק לאחר הכלים מתאר ה' את מבנה המשכן עצמו, את יריעותיו, ורק בסוף, בפרשת כי תשא, הוא מצווה לשמור את השבת. כלומר, בסדר דבריו של ה' מופיעים תחילה הכלים, אחר כך היריעות, ולבסוף השבת.

3 ובצווי משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] לישראל דהיינו בפ' זו דויקהל משה הפך הסדר⁷ שאמר להם תחלה שמירת שבת.

אך בציווי של משה רבנו, עליו השלום, לישראל, כלומר בפרשה זו, "ויקהל משה", הוא הפך את הסדר: תחילה אמר להם [על] שמירת השבת,

כאשר משה מוסר לעם את הציוויים בפרשת ויקהל, הסדר מתהפך: השבת מופיעה תחילה.

ואח"כ מלאכת המשכן ואח"כ הכלים. והענין דהנה כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.⁸ בתוכו לא נאמר⁹ אלא בתוכם¹⁰

לאחר מכן מלאכת המשכן, ואחר כך הכלים. והעניין הוא כך: נאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". לא נאמר "בתוכו" אלא "בתוכם",

אחרי השבת באים מבנה המשכן ואחר כך כליו. כדי להסביר זאת, אדמו"ר הזקן פונה לפסוק המתאר את מטרת המשכן: ה' אומר שישכון "בתוכם", בתוך בני ישראל, ולא רק "בתוכו", בתוך המבנה.

דהיינו בתוך כללות נשמות ישראל ישכון כבוד הוי"ה ית' ע"י המשכן ועכשיו ג"כ הוא ע"י עסקם בתורה ומצות. שהתורה היא כמו בחי' כלי המשכן.

כלומר, בתוך כלל נשמות ישראל תשכון כבוד הוי"ה יתברך באמצעות המשכן; וגם כיום הדבר נעשה באמצעות עיסוקם בתורה ובמצוות. שכן התורה היא כמו בחינת כלי המשכן,

כבוד ה' שוכן בתוך כלל נשמות ישראל. בזמן המשכן הדבר נעשה באמצעות המשכן, וכיום הוא נעשה באמצעות לימוד התורה וקיום המצוות. שני חלקי המשכן מקבילים לשני אלה: התורה מקבילה לכליו.

4 והמצות הם בחי' יריעות המשכן כי ע"י המצות נעשה בחי' לבושים לנפש. כמ"ש והלך לפניך צדקך¹¹ כבוד ה' יאספך.

והמצוות הן בבחינת יריעות המשכן, שכן באמצעות המצוות נעשים לבושים לנפש, כמו שנאמר: "צדקתך תלך לפניך, כבוד ה' יאספך".

המצוות מקבילות ליריעות המשכן: כשם שהיריעות הקיפו את המקדש, כך המצוות נעשות לבושים המקיפים את הנפש. דברי ישעיהו, "צדקתך תלך לפניך, כבוד ה' יאספך", מציירים אדם המוקף בטוב שעשה.

וזהו כמו בחי' יריעות שהן בחי' מקיפים והתורה היא בחי' מזון לנפש כמ"ש ותורתך בתוך מעי.¹² וזהו בחי' כלי המשכן שהן בחי' פנימיים:

זה דומה לבחינת היריעות, שהן בחינת מקיפים. התורה היא בחינת מזון לנפש, כמו שנאמר: "ותורתך בתוך מעי". וזהו בחינת כלי המשכן, שהם בחינת פנימיים.

לבושים ויריעות מקיפים מבחוץ, ולכן הם בבחינת "מקיף". התורה היא כמו מזון, שנכנס אל האדם ונעשה חלק ממנו, ככתוב: "ותורתך בתוך מעי"; לכן היא בבחינת "פנימי", כמו הכלים שהיו בתוך המשכן.

קטע 2 • 51-14

מלכות, סובב וממלא

5 ולהבין זה יש להקדים להבין מ"ש אני ה' לא שנית¹³ שאין בו ית' שום שינוי והתפעלות ח"ו [חס ושלום]

ע"י בריאת העולם שכמו שהיה יחיד ומיוחד קודם בריאת העולם כך הוא ג"כ אחר בריאת העולם

כדי להבין זאת, יש להקדים ולהבין את הכתוב: "אני ה' לא שנית" — שאין בו ית' שום שינוי או התפעלות, חס ושלום, בעקבות בריאת העולם; כשם שהיה יחיד ומיוחד לפני בריאת העולם, כך הוא גם לאחר בריאת העולם,

לפני שהרבי הזקן מסביר כיצד התורה והמצוות ממשיכות את נוכחותו של ה', הוא מציב עיקרון מספר מלאכי: "אני ה' לא שנית". בריאת העולם לא שינתה דבר בה' עצמו; הוא יחיד ומיוחד לאחר הבריאה כפי שהיה לפניו.

וכמאמר אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא משנברא¹⁴ כו'. ר"ל [רוצה לומר] בזה שאין בריאת העולמות פועל בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום].

וכמאמר: "אתה הוא קודם שנברא העולם, ואתה הוא משנברא העולם" וכו'. הכוונה בכך היא שבריאת העולמות אינה פועלת בו שום שינוי, חס ושלום.

בתפילה היומית נאמר אותו רעיון: "אתה הוא קודם שנברא העולם, ואתה הוא משנברא העולם". הבאת העולמות לידי מציאות אינה משפיעה עליו כלל.

6 והיינו לפי שהחיות הנמשך ממנו ית' להחיות העולמות כללות אור וחיות זה הוא רק בחי' הארה בעלמא ממהו"ע [ממהותו ועצמותו] ית' שהאיר והמשיך ממנו עד"מ הארה בעלמא.¹⁵

כלומר, החיות הנמשכת ממנו ית' כדי להחיות את העולמות היא בכללותה אור וחיות שאינם אלא הארה בלבד ממהותו ועצמותו ית', שהאיר והמשיך ממנו, על דרך משל, הארה בלבד.

לכן הבריאה אינה משנה את ה': כל החיות המקיימת את העולמות אינה אלא "הארה בלבד" המאירה ממנו, ולא עצמותו ממש.

וע"י זו ההארה הוא ית' מחיה אותן ומהווה אותן מאין ליש. אבל הוא ית' במהותו ועצמותו מרומם ומתנשא מגדר עלמין.

ובאמצעות הארה זו הוא ית' מחיה אותם ומהווה אותם מאין ליש. אך הוא ית', במהותו ועצמותו, מרומם ונישא מעבר לגדר העולמות.

באמצעות הארה זו הוא מעניק לעולמות חיות ומהווה אותם מאין. אך הוא עצמו, בעצמותו, נותר לגמרי מעבר לגדר של עולמות.

7 וזהו שנק' הקב"ה שהוא קדוש ומובדל. והגם שנאמר ואתה מחיה את כלם.¹⁶ הנה עיקר חיותם וקיומם הוא רק מבחי' הארה בעלמא כנ"ל.

לכן הוא נקרא "הקדוש ברוך הוא": הוא קדוש ומובדל. ואף שנאמר "ואתה מחיה את כולם", מקור חיותם וקיומם העיקרי הוא רק בחינה של הארה בלבד, כפי שהוזכר לעיל.

לכן ה' נקרא "הקדוש": "קדוש" פירושו מובדל. אף שנאמר בספר נחמיה "ואתה מחיה את כולם", מה שמעניק לעולמות את חיותם הוא רק אותה הארה בלבד.

והארה זו היא בחינת מדת מלכותו יתברך כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים.¹⁷ שחיות כל העולמים הוא מבחינת מלכותך דהיינו שמה שנק' הוא יתברך מלך עליהם מזה עצמו הם חיים וקיימים.

והארה זו היא בחינת מדת מלכותו יתברך, כמו שנאמר: "מלכותך מלכות כל עולמים". חיותם של כל העולמות היא מבחינת "מלכותך"; כלומר, עצם העובדה שה' יתברך נקרא מלך עליהם היא שמעניקה להם חיים וקיום.

הארה זו היא מדת מלכותו של ה'. כפי שנאמר בתהלים: "מלכותך מלכות כל עולמים" — עצם העובדה שה' נקרא מלך על העולמות היא שמעניקה להם חיים וקיום.

8 וז"ש [וזהו שכתוב] ישתבח שמך לעד מלכנו. פ"י שהתפשטות מדת מלכותו ית' הנק' ג"כ שמו הוא לעד וזהו [פירוש] הנאמר: "ישתבח שמך לעד מלכנו". כלומר, התפשטות מידת מלכותו יתברך, הנקראת גם שמו, היא "לעד",

תפילת "ישתבח", "ישתבח שמך לעד מלכנו", נקראת לאור זה כך: "שמך" היא מלכות, הנקראת גם שמו של ה', והתפשטותה אל העולמות היא שנמשכת "לעד".

דהיינו עד אין קץ ותכלית כי מדת מלכותו היא ג"כ בחי' א"ס ממש כיון שהיא הארה ממנו ית'.

כלומר, בלי קץ ותכלית; שכן מידת מלכותו היא גם בחינת אין סוף ממש, מאחר שהיא הארה ממנו יתברך.

"לעד" פירושו בלי סוף, משום שגם מלכות, בהיותה הארה מה', היא עצמה אין סוף. הדבר מכין אותנו לנקודה הבאה: האור הנמשך ממלכות גדול מכדי שהעולמות יוכלו להכיל אותו.

9 וז"ש [וזהו שכתוב] בברכת יוצר ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלקים חיים ומלך עולם¹⁸ שאין משיגים רק ההמשכה שנמשכ' [שנמשכת] מאלקים חיים ומלך עולם שקול הוא המשכה כנודע.

וזהו [פירוש] הנאמר בברכת יוצר: "ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלקים חיים ומלך עולם": הם משיגים רק את ההמשכה הנמשכת מ"אלקים חיים ומלך עולם", שכן קול הוא המשכה, כידוע.

בברכת יוצר שלפני קריאת שמע של שחרית, המלאכים מכריזים "דברי אלקים חיים ומלך עולם". אדמו"ר הזקן מדגיש את המילה "קול": קול הוא דבר הנמשך החוצה מן המדבר, ולכן המלאכים משיגים רק את מה שנמשך מה' בתור "מלך עולם", ולא את ה' עצמו.

אבל עצמותו ומהותו ית' הוא קדוש ומובדל דלמחת"ב [דלית מחשבה תפיסא ביה] כלל ולכן לא שניתני כני"ל. וזהו והחיות נושאות את הכסא^{20, 19} כו' זעות מחיל כסא.²¹

אבל עצמותו ומהותו יתברך קדושה ומובדלת, עד שאי אפשר להשיגה במחשבה כלל; ולכן "לא שניתני", כפי שהוזכר לעיל. וזהו [פירוש] "והחיות נושאות את הכיסא" וכו', "זעות מחיל כיסא":

עצמותו של ה' קדושה ומובדלת, מעבר להשגתה של כל מחשבה, ולכן אין בו שינוי. נאמר על המלאכים העליונים, החיות, שהם נושאים את כיסא הכבוד ורועדים מאימת הכיסא.

שתפול עליהם אימה ופחד של מדת מלכותו ית' שהוא בחינת מלך יושב על כסא רם ונשא ולכן הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים כו':²²

מפני שנופלים עליהם אימה ופחד ממידת מלכותו יתברך, שהיא בחינת מלך היושב על כיסא רם ונישא; ולכן הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים וכו'.

רעדתם היא יראה מפני מלכותו של ה', המתוארת כמלך היושב על כיסא רם ונישא; מתוך יראה זו הם מקבלים עליהם את עול מלכות שמים. גם מלאכים אלה קשורים למלכותו של ה', ולא לעצמותו.

10 והנה מבחי' מדת מלכותו ית' נמשך האור והחיות ג"כ בב' בחי' סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין].

והנה, ממדרגת מידת מלכותו יתברך נמשכים גם האור והחיות בשתי בחינות: בחינת סוכב כל עלמין ובחינת ממלא כל עלמין.

ממלכות נמשכים האור והחיות בשתי דרכים: סוכב כל עלמין — אור ש"מקיף" את כל העולמות, וממלא כל עלמין — אור ש"ממלא" את כל העולמות.

דהיינו שלהיות כי בחי' מלי' הוא ג"כ בחי' א"ס ממש. וזהו פי' וענין אוא"ס [אור אין סוף] הנזכר בספרים. כי אור הוא בחי' גילוי והמשכה מעצמותו ומהותו.²³

כלומר, מכיוון שגם בחינת מלכות היא באמת בחינת אין סוף. וזהו פירושו וענינו של המונח "אור אין סוף" המופיע בספרים: אור הוא בחינת גילוי והמשכה מעצמותו ומהותו.

יש שתי דרכים משום שגם מלכות היא באמת אין סוף, כפי שנאמר לעיל. בכך מתבאר גם המונח הקבלי "אור אין סוף": "אור" פירושו דבר שמתגלה ונמשך מן העצמות, ולא העצמות עצמה.

11 וכנודע דהשמש עצמו נק' מאור. אבל אור היינו הזיו הנמשך ממאור השמש ומאיר לארץ ולדורים עליה.

כידוע, השמש עצמה נקראת "מאור", ואילו "אור" הוא הזוהר הנמשך ממאור השמש ומאיר לארץ וליושביה.

המשל הוא שהשמש עצמה נקראת "מאור", ואילו "אור" הוא הזוהר המתפשט ממנה אל הארץ. הניסוח מהדהד את ברכת המאורות של שחרית.

וכך בחי' אוא"ס [אור אין סוף] הוא עדי"מ זיו הנמשך ממחוי"ע [ממהותו ועצמותו] ית'. אבל על מחוי"ע [מהותו ועצמותו] ית' ממש לא שייך כלל לשון אור.

כך גם אור אין סוף הוא, בדרך משל, זוהר הנמשך ממהותו ועצמותו יתברך; אך על מהותו ועצמותו יתברך ממש לא שייך כלל לומר "אור".

כך גם אור אין סוף הוא כוזהר הנמשך מעצמותו של ה'. המילה "אור" אינה מתאימה לעצמות עצמה, כשם שגוף השמש אינו קרנייה.

ולהיות כי האור הוא גי"כ בחי' א"ס ממש ע"כ א"א להעולמות להכיל בתוכן האור שלא יתבטלו ממציאות ממש.

ומכיוון שגם האור הוא בחינת אין סוף ממש, אין העולמות יכולים להכיל את האור בתוכם מבלי להתבטל לחלוטין ממציאותם.

מכיוון שגם אור זה הוא איך-סופי, העולמות המוגבלים אינם יכולים להכילו; אילו היה נכנס בהם בשלמות, היו חדלים להתקיים.

לכך עיקר האור הוא בחי' סובב ומקיף עליהן רק שע"י צמצום רב ועצום נמשך איזה המשכה מצומצמת מהאור להיות מתלבש בתוך העולמות ונק' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כו':

לכן עיקר האור הוא בבחינת סובב כל עלמין ומקיף עליהם; אלא שעל ידי צמצום גדול ועצום נמשכת מן האור המשכה מצומצמת כלשהי, כדי שתתלבש בתוך העולמות, והיא נקראת ממלא כל עלמין וכו'.

לכן רוב האור נשאר בבחינת סובב כל עלמין, ומשפיע על העולמות מבחוץ; ורק חלק קטן ממנו, לאחר צמצום גדול, מתלבש בתוכם. זהו האור הנקרא ממלא כל עלמין.

12 ובזה יובן גי"כ טוב טעם למה שכינו המקובלים²⁴ לבחי' המשכת החיות מהבורא ית' בשם אור כנ"ל בענין לשון אור א"ס.

ובכך יובן גם היטב מדוע כינו המקובלים את המשכת החיות מן הבורא יתברך בשם "אור", כפי שנזכר לעיל בענין הביטוי "אור אין סוף".

כך מתבאר גם מדוע המקובלים השתמשו במילה "אור" לתיאור השפע המחיה מן הבורא.

(וכן בתניא) (פמ"ח) אמר על ענין הסובב לשון הארה²⁵ כו' ע"ש. והגם שיש הרבה טעמים על זה.

(וכך גם בתניא) (פרק מ"ח) השתמש בלשון "הארה" ביחס לעניין סובב וכו'; עיינו שם). ואף שיש לכך טעמים רבים, בסוגריים מציין אדמו"ר הזקן שבתניא, פרק מ"ח, הוא כינה אפילו את האור המקיף "הארה". הוא מכיר בכך שיש טעמים רבים לשימוש במונח "אור".

אך אחד מן הטעמים הוא זה והיינו כי כמו בגשמיות ענין הארה שהוא המשכת זיו השמש על איזה דבר. אחד הטעמים לכך הוא זה: כשם שבמובן הגשמי, הארה היא המשכת זיו השמש על דבר כלשהו, הוא מביא אחד מן הטעמים: בעולם הגשמי, הארה היא זיו השמש המגיע אל דבר כלשהו.

הנה הרי הזיו הוא רק בחי' מקיף על אותו הדבר ואינו נכנס בפנימיותו. נמצא שההארה היא המשכה וגילוי מההעלם.

הרי הזיו הוא רק בבחינת מקיף לאותו דבר, ואינו נכנס לתוכו. נמצא שההארה היא המשכה וגילוי מתוך ההעלם. זיו כזה מקיף את הדבר בלבד ואינו נכנס לתוכו, ולכן הוא בבחינת מקיף. עם זאת, הוא גם גילוי: ההארה מוציאה את השמש מן ההעלם.

שהרי כשיש ענן ואין השמש מאיר זהו העלם גמור. כשהזיו נמשך ומאיר לארץ ולדרים עליה זהו גילוי. שהרי כאשר יש ענן והשמש אינה מאירה, זהו העלם גמור; וכאשר הזיו נמשך ומאיר לארץ וליושביה, זהו גילוי. כאשר ענן מכסה את השמש, היא נסתרת לגמרי; וכאשר קרניה מגיעות לארץ, היא מתגלה. לכן "הארה" מתארת דבר שהוא גם גלוי וגם מקיף, וזהו בדיוק עניינו של סובב.

13 ועכ"ז [ועם כל זה] גילוי זה הוא בחי' מקיף שאין הזיו נכנס בתוכיות הארץ והאדם כו'. וכך יובן ענין אור א"ס שהוא בחי' סוכ"ע

ובכל זאת, גילוי זה הוא בבחינת מקיף, שכן הזיו אינו נכנס לתוך הארץ והאדם וכו'. כך יובן גם עניינו של אור אין סוף, שהוא בחינת סובב כל עלמין,

אף שזיו השמש הוא גילוי, הוא נשאר בבחינת מקיף: הוא אינו נכנס לתוך הארץ או לתוך האדם. כך גם אור אין סוף, בבחינת סובב כל עלמין.

שהרי הוא גילוי להחיות בחי' עולמות. וקודם בריאת העולם היה שמו נכלל בבחי' לבדו במהו"ע [במהותו ועצמותו].

שהרי זהו גילוי שנועד להחיות בחינת עולמות. קודם בריאת העולם היה שמו כלול בבחינת "לבדו", במהותו ועצמותו.

סובב הוא גילוי, משום שהוא נועד להחיות עולמות. אולם קודם הבריאה היה "שמו" של הקב"ה — הכוח שבאמצעותו הוא מתייחס למה שמחוץ לו — כלול במהותו, במצב הנקרא "לבדו".

וזוהו מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם²⁶ היה²⁷ הוא ושמו בלבד שהיה שמו בבחי' לבדו.²⁸ ובבריאת העולם נמשך להיות גילוי שיהיה בחי' סוכ"ע.

וזוהו שאמרו חז"ל: "עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד" — שמו היה בבחינת "לבדו". עם בריאת העולם נמשך הדבר להיות גילוי, בבחינת סוכב כל עלמין.

זו משמעות האמירה שלפני שנברא העולם היו רק "הוא ושמו": השם עדיין לא התגלה, אלא היה כלול בו. עם בריאת העולם הוא יצא מן ההעלם ונעשה גילוי, בבחינת סוכב כל עלמין.

אבל מ"מ הגילוי הזה הוא רק בבחי' מקיף ולכן נק' הארה כמשל הארת השמש שההארה מקפת כו': אך בכל זאת, גילוי זה הוא רק בבחינת מקיף, ולכן הוא נקרא "הארה", בדומה להארת השמש, שהארתה מקיפה וכו'.

אף על פי כן, גילוי זה נשאר בבחינת מקיף, ולכן הוא נקרא "הארה" — כמו אור השמש המקיף עצם ואינו נכנס לתוכו.

14 וזוהו ארוממך אלוהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד. דלכאורה לשון לעולם ועד אינו מובן שהרי ימי שנותינו בהם שבעים שנה.²⁹

וזוהו [פירוש] "ארוממך אלוהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד". לכאורה, הביטוי "לעולם ועד" אינו מובן, שהרי "ימי שנותינו בהם שבעים שנה".

במזמור נאמר: "ארוממך ... ואברכה שמך לעולם ועד". אדמו"ר הזקן שואל כיצד אדם יכול לברך את ה' "לעולם", כאשר חיי האדם נמשכים כשבעים שנה.

אלא דפי' אברכה שמך היינו להמשיך גילוי אלהותו בתוך העולמות ממש וזהו לעולם ועד. אך כדי להיות המשכה זו ממקורה ושרשה הוא ע"י שבתחלה ארוממך כו'.

אלא, פירוש "אברכה שמך" הוא שאמשיך את גילוי אלקותו לתוך העולמות עצמם, וזהו "לעולם ועד". אך כדי שהמשכה זו תבוא ממקורה ושרשה, הדבר נעשה על ידי שקודם לכן נאמר "ארוממך" וכו'.

התשובה היא ש"לברך" את שם ה' כאן פירושו להמשיך את גילוי האלקות לתוך העולמות עצמם; זהו "לעולם ועד", הנדרש במשמעות של המשכה אל תוך העולם. כדי שהמשכה זו תבוא ממקורה האמיתי, עליה להיות קודמת באמירת "ארוממך".

דפי' ארוממך רוממות והתנשאות של בחי' המלך והוא בחי' סוכ"ע כמשל התנשאות המלך על עמו הוא בחי' מקיף כו'

כי פירוש "ארוממך" הוא רוממות והתנשאות של בחינת המלך, והיא בחינת סוכב כל עלמין. הדבר דומה להתנשאותו של מלך על עמו, שהיא בחינת מקיף וכו'.

"ארוממך" היא רוממותו של ה' כמלך, שהיא בחינת סוכב: המלך נישא מעל עמו ומתייחס אליו מלמעלה, באופן מקיף ולא מתוך כניסה לתוכו.

ומשם יומשך אח"כ להיות ואברכה שמך לעולם ועד בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כו'. וזהו בקול דברי אלקים חיים ומלך עולם.³⁰ קול הוא המשכה בפנימיות כו'.³¹

ומשם תימשך אחר כך המשכה, להיות "ואברכה שמך לעולם ועד" בבחינת ממלא כל עלמין וכו'. וזהו "בקול דברי אלקים חיים ומלך עולם": קול הוא המשכה בפנימיות וכו'.

מאותה בחינה נעלית נמשך אחר כך האור אל תוך העולמות בבחינת ממלא, וזהו "ואברכה שמך". כך גם בשבח המלאכים "בקול": הקול מעביר דבר אל תוך פנימיותו של השומע.

קטע 3 • 15-21

המצוות כלבושים של מלכות

15 והנה כמו שבכללות אור וחיות הנמשך מהא"ס ב"ה להחיות העולמות יש ב' בחינות סובב וממלא כנ"ל.

והנה, כשם שבאור ובחיות בכללותם, הנמשכים מאין סוף ברוך הוא כדי להחיות את העולמות, יש שתי בחינות — סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, כנזכר לעיל,

ההמשכה הכללית של אור אלוקי לעולמות היא בשני אופנים: סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, כפי שהוסבר לעיל.

כך ג"כ בענין המשכת גילוי אלהות ית' שאנו ממשיכים ע"י תורה ומצות יש ג"כ ב' בחינות אלו.

כך גם בהמשכת גילוי האלוקות, יתברך, שאנו ממשיכים באמצעות התורה והמצוות, יש שתי בחינות אלה.

אותם שני אופנים מופיעים גם באלוקות שאנו עצמנו ממשיכים באמצעות התורה והמצוות.

כי ע"י המצוות נמשך בחי' לבושים שהוא בחי' מקיף וע"י התורה נמשך בחי' מזון שהוא בחי' או"פ [אור פנימי]³² כנ"ל.

כי באמצעות המצוות נמשכת בחינת לבושים, שהיא בחינת מקיף; ובאמצעות התורה נמשכת בחינת מזון, שהיא בחינת אור פנימי, כנזכר לעיל.

המצוות ממשיכות "לבושים" — אור מקיף; התורה ממשיכה "מזון" — אור פנימי, כפי שנאמר בתחילת המאמר.

16 והענין כי הנה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] נק' רמ"ח אברין דמלכא.^{33,34} וגם נק' מצות המלך.³⁵ ופי' אברין דמלכא היינו כמו שהאבר הוא לבוש שבו מתלבשת הנשמה שכח המעשה מלוכש בידיים.

הביאור הוא כך: 248 מצוות עשה נקראות "248 איברי המלך", והן נקראות גם "מצוות המלך". פירוש "איברי המלך" הוא, שאיבר הוא כמו לבוש שבו מתלבשת הנשמה, שכן כוח העשייה מתלבש בידיים.

248 מצוות עשה נקראות "איברי המלך" וגם "מצוות המלך". איבר דומה ללבוש עבור הנשמה: כוח העשייה של הנשמה מתלבש בידיים.

וכח ההילוך מלובש ברגלים והאבר ההוא נעשה כלי ולבוש מיוחד אל הכח ההוא המתלבש בתוכו.

וכוח ההליכה מתלבש ברגליים, ואותו איבר נעשה כלי ולבוש המיוחד לכוח המתלבש בתוכו,

בדומה לכך, כוח ההליכה מתלבש ברגליים. כל איבר הוא כלי המיוחד לכוח המסוים השוכן בו.

כך עדי"מ למעלה הרמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם בחיי כלים ולבושים לבחיי אור א"ס ב"ה הנמשך בהן ועל ידן.

כך, על דרך משל, למעלה: 248 מצוות עשה הן בחינת כלים ולבושים לאור אין סוף, ברוך הוא, הנמשך לתוכן ועל ידן.

כך גם למעלה: כל מצוות עשה היא כלי ולבוש להמשכה מסוימת של אור אין סוף.

כי הנה כתיב שום תשים עליך מלך.³⁶ פ"י להמשיך על עצמו עול מלכות שמים והיינו ע"י מעשה המצוות שהם מצות המלך

שהרי כתוב: "שום תשים עליך מלך". פירוש הדבר הוא להמשיך על עצמו את עול מלכות שמים, והדבר נעשה באמצעות קיום המצוות, שהן מצוות המלך;

"שום תשים עליך מלך" מתפרש כקריאה להמשיך על עצמו את עול מלכות שמים. הדבר נעשה באמצעות קיום המצוות, שהן "מצוות המלך".

וכמו ע"י לבישת הטלית שממשיך עליו עול מלכותו ית' ונמשך ע"י המשכה מלמעלה ממדת מלכותו ית' על הנפש.

וכמו שעל ידי לבישת הטלית ממשיך עליו את עול מלכותו יתברך, ובאמצעות כך נמשכת על הנשמה המשכה מלמעלה, מבחינת מלכותו יתברך.

ההתעטפות בטלית היא דוגמה לכך: האדם מקבל עליו את עול מלכותו של ה', ועל הנשמה נמשכת המשכה מבחינת מלכותו.

17 והמשכה זו היא בחינת מקיף. וזהו תשים עליך כבחי' מקיף שמתלבשת במעשה המצוות הנקי' אכרין דמלכא.

והמשכה זו היא בחינת מקיף. זהו פירוש "תשים עליך": בחינת מקיף, המתלבשת בקיום המצוות, הנקראות "איברי המלך".

המשכה הנמשכת על ידי המצוות היא בבחינת מקיף: "תשים עליך" פירושו שהדבר מונח על האדם מלמעלה, ולא בתוכו, והוא נמשך באמצעות המצוות, "איברי" המלך.

ועי' נמשך על הנפש בבחי' מקיף מלמעלה וכמ"ש יביאו לבוש מלכות³⁷ כו'. וכן ומרדכי יצא מלפני המלך³⁸ בלבוש מלכות כו'.

ובאמצעות זאת נמשכת על הנפש בבחינת מקיף, מלמעלה, כפי שנאמר: "יביאו לבוש מלכות" וכו'; וכן: "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות" וכו'.

שני פסוקים במגילת אסתר מזכירים "לבוש מלכות": הלבוש המלכותי שהובא לאיש שהמלך ביקש לכבד, והלבוש המלכותי שבו יצא מרדכי מלפני המלך.

שמדת מלכותו ית' נקראת בחי' לבוש מלי מפני שהיא אינה מתלבשת לגמרי בגילוי בתוך העולמו [העולמות] בבחי' פנימיו' [פנימיות] ממש רק שמתלבשת בבחי' לבוש ומקיף עליהם מלמעלה³⁹

מידת מלכותו ית' נקראת בחינת "לבוש מלכות", משום שאינה מתלבשת לגמרי ובגילוי בתוך העולמות, בבחינת פנימיות ממש; אלא היא מתלבשת בבחינת לבוש ומקיפה אותם מלמעלה.

מלכותו של ה' נקראת "לבוש" משום שאינה נכנסת לעולמות באופן פנימי וגלוי, אלא מקיפה אותם מלמעלה, כפי שלבוש מקיף את הגוף.

והיינו ע"י מעשה המצות שהם הלבושים שבהן ועל ידן נמשך ומתלבש מדת מלכותו ית' להיות בחי' לבוש מלכות ובחי' מקיף כו'.

וזה נעשה באמצעות קיום המצוות, שהן הלבושים שבתוכם ודרכם נמשכת ומתלבשת מידת מלכותו ית', ונעשית בחינת "לבוש מלכות" ובחינת מקיף כו'.

המצוות הן הלבושים שדרכם נמשכת מלכותו של ה' ונעשית "לבוש מלכות", המקיף את הנפש.

שכאשר יקיים האדם מצוה א' ימשיך עליו בחי' לבוש מלי שיהי' [שיהיה] נמשך עליו בבחי' מקיף

כאשר אדם מקיים מצווה אחת, הוא ממשיך עליו בחינת "לבוש מלכות", הנמשכת עליו בבחינת מקיף.

כל מצווה שאדם מקיים ממשיכה עליו לבוש כזה של מלכות, המקיף אותו.

כמו עד"מ ע"י הנחת תפילין שבזרועו ועל ראשו שיש בהן די פרשיות ממשיך עליו בחי' די מוחין עליונים. כי פ' קדש הוא כנגד מוח החכמה.

לדוגמה, כאשר מניחים תפילין על הזרוע ועל הראש, ובהן ארבע פרשיות, ממשיכים על האדם את בחינת ארבעת המוחין העליונים. פרשת "קדש" מכוונת כנגד מוח החכמה.

התפילין ממחישות זאת: ארבע הפרשיות שבהן, המונחות על הזרוע ועל הראש, ממשיכות את ארבעת המוחין העליונים. פרשת "קדש" מכוונת כנגד החכמה.

18 והיה כי יביאך בחיי בינה כוי. אך המשכה זו הוא בחיי מקיף בלבד שהרי עיי

[הקטע] "והיה כי יביאך" הוא בחינת בינה וכו'. אך המשכה זו היא בחינת מקיף בלבד, שכן באמצעות

הקטע "והיה כי יביאך" מקביל לבינה, וכן הלאה. אך האור שנמשך בדרך זו מקיף בלבד.

הנחת התפלין הכתובים בקלף ודיו גשמיים אין נכנס האור דדי מוחין עליונים בבחי' גילוי ממש בשכל האדם רק ששורה על המוח בבחי' מקיף בלבד.

הנחת תפילין הכתובים על קלף בדיו גשמיים, אור ארבעת המוחין העליונים אינו נכנס לשכלו של האדם באופן גלוי ממש; הוא רק שורה על המוח בבחינת מקיף בלבד.

תפילין גשמיים, קלף ודיו, אינם גורמים לאור המוחין העליונים להיכנס להבנתו של האדם באופן גלוי; האור שורה על המוח מלמעלה.

19 ועדיין עיי כל המצות כולן נמשך מבחי' מלכותו ית' בבחי' מקיף על הנפש. ונקראו המצות אברים

בדומה לכך, באמצעות כל המצוות נמשכת [המשכה] מבחינת מלכותו ית' אל הנפש בדרך של מקיף. לכן המצוות נקראות "איברים",

כך הוא בכל המצוות: כל אחת מהן ממשיכה אל הנפש הארה ממלכותו של הקב"ה, המקיפה אותה. לכן המצוות נקראות "איברים".

כמו עדיין באברי הגוף כאשר יאחז את חבריו באחד מאבריו ביד או ברגל יוכל להמשיך אליו כל גוף האדם

כמו למשל באיברי הגוף: כשאדם אוחז בחברו באחד מאבריו, ביד או ברגל, הוא יכול למשוך אליו את כל גופו של האדם

כשאוחזים באדם ביד או ברגל, אפשר למשוך אליך את האדם כולו.

על ידי שאוחזו באחד מאבריו כך על דרך משל זה בענין המצות שנק' רמ"ח אברים דמלכא שע"י קיום כל מצוה ממשיך עליו אור א"ס ב"ה.

על ידי שאוחזים בו באחד מאבריו. כך, על דרך משל, בענין המצוות, שנקראות "רמ"ח איברי המלך": באמצעות קיום כל מצווה נמשך על האדם אור אין סוף, ברוך הוא.

בדומה לכך, באמצעות כל מצווה, שהיא אחד מ"איברי המלך", האדם ממשיך על עצמו את אור אין סוף עצמו.

(ובכל הדרושים מבואר שהמצות הן המשכות מבחי' אנכי מי שאנכי שלמעלה מבחי' מלי'. אך באמת גם כאן ר"ל [רוצה לומר] ההמשכה מבחי' סוכ"ע שהוא בחי'כתר שנקי ג"כ כתר מלכות כו').

(בכל המאמרים מוסבר שהמצוות הן המשכות מבחינת "אנכי מי שאנכי", שלמעלה מבחינת מלכות. אך לאמיתו של דבר, גם כאן הכוונה היא להמשכה מבחינת סוכב כל עלמין, שהיא בחינת כתר, הנקרא גם "כתר מלכות" וכו').

בהערת מוסגר מציין אדמו"ר הזקן שבמקומות אחרים נאמר שהמצוות ממשיכות מבחינת "אנכי מי שאנכי", שלמעלה ממלכות. לדבריו, גם כאן ההמשכה היא מבחינת סוכב כל עלמין, שהיא כתר, וכתר נקרא גם "כתר מלכות"; כך שני ההסברים מתיישבים זה עם זה.

וזהו ארוממך אלקי המלך⁴⁰ בבחי' רוממות ומקיף עי"ז ואברכה שמך בבחי' גילוי פנימי. וזהו ויעש דוד שם⁴¹ שע"י מעשה המצות נמשך בחי' מלכותו ית' להיות מלכות כל עולמים⁴² בזמן ומקום כו'.

וזהו [פירוש] "ארוממך, אלקי המלך" — בדרך של רוממות ומקיף; ועל ידי כך "ואברכה שמך" — בדרך של גילוי פנימי. וזהו [פירוש] "ויעש דוד שם": באמצעות עשיית המצוות נמשכת בחינת מלכותו ית', כך שתהיה "מלכות כל עולמים" בזמן ובמקום וכו'.

זהו "ארוממך, אלקי המלך": תחילה המצוות ממשיכות את הקב"ה כרם ונישא וכמקיף, ומתוך כך בא "ואברכה שמך" — גילוי פנימי. את "ויעש דוד שם" מפרשים כעשיית שמו של הקב"ה: באמצעות המצוות מלכותו באה לשלוט על "כל העולמים", בתוך הזמן והמקום.

20 והנה ענין המשכה זו דבחי' מקיפים שע"י המצות זהו ג"כ ענין יריעות המשכן. כי הנה הגם שבדרך פרט הן רמ"ח מ"ע [מצות עשה] רמ"ח אברים כו'.

והנה, המשכה זו של בחינת האורות המקיפים באמצעות המצוות היא גם ענין יריעות המשכן. שכן, אף שבפרטות הן רמ"ח מצוות עשה, כנגד רמ"ח איברים וכו',

האור המקיף שנמשך באמצעות המצוות הוא המסומל ביריעות המשכן. בפרטות, המצוות הן רמ"ח, כנגד האיברים.

אך דרך כלל מתחלקים לז' חלקים כמ"ש חצבה עמודיה שבע' [שבעיין].⁴³ פי' עמודיה הן המצות כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם נקראים תר"ך עמודי אור.^{44, 45}

אך בכללות הן מתחלקות לשבעה חלקים, כפי שנאמר: "חצבה עמודיה שבעה". פירוש הדבר הוא ש"עמודיה" הם המצוות, שכן תרי"ג מצוות התורה, יחד עם שבע מצוות דרבנן, נקראות "תר"ך עמודי אור".

בכללות המצוות נחלקות לשבע קבוצות, כפי שנאמר במשלי על החכמה: "חצבה עמודיה שבעה". ה"עמודים" הם המצוות: תרי"ג מצוות מן התורה ושבע מצוות מדברי חכמים מצטרפות לתר"ך, הנקראים "תר"ך עמודי אור".

21 וכללותן הוא שבעה בחינות שהן שבעה מדות עליונות וע"כ היו ביריעות המשכן שבעה מינים תכלת וארגמן תולעת שני ושש ועזים ועורות אילים ועורות תחשים כו'.

כללותם היא שבע בחינות, שהן שבע המדות העליונות. לכן היו ביריעות המשכן שבעה סוגים: צמר תכלת, צמר ארגמן, תולעת שני, שש, שיער עזים, עורות אילים ועורות תחשים וכו'.

באופן כללי, המצוות הרבות מתכנסות לשבע, כנגד שבע המדות העליונות. לכן היו ביריעות והכיסויים של המשכן עשויים משבעה חומרים: צמר תכלת, צמר ארגמן, תולעת שני, שש, שיער עזים, עורות אילים ועורות תחשים.

כי ביריעות הם בחי' המקיפים ע"ד המקיפים הנמשך ע"י מעשה המצות שהן בחי' חצבה עמודיה שבעה⁴⁶ כו'.

היריעות הן בחינת המקיפים, בדומה לאורות המקיפים הנמשכים באמצעות קיום המצוות, שהן בחינת "חצבה עמודיה שבעה" וכו'.

היריעות מקיפות את המשכן, כפי שהאורות המקיפים הנמשכים באמצעות המצוות מקיפים את הנשמה; שני הדברים הם בבחינת שבע, בדומה ל"שבעה עמודים" שחצבה החכמה.

וזהו ג"כ ענין לבושים דמרדכי שנאמר ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וחור⁴⁷ כו' (וצ"ע [וצריך עיון]) דכאן לא נזכר רק ו' לבושים ואולי הוא ע"ד מ"ש במ"א בפ"י לשון הזהר שיתא אינון שבע אינון כו' ע"ש).

וזהו גם ענינם של לבושי מרדכי, שנאמר: "ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וחור" וכו'. (יש לעיין בכך, שהרי כאן נזכרים רק שישה לבושים. אולי הדבר קשור למה שנכתב במקום אחר בפירוש לשון הזהר: "שיתא אינון, שבע אינון" וכו'; עיינו שם.)

גם "לבוש המלכות" של מרדכי שייך לכאן, שכן הוא קשור לאותה בחינת מקיף של מלכות. אדמו"ר הזקן מציין קושי: הפסוק מונה רק שישה לבושים ולא שבעה, ומציע שהמענה לכך קשור לביטוי בזהר שהסביר במקום אחר: "שישה הם, שבעה הם".

וכ"ז [וכל זה] הוא בחי' מעשה המצות שהן המשכת בחי' מקיפים בחי' יריעות כו'. ואין הגילוי בנפש בבחי' או"פ [אור פנימי] ממש

כל זה הוא בחינת קיום המצוות, שהן המשכת בחינת המקיפים, בחינת היריעות וכו'. הגילוי בנפש אינו בבחינת אור פנימי ממש;

כל זה נעשה באמצעות המצוות, הממשיכות אורות מקיפים — "היריעות". הן אינן מביאות לנפש גילוי פנימי ממש.

אך ע"י התורה נמשך בחינת אור פנימי שיכנס לנפש בפנימיותה ממש בבחי' מזון וחיות וכמ"ש ותורתך בתוך מעי⁴⁸ כו' וית' לקמן אי"ה [אם ירצה השם]:

אך באמצעות התורה נמשכת בחינת אור פנימי, הנכנס ממש אל תוך פנימיותה של הנפש, בבחינת מזון וחיות, ככתוב: "ותורתך בתוך מעי" וכו'; והדבר יתבאר בהמשך, אם ירצה ה'.

האור הפנימי נמשך באמצעות התורה, הנכנסת אל הנפש כמו מזון ומעניקה לה חיות, ככתוב: "ותורתך בתוך מעי". המאמר מבטיח לבאר זאת בהמשך.

קטע 4 • 221-33

השבת והנשמה היתירה

22 והנה קודם שיתבאר בפרט בענין בחי' ומדרגת התורה צריך לבאר כללות ענין בחי' השבת מהו

כעת, לפני שיוסברו בפרט מדרגתה ומעלתה של התורה, צריך לבאר באופן כללי מה עניינה של מדרגת השבת.

לפני שהמאמר מבאר בפרט את התורה, את האור הפנימי, הוא פונה לעסוק בשבת.

(שסמכו ענין לו למלאכת המשכן הן בצווי הקב"ה למשה רבינו ע"ה והן בצווי משה לישראל נזכרו ג' דברים אלו יריעות וכלים דמשכן ושבת רק שמשרבע"ה [שמשה רבינו עליו השלום] הקדים השבת כו' ושינה הסדר כדלעיל)

(מפני שנשמכה למלאכת המשכן: הן בצווי הקב"ה למשה רבנו, עליו השלום, והן בצווי משה לישראל נזכרים שלושת הדברים האלה — יריעות המשכן וכליו, והשבת; אלא שמשה רבנו, עליו השלום, הקדים את השבת וכו' ושינה את הסדר, כפי שהוסבר לעיל).

השבת דורשת כאן הסבר, מפני שהיא מופיעה לצד יריעות המשכן וכליו בשני הציוויים; ההבדל היחיד הוא שמשה הקדים אותה.

דהנה ידוע מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שבשבת נתוסף בכל אחד ואחד מישראל נשמה יתירה.⁴⁹ ולכאורה אינו מובן מהו ענין הנשמה יתירה⁵⁰ הלא אין נרגש בנפש האדם תוס' [תוספת] חיותו בשבת יותר מבכל השבוע.

ידוע ממאמר חז"ל שבשבת מתווספת לכל אחד ואחד מישראל נשמה יתרה. ולכאורה אין מובן מה עניינה של הנשמה היתרה, שהרי האדם אינו חש בנפשו תוספת חיות בשבת יותר מאשר במשך כל השבוע.

חז"ל מלמדים שבשבת מקבל כל יהודי "נשמה יתרה". אדמו"ר הזקן שואל מה פירוש הדבר, שהרי האדם אינו חש שהוא חי יותר בשבת מאשר בימות השבוע.

הענין הוא דהנה כתיב כפי ראשונה דק"ש [דקריאת שמע] שמע ישראל כוי אחד⁵¹ ואהבת בכל לבבך⁵² כוי. פ"י שאהבה זו נולדה ונמשכה מן ההתבוננות בגדולתו ית' איך שהי"ה אחד.

העניין הוא כך: כתוב בפרשה הראשונה של קריאת שמע: "שמע ישראל" וכו', "אחד", "ואהבת בכל לבבך" וכו'. כלומר, אהבה זו נולדת ונמשכת מתוך התבוננות בגדולתו יתברך — בכך שהי' אחד.

התשובה מתחילה בקריאת שמע: "שמע ישראל... ה' אחד" ולאחר מכן "ואהבת". אהבת ה' נולדת מהתבוננות בגדולתו, בכך שהוא אחד.

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] תמליכיהו בשמים וארץ⁵³ ודי רוחות העולם⁵⁴. שע"ז מורה הח' והדי' דאחד. הח' הוא בחי' ז' רקיעים והארץ.

כמאמר חז"ל: "תמליכיהו בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם". על כך מורות האותיות חי"ת ודל"ת שבמילה "אחד": החי"ת היא בחינת שבעת הרקיעים והארץ,

חז"ל לימדו שבעת אמירת "אחד" יש להמליך את ה' בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם. אותיות המילה "אחד" רומזות לכך: החי"ת, שערכה שמונה, מייצגת את שבעת הרקיעים ואת הארץ.

23 והדי' הוא די' רוחות העולם שהן בטלים ליחודו ית' המרומז באות אל"ף.

והדי' היא ארבע רוחות העולם, המתבטלות לאחדותו יתברך, הרמוזה באות אל"ף.

הדי', שערכה המספרי ארבע, מייצגת את ארבע רוחות העולם, שכולן בטלות לפני אחדות ה', שהאל"ף, שערכה המספרי אחד, רומזת עליה.

וכמו כן למעלה עד רום המעלות יש בחי' ז' רקיעים והארץ רוחניים בחי' לך ה' הגדולה כוי וכולם מקבלים חיות רק מבחי' שם כבוד מלכותו כוי.⁵⁵

וכך גם למעלה, עד רום המעלות, יש בחינה של שבעה רקיעים וארץ רוחניים — הבחינה של "לך ה' הגדולה" וכו'; וכולם מקבלים חיות רק מבחינת "שם כבוד מלכותו" וכו'.

אותו דפוס קיים גם בעולמות הרוחניים: שבעה "רקיעים" ו"ארץ", כנגד שבע המדות המנויות בפסוק "לך ה' הגדולה..."; כולם חיים רק מ"שם כבוד מלכותו", כלומר ממלכותו.

24 ועל ידי התבוננות זו יבא לבחי' ואהבת בכל לבבך. ע"ד מ"ש השבטים ליעקב כשם שאין בלבך אלא

אחד⁵⁶ כך אין בלבנו אלא אחד⁵⁷ פ"י כשם שאין בלבך

ובאמצעות התבוננות זו יגיע לבחינת "ואהבת בכל לבבך", בדומה למה שאמרו השבטים ליעקב: "כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד". כלומר: "כשם שאין בלבך

ההתבוננות באחדות ה' מביאה ל"ואהבת בכל לבבך". הגמרא מספרת שכאשר יעקב חשש לפני מותו שמא אחד מבניו אינו ראוי, השיבו לו בניו "שמע ישראל", כלומר: כשם שיש רק אחד בלבך, כך יש רק אחד בלבנו.

אלא אחד כי שרשו של יעקב הי' [היה] גבוה מאד נעלה שהי' [שהיה] בחי' מרכבה ממש ליחודו ואחדותו ית'.

אלא אחד", שכן שורשו של יעקב היה גבוה ונעלה מאוד, והוא היה ממש בבחינת מרכבה לייחודו ולאחדותו ית';

אצל יעקב הדבר בא בטבעיות, מפני שנשמתו הייתה מושרשת במקום נעלה כל כך, עד שהיה "מרכבה", מסור כולו לאחדות ה', כשם שלמרכבה אין רצון משל עצמה.

כך אין בלבנו אלא אחד אף שאנחנו למטה בעלמא דפרודא אעפ"כ [אף על פי כן] עיי' הכטול רצון לאכפייא לסטיא [לסטרא אחרא] שלא יחפוץ בשום חפץ בעולם זולת לה' לבדו נעשה להם ג"כ לב אחד לאביהם שבשמים

כך אין בלבנו אלא אחד": אף שאנו למטה, בעולם הפירוד, אף על פי כן, באמצעות ביטול הרצון והכנעת הסטרא אחרא, כך שלא ירצה אדם שום דבר בעולם מלבד ה' לבדו, גם להם נעשה לב אחד לאביהם שבשמים

בניו, אף שחיו בעולם הפירוד, הגיעו לכך באמצעות ויתור על רצונם והכנעת הסטרא אחרא, הצד המתנגד לקדושה, עד שלא רצו דבר מלבד ה'; כך גם הם זכו ללב אחד לאביהם שבשמים.

(ועיין בזוהר פ' תרומה דקל"ד ע"ב⁵⁸ מזה) דהיינו רצון אי פשוט התקוע בלב שלא לחפוץ בשום חפץ בעולם זולת לה' לבדו לכך אין בלבנו

(ועיין בזוהר, פרשת תרומה, דף קל"ד ע"ב, בעניין זה), כלומר, רצון אחד פשוט הקבוע בלב, שלא לרצות שום דבר בעולם מלבד ה' לבדו. לכן "אין בלבנו

אדמו"ר הזקן מפנה את הלומד לזוהר בעניין זה. "לב אחד" פירושו רצון אחד פשוט הקבוע בלב, לרצות שום דבר בעולם מלבד ה'.

אלא אי בלבד הגם שאנחנו למטה נעשה למטה אחד כמו למעלה (כאצ"י ששם הוא בחי' רה"י [רשות היחיד]). וזהו ישראל גוי אחד בארץ שיהיה גלוי אחד גם בעשי' [בעשיה] הגשמית

אלא אחד" בלבד: אף שאנו למטה, גם למטה נעשה אחד כמו למעלה (באצילות, שבה הכול בבחינת רשות היחיד). וזהו "ישראל גוי אחד בארץ" — שגם בעשייה הגשמית תהיה התגלות של אחד.

כך נוצרת גם למטה אחדות כפי שהיא למעלה. מוסגר כאן שלמעלה, באצילות, הכול הוא "רשות היחיד"; ישראל, "גוי אחד בארץ", מורידים את האחדות הזאת אל העולם הגשמי.

וזהו שאמר ואהבת ככל לבבך בשני יצריך⁵⁹ שיתהפך גם הרצון של הנה"ב [הנפש הבהמית] הנקי יצה"ר [יצר הרע] להיות לה' לבדו.

וזהו שנאמר "ואהבת ככל לבבך" — בשני יצריך, כך שגם רצונה של הנפש הבהמית, הנקראת יצר הרע, יתהפך להיות לה' לבדו.

לכן נאמר בפסוק "לבבך", והחכמים דורשים זאת "בשני יצריך": גם רצונה של הנפש הבהמית, יצר הרע, אמור להתהפך ולהיות לה'.

ורצון זה ואהבה זו נולדים ונמשכים מהשכל⁶⁰ דהיינו ע"י ההתבוננות שמתבונן בגדולתו ורוממותו ית' איך דכולא קמיה כלא חשיבי ואפס בלעדו שמזה יומשך בטול הרצון.

ורצון ואהבה אלה נולדים ונמשכים מן השכל, כלומר, מתוך התבוננות בגדולתו וברוממותו ית': איך הכול לפניו נחשב כלא, ואין דבר מלבדו; מכך נמשך ביטול הרצון.

רצון ואהבה אלה נולדים מן השכל, מתוך התבוננות בכך שלפני ה' הכול נחשב כלא; מהבנה זו נובע ביטול הרצון העצמי.

ולכן נסמך פסוק ואהבת לפסוק הוי"ה אחד דלעיל מניה כי ע"י ההתבוננות איך שהוא ית' אחד בז' רקיעים והארץ כנ"ל הרוחניי והגשמיים [והגשמיים] יומשך ואהבת ככל לבבך כו':⁶¹

ולכן נסמך הפסוק "ואהבת" לפסוק שקדם לו, "הוי" אחד": באמצעות ההתבוננות בכך שהוא ית' אחד בשבעת הרקיעים ובארץ, כאמור לעיל, ברוחניות ובגשמיות, תימשך "ואהבת ככל לבבך" וכו'.

משום כך "ואהבת" בא אחרי "ה' אחד": האהבה צומחת מן ההתבוננות באחדותו בשבעת הרקיעים ובארץ, ברוחניות ובגשמיות.

25 והנה כ"ז [כל זה] הוא בכל ששת ימי המעשה שנאמר בהו ששת ימים תעבד. והעבודה היא בחי' פולחנא

דרחימותא

והנה, כל זה שייך לכל ששת ימי המעשה, שעליהם נאמר: "ששת ימים תעבד". והעבודה היא בבחינת עבודה מתוך אהבה,

כל זה, האהבה שנולדת מתוך התבוננות, שייך לששת ימי החול, שעליהם נאמר: "ששת ימים תעבד". עבודת ימי החול היא עבודה מתוך אהבה — אהבה שיש לעמול כדי להגיע אליה.

כי היא בחי' עבודה ויגיעה שא"א להיות הולדת והמשכת האהבה מההתבוננות אא"כ [אלא אם כן] ייגע א"ע [את עצמו] לקשר דעתו בחוזק ונצרך לזה כל ה"ט מלאכות ברוחניות הזורע והחורש⁶² כו' כמו שכתוב במ"א.

כי זו בחינת עבודה ויגיעה: אי אפשר שהאהבה תיוולד מן ההתבוננות ותימשך ממנה, אלא אם כן האדם יעמול לקשור את דעתו בנושא בחוזה. לשם כך נחוצות כל שלושים ותשע המלאכות ברוחניות — הזריעה והחרישה וכו', כפי שנכתב במקום אחר.

אהבה שנולדת מתוך התבוננות דורשת עמל: על האדם לקשור את דעתו בנושא בחוזה. לשלושים ותשע המלאכות האסורות בשבת יש מקבילות רוחניות בעבודה הפנימית הזאת — זריעה, חרישה ושאר המלאכות, כפי שמוסבר במקום אחר.

26 ובחיי אהבה זו שבחול היא רק האהבה הנמשכת מהשכל וההתבוננות כו'. אבל בשבת נתוסף בכל⁶³ אי

נשמה יתירה והיינו שנולד בכנס⁶⁴ [בכנסת ישראל] דבר חדש ממש מה שאין נמצא בהם בחול.

ובחינה זו של אהבה בימות החול היא רק האהבה הנמשכת מן השכל וההתבוננות וכו'. אבל בשבת נוספת בכל אחד נשמה יתרה; כלומר, בכנסת ישראל נולד דבר חדש ממש, שאינו קיים בה כימות החול:

אהבת ימות החול נובעת מן השכל. בשבת נולד בכנסת ישראל, כלומר בכל עם ישראל, דבר חדש ממש — הנשמה היתרה.

והיינו בחיי אהבה ורצון להי' שלמעלה מן השכל⁶⁴ וההתבוננות. כי הנה אית רצון ואית רצון⁶⁵

היינו, בחינה של אהבה ורצון להי' שלמעלה מן השכל וההתבוננות. שהרי יש רצון ויש רצון.

הנשמה היתרה היא אהבה ורצון להי' שלמעלה מן השכל וההתבוננות. שכן יש שני סוגים של רצון.

פיי אית רצון שנולד מהשכל וההתבוננות ונקי רצון התחתון לפי שבחיי רצון זה נולד מהשכל א"כ הוא למטה מהחכמה ובינה ונולד ונמשך מהם. אבל אית בחינת רצון העליון שלמעלה מעלה מהחכמה.

פירוש הדבר: יש רצון שנולד מן השכל וההתבוננות, והוא נקרא הרצון התחתון, מפני שבחינה זו של רצון נולדת מן השכל; ואם כן, היא למטה מחכמה ובינה, ונולדת ונמשכת מהן. אבל יש בחינה של רצון עליון, שלמעלה מעלה מחכמה.

רצון אחד נובע מן ההבנה: אדם רוצה דבר־מה מפני שהבין שהוא טוב. הוא נקרא הרצון התחתון, משום שהוא בא לאחר חכמה ובינה ונובע מהן. הרצון העליון הוא למעלה הרבה מחכמה: הוא אינו נוצר מתוך טעמים, אלא קודם להם.

27 וגילויי בחי' זו בנפש האדם הוא בחינת האהבה שאינה נולד' מהתבוננות השכל כ"א היא אהבה פשוטה

שלמעלה מן השכל שזהו בחי' יחידה שבנפש שלמעלה מהחכמה

והגילוי של בחינה זו בנפש האדם הוא אהבה שאינה נולדת מהתבוננות שכלית, אלא אהבה פשוטה שלמעלה מהשכל; זו בחינת היחידה שבנפש, שלמעלה מחכמה;

בנפש, הרצון העליון מתגלה כאהבה פשוטה שהחשיבה השכלית לא יצרה. מקורה ביחידה, הפנימית מבין חמש בחינות הנפש, שלמעלה מחכמה.

וכמו עד"מ כאשר יחפוץ האדם בחפץ ורצון לאיזה דבר הנוגע לעצם הנפש ממש וגורם לו לעשות דברים שלא

כמו, למשל, כאשר אדם חפץ ורוצה בדבר כלשהו שנוגע ממש בעצם הנפש, והוא גורם לו לעשות דברים שלא

דוגמה מחיי האדם: כשדבר כלשהו נוגע בעצם נפשו, הוא רוצה בו ברצון שעשוי להניע אותו לפעול בניגוד לכל היגיון.

ע"פ הדעת והשכל כלל כי רצון זה עמוק עמוק מהשכל כו' וכנודע שיש בחיי רצון שלמעלה מהשכל ע"ד אמרם כך עלה במחשבה ואין טעם לרצון.

על פי הדעת והשכל כלל, מפני שרצון זה עמוק עמוק יותר מהשכל וכו'. וכידוע, יש בחינת רצון שלמעלה מהשכל, על דרך מאמרם "כך עלה במחשבה" ו"אין טעם לרצון".

רצון כזה עמוק הרבה יותר מן השכל. כך גם נאמר: "כך עלה במחשבה" ו"אין טעם לרצון" — רצון שאינו נובע מנימוקים.

28 ובחינת אהבה ורצון זה לה' מתגלה בנפש אדם ביום השבת דוקא. והיא בחינת אהבה רבה שהיא באה

מלמעלה למטה בנפש האלקית בשבת

ובחינה זו של אהבה ורצון לה' מתגלה בנפש האדם דווקא ביום השבת. זו בחינה של אהבה רבה, הבאה מלמעלה למטה אל הנפש האלקית בשבת;

אהבה זו, שלמעלה מן השכל, מתגלה דווקא בשבת. היא נקראת "אהבה רבה": אהבה שנמשכת מלמעלה אל הנפש האלקית, ולא אהבה שהאדם בונה בכוחות עצמו.

דהיינו שאין האהבה לפי ערך השכל וההתבוננות לבד רק היא למעלה מהשכל ונמשכת מבחי רצון העליון שלמעלה מהחכמה.

כלומר, האהבה אינה מוגבלת רק לפי מידת השכל וההתבוננות, אלא היא למעלה מן השכל ונמשכת מבחינת הרצון העליון, שלמעלה מחכמה.

האהבה אינה נמדדת לפי מידת ההבנה וההתבוננות של האדם; היא נמשכת מן הרצון העליון, שלמעלה מחכמה.

(וזהו שמבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] דהיכל האהבה המאיר ⁶⁶ בק"ש [בקריאת שמע] דשבת הוא למעלה מעלה מבחי היכל האהבה המאיר בק"ש [בקריאת שמע] דחול ע"ש) שבחי גילוי רצה"ע [רצון העליון] הוא בשבת דוקא דהנה כתיב שער החצר הפנימית הפונה קדים ⁶⁷ כו'.

(וזהו המבואר בפרי עץ חיים, שהיכל האהבה המאיר בקריאת שמע של שבת הוא למעלה הרבה מהבחינה של היכל האהבה המאיר בקריאת שמע של ימי החול; עיינו שם.) גילוי הרצון העליון הוא דווקא בשבת, שהרי נאמר: "שער החצר הפנימית הפונה קדים" וגוי.

פרי עץ חיים, חיבור קבלי על התפילות, אומר גם הוא שהיכל האהבה המאיר בקריאת שמע של שבת נעלה הרבה יותר מהיכל האהבה של ימי החול. מדוע הרצון העליון מתגלה בשבת? בחזון יחזקאל על בית המקדש נאמר ששער החצר הפנימית הפונה מזרחה, קדים, סגור בשבת ימי המעשה ונפתח בשבת.

פיי כי בעשרה מאמרות נברא העולם^{68,69} בשימי"ב [בששת ימי בראשית] ובראשית שהיא ח"ע [חכמה עילאה] נמי מאמר הוא⁷⁰ ונשפלה הח"ע [החכמה עילאה] והמדות להתלבש בבחי' הדבור לומר יהי אור כו'. עד"מ אדם הכותב או מצייר כו'.

הפירוש הוא: "בעשרה מאמרות נברא העולם" בששת ימי בראשית; וגם "בראשית", שהיא חכמה עילאה, היא מאמר. החכמה עילאה והמדות ירדו והתלבשו בבחינת הדיבור, כדי לומר "יהי אור" וגו'. הדבר דומה לאדם הכותב או מצייר וגו'.

העולם נברא בעשרה מאמרות אלוקיים, וגם המילה הראשונה בתורה, "בראשית", נחשבת מאמר אחד; היא מקבילה לחכמה עילאה. בכריאה ירדו החכמה והמדות והתלבשו בדיבור — "יהי אור" — בדומה לחכמתו של אדם המתבטאת במה שהוא כותב או מצייר.

29 ונקי לכך וי' ימי"ב [ימי בראשית] שמקבלי' [שמקבלים] מבחי' ראשית היא הח"ע [החכמה עילאה] ובשבת כתיב

וינפש שגמר המלאכה ונתעלו החכמה ומדות לבחי' שלמעלה מהחכמה הוא בחי' רצון ותענוג העליון.

לכן הם נקראים ששת "ימי בראשית", משום שהם מקבלים מבחינת "ראשית", שהיא החכמה העילאה. ועל השבת נאמר "וינפש": המלאכה נשלמה, והחכמה והמדות עלו לבחינה שלמעלה מהחכמה, שהיא הרצון והתענוג העליונים.

ששת הימים נקראים "ימי בראשית" משום שהם נמשכים מבחינת "ראשית", שהיא החכמה. על השבת נאמר "וינפש": המלאכה נשלמה, והחכמה והמדות שבו ועלו למקורן שלמעלה מהחכמה — הרצון והתענוג העליונים.

וזהו בחי' הפונה קדים בחי' שלמעלה מהחכמה נקי' קדם שלמעלה מבחי' ראשית⁷¹ כו' כי הראשית יש שני לו

וזוהי בחינת "הפונה קדים": הבחינה שלמעלה מהחכמה נקראת "קדם", למעלה מבחינת "ראשית" וכו', שכן ל"ראשית" יש שני לה.

"הפונה קדים" נדרש כאן מלשון "קדם" — לפני: הבחינה שלמעלה מהחכמה, הקודמת אפילו ל"ראשית". ראשית היא הראשונה בסדרה, ולאחריה בא דבר שני.

משא"כ בחי' קדמונו של עולם כו' וכנודע גי'כ ע"פ המגיד מראשית כו' ומקדם⁷² כו' ע"ש ובשבת נפתח השער הפונה קדים הוא גילוי רצה"ע [רצון העליון] ותענוג העליון לפי ששבת וינפש⁷³ עליית החכמה בלמעלה מהחכמי' [מהחכמה]

אך לא כן בחינת "קדמונו של עולם" וכו'. וכידוע גם על הפסוק "מגיד מראשית" וכו', "ומקדם" וכו' — עיינו שם. ובשבת נפתח השער הפונה קדים, כלומר מתגלה הרצון העליון והתענוג העליון, משום ש"שבת וינפש" פירושו עליית החכמה אל מה שלמעלה מהחכמה,

הקב"ה כ"קדמונו של עולם" קודם לכול, ואין שני לו. גם הפסוק בישיעיהו "מגיד מראשית... ומקדם" מציין את שתי הבחינות. בשבת נפתח "השער הפונה קדים": הרצון והתענוג העליונים מתגלים, משום שהשבת היא עליית החכמה אל מה שלמעלה ממנה.

משא"כ בששת ימי המעשה שנק' וי"ב שמקבלים מחכמה ולא מבחי' קדם שלמעלה מהחכמה שאינו אז בבחי' גילוי כמו עד"מ שבשעת המלאכה אין מתגלה עדיין התענוג רק כשנגמר כו'.

שלא כמו בששת ימי המעשה, הנקראים ששת ימי בראשית, המקבלים מהחכמה ולא מבחינת "קדם" שלמעלה מהחכמה, שאינה אז בגילוי. הדבר דומה לכך שבשעת המלאכה התענוג עדיין אינו מתגלה, אלא רק כשהמלאכה מסתיימת וכו'.

בימי החול הבריאה נמשכת מהחכמה בלבד, ואילו הבחינה שלמעלה ממנה נותרת בהעלם. כך, למשל, בשעה שאומן עוסק במלאכתו, התענוג שלו בה עדיין אינו מתגלה; הוא מתגלה רק כשהמלאכה הושלמה.

ולכן נמשך גילוי בחי' רצה"ע [רצון העליון] ג"כ בנפש האדם שהיא גילוי האה"ר [האהבה רבה] שלמעלה מהשכל כו'. כמ"ש ע"פ כי טובים דודיך מיין.⁷⁴

ולכן נמשך גילוי בחינת הרצון העליון גם בנפש האדם, והוא גילוי האהבה רבה שלמעלה מהשכל וכו', כמבואר על הפסוק "כי טובים דודיך מיין".

לכן בשבת מתגלה הרצון העליון גם בנפש האדם, בתור אהבה רבה — אהבה גדולה שלמעלה מהשכל, כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "כי טובים דודיך מיין".

ומאריז"ל [ומאמר רבותינו זכרונם לברכה] עריבים עלי⁷⁵ כו' (וזהו שאנו אומרים בקדוש דשבת ורצה בנו ע"ש [על שם] התגלות רצה"ע [רצון העליון] בנו ממש):

וכן מאמר רז"ל "עריבים עליי" וכו'. (וזהו שאנו אומרים בקידוש של שבת "ורצה בנו", על שם התגלות הרצון העליון בנו ממש.)

חז"ל דורשים את הפסוק כך שכנסת ישראל אומרת לה: שדברי אהוביו עריבים עליה יותר מיין התורה. בקידוש של שבת אנו אומרים "ורצה בנו", משום שבשבת הרצון העליון מתגלה בתוכנו.

30 וזהו ענין שבת שבתון לה⁷⁶ כי הנה המשכת הרצון העליון שהוא בחי' הרצון שלמעלה מהשכל הנמשך ומתגלה בשבת הוא דוקא כשיש כלי לגילוי אור זה

וזהו עניינה של "שבת שבתון לה". המשכת הרצון העליון, שהוא בחינת הרצון שלמעלה מן השכל, הנמשך ומתגלה בשבת, מתאפשרת דוקא כאשר יש כלי לגילוי אור זה;

זהו פירוש "שבת שבתון": הרצון העליון יכול להתגלות בשבת רק כאשר יש כלי שיקבל אותו.

והכלי הוא בחינת הרצון התחתון שנולד מן השכל וההתבוננות בכל ששת ימי המעשה שזה הרצון התחתון נעשה בחינת כלי לגבי זה הרצה"ע [הרצון העליון] שיומשך בתוכו ממש בבחי' השראה כהשראת האור בתוך הכלי ממש.

והכלי הוא בחינת הרצון התחתון, שנולד מן השכל וההתבוננות בכל ששת ימי המעשה. רצון תחתון זה נעשה כלי לרצון העליון, כדי שזה יימשך לתוכו ממש, בבחינת השראה, כפי שהאור שורה בתוך כלי ממש.

הכלי הוא הרצון התחתון — האהבה שנבנית באמצעות התבוננות בששת ימי השבוע; הרצון העליון שורה בתוכו, כפי שאור שורה בתוך כלי.

מפני שהרצון התחתון אע"פ [אף על פי] שהוא למטה מבחינת רצה"ע [רצון העליון] אבל עכ"פ [על כל פנים] כלי הוא לגילוי רצון העליון⁷⁷ שיהיה מתלבש בו בהתחברות ויחוד אמתי ביום השבת.

שהרי הרצון התחתון, אף שהוא למטה מבחינת הרצון העליון, מכל מקום הוא כלי לגילוי הרצון העליון, כדי שזה יתלבש בו בהתחברות וכיחוד אמיתיים ביום השבת.

אף שהרצון התחתון נמצא למטה מן הרצון העליון, הוא עדיין יכול לשמש לו כלי, כך שביום השבת הם מתחברים ומתייחדים באמת.

31 ועי' נאמר שבת שבתון להוי"ה. פי' שבת שבתון הם ב' רצונות הנ"ל שמתחברים כאחד והיו לאחד⁷⁸

[לאחדים] ממש ולשון שבתון להוי"ה היינו כי שם הוי"ה

ועל כך נאמר: "שבת של מנוחה שלמה להוי"ה". פירוש הדבר: "שבת שבתון" הם שני הרצונות שהוזכרו לעיל, המתחברים לאחד ונעשים ממש אחד. והביטוי "שבתון להוי"ה" הוא משום שבשם הוי"ה,

"שבת" ו"שבתון" הם שני הרצונות, העליון והתחתון, המתחברים לאחד. המילים "להוי"ה" מוסיפות נקודה נוספת.

הנה היו"ד בחי' חכמה כו' ובשבת הוא בחי' שבת להוי"ה שמתגלה הרצה"ע [הרצון העליון] שלמעלה משם הוי"ה כו'.

האות יו"ד היא בחינת חכמה וכו'; ובשבת מתגלה בחינת "שבת להוי"ה", שכן הרצון העליון, שלמעלה משם הוי"ה, מתגלה וכו'.

האות הראשונה בשם הוי"ה, יו"ד, מייצגת את החכמה. בשבת מתגלה הרצון העליון, הגבוה אף משם הוי"ה עצמו.

32 וזי"ש [וזהו שכתוב] כי אל דעות⁷⁸ הוי"ה שיש ב' בחי' דעת. הא' דעת עליון והב' דעת תחתון.

וזהו [פירוש] מה שכתוב: "כי הוי" אל דעות" — יש שתי בחינות של דעת: הראשונה היא דעת עליון, והשנייה דעת תחתון.

בתפילתה של חנה נאמר: "כי הוי" אל דעות". לשון הרבים "דעות" נדרשת כשתי בחינות של דעת — דעת עליון ודעת תחתון.

פִּי דַעַת הוּא לְשׁוֹן רִצּוֹן שְׁדַעַת וּרִצּוֹן הַכֹּל עֲנִין אִי כַמִּיִּשׁ רַק אַתְּכֶם יִדְעַתִּי מְשַׁפְּחוֹת ⁷⁹ כּוֹי.

כלומר, דעת היא לשון רצון, שכן דעת ורצון הם עניין אחד, כמו שכתוב: "רק אתכם ידעתי מכל משפחות" וגוי;

כאן "ידעתי" פירושו רציני. בפסוק בעמוס, "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה" פירושו: רק בכם בחרתי.

שהכוונה הוא שבחרתי ורציני אתכם לבחור לי לעם סגולה כי דעת הוא ענין הכרה שזהו בחי' התקשרות המביא לידי הרצון כו'.

והכוונה היא: בחרתי בכם ורציני בכם, לבחור אתכם לי לעם סגולה. שכן דעת היא עניין של הכרה, והיא בחינת התקשרות המביאה לידי רצון וגוי.

לדעת פירושו להכיר ולהתקשר, וההתקשרות מביאה לידי רצון. לכן "ידעתי אתכם" פירושו: בחרתי בכם ורציני בכם כעם סגולה.

33 וכן והאדם ידע ⁸⁰ לִי [לשון] התקשרות ⁸¹ והתחברות כו'. וענין אל דעות היינו התחברות ב' דעות הנ"ל שהם ב' הרצונות הנ"ל.

וכך גם "והאדם ידע" הוא לשון של התקשרות והתחברות וכו'. ופירוש "אל דעות" הוא חיבורן של שתי בחינות הדעת שהוזכרו לעיל, שהן שני הרצונות שהוזכרו לעיל.

בדומה לכך, "והאדם ידע" את חוה מבטא התקשרות והתחברות. לכן "אל דעות" פירושו חיבורן של שתי בחינות הדעת, שהן שני הרצונות.

ואז הוא בחי' שבת שבתון לשם הוי"ה והוא גי'כ פִּי אל דעות הוי"ה שמתחברים ב' הרצונות שהרצון העליון שלמעלה מהחכמה מאיר ומתגלה גי'כ ברצון התחתון כו'.

ואז זו בחינת "שבת שבתון להוי"ה"; וזהו גם פירוש "הוי" אל דעות": שני הרצונות מתחברים, כך שהרצון העליון, שלמעלה מחכמה, מאיר ומתגלה גם ברצון התחתון וכו'.

חיבור זה הוא "שבת שבתון להוי"ה": הרצון העליון, שלמעלה מחכמה, מאיר ברצון התחתון ומתגלה בתוכו.

וזהו ענין הנשמה יתירה דשבת ⁸² שהוא גלוי רצה"ע [רצון העליון] מבחי' יחידה כנ"ל. וזהו שנק' נשמת כל חי.

וזהו עניינה של הנשמה היתרה של שבת: גילוי הרצון העליון מבחינת יחידה, כנזכר לעיל. וזהו מה שנקרא "נשמת כל חי".

וזהי הנשמה היתרה של שבת: גילוי הרצון העליון מבחינת יחידה, עצם הנשמה. היא "נשמת כל חי" שבתפילת השבת "נשמת כל חי".

וכמ"ש ומשביע לכל חי רצון⁸³ שגלוי רצה"ע [רצון העליון] נמשך בבחי' הנקי כל חי כו' ומשם נמשך להיות רצון יראיו יעשה⁸⁴ שיתגלה בהם הרצון העליון:

וכמו שכתוב: "ומשביע לכל חי רצון" — גילוי הרצון העליון נמשך בבחינה הנקראת "כל חי" וכו'; ומשם הוא נמשך להיות "רצון יראיו יעשה", כלומר, שהרצון העליון יתגלה בהם.

בתהילים קמ"ה נאמר שה' "משביע לכל חי רצון": הרצון העליון נמשך לבחינה הנקראת "כל חי", ומשם הוא נמשך אל "רצון יראיו יעשה" — הרצון העליון מתגלה בהם.

קטע 5 • ו' 34-36

התפילה, הסולם

34 והנה כשנמשך הרצה"ע [הרצון העליון] להתלבש ברצון התחתון ביום השבת אזי נמשך ממנו ג"כ הארה בכל ששת ימי המעשה להיות נמצא בהאדם בחינת הארה מרצה"ע [מרצון העליון] שלמעלה מהשכל.

כעת, כאשר הרצון העליון נמשך ומתלבש ברצון התחתון ביום השבת, נמשכת ממנו הארה גם לכל ששת ימי המעשה, כך שבאדם מצויה בחינה של הארה מן הרצון העליון, שלמעלה מן השכל.

כאשר הרצון העליון מתחבר לרצון התחתון בשבת, הארה ממנו נמשכת גם לששת ימי החול, כך שגם אז יש באדם הארה מן הרצון שלמעלה מן השכל.

וגילוי הארה זו היא בזמן התפלה דחול כשמתעורר באהבה וחפץ לה' ית' שהוא בחי' הארה מקדושת שבת⁸⁵ המאיר בימי החול

גילוייה של הארה זו הוא בזמן תפילת החול, כאשר האדם מתעורר באהבה וברצון לה' יתברך; זוהי בחינה של הארה מקדושת השבת המאירה בימי החול,

הארה זו מתגלה בזמן תפילת החול, כשהאדם מתעורר באהבה ובגעגוע לה'. זהו אור מקדושת השבת המאיר במהלך השבוע.

כמ"ש בזוה"ק [בזוהר הקדוש] יומא דא יהיב חילא לשאר יומי כו'. ולכן יכול להאיר בהן מבחי' רצה"ע [רצון העליון] הנ"ל.

כמו שכתוב בזוהר הקדוש: "יום זה נותן כוח לשאר הימים" וכו'. לכן יכולה להאיר בהם הבחינה האמורה של הרצון העליון.

כפי שאומר הזוהר, השבת "נותנת כוח לשאר הימים". כך יכול הרצון העליון להאיר בימי החול.

(וכמו שהביא ברי"ח [בראשית חכמה] שער הקדושה פ"ב [פרק ב'] מאמרי הזוהר המבארים איך שצריך להתקדש ולהמשיך עליו בכל יום מקדושת שבת.⁸⁶ וזהו פי' מ"ש קדושים תהיו⁸⁷ כו' להמשיך עליו מבחי' שבת שהוא קדש בעצם.

(כפי שהביא ב"ראשית חכמה", שער הקדושה, פרק ב, את דברי הזוהר המסבירים כיצד על האדם להתקדש ולמשוך על עצמו בכל יום מקדושת השבת. זהו פירוש הכתוב "קדושים תהיו" וכו': להמשיך על עצמו מבחינת השבת, שהיא קדושה במהותה.

כאן מתחילה הערת אגב ארוכה. "ראשית חכמה" מביא מאמרי זוהר המלמדים את האדם להתקדש בכל יום באמצעות המשכה מקדושת השבת, ומפרש את "קדושים תהיו" כהמשכה מן השבת, שקדושה בעצם.

וכ"כ [וכן כתב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שתוספת נר"נ [נפש רוח נשמה] המאירים בשבת אינן מסתלקין ג"כ בימות החול רק בחי' תוס' [תוספת] ח"י מסתלקים במוש"ק [במוצאי שבת קודש] כו'. אך צריך להכין א"ע [את עצמו] לקבל בחי' זו דתוס' [דתוספת] נר"נ [נפש רוח נשמה]. והיינו ע"י מחדו"מ [מחשבה דבור ומעשה] דתומ"צ [דתורה ומצות] שהם כלים לבחי' נר"נ [נפש רוח נשמה].

וכך כתוב גם ב"פרי עץ חיים": התוספת של נפש, רוח ונשמה המאירה בשבת אינה מסתלקת גם בימות החול; רק הבחינה של תוספת חיה ויחידה מסתלקת במוצאי שבת קודש וכו'. אך על האדם להכין את עצמו לקבל בחינה זו של תוספת נפש, רוח ונשמה. הדבר נעשה באמצעות מחשבה, דיבור ומעשה בתורה ובמצוות, שהם כלים לבחינת נפש, רוח ונשמה.

גם "פרי עץ חיים" אומר שתוספת הנפש, הרוח והנשמה של השבת נשארת במהלך השבוע; רק תוספת החיה ויחידה, המדרגות הגבוהות ביותר, מסתלקת בצאת השבת. אך על האדם להכין את עצמו לקבל אותן באמצעות מחשבה, דיבור ומעשה בתורה ובמצוות, שהם כלים להן.

וכמשי"ת [וכמו שיתבאר] לקמן בענין ז' קני המנורה איך שע"י התומ"צ [התורה ומצות] ממשיכים גילוי בחי' רצה"ע [רצון העליון] כו'. וזהו ענין חולין שנעשו על טהרת הקודש היינו כשבימי החול מאיר ג"כ מעין קדושת השבת (כו').

כפי שיתבאר להלן בעניין שבעת קני המנורה, כיצד באמצעות התורה והמצוות ממשיכים גילוי של בחינת הרצון העליון וכו'. וזהו ענין "חולין שנעשו על טהרת הקודש", כלומר, כאשר גם בימי החול מאירה מעין קדושת השבת (וכו').

העניין יתבאר להלן בקשר לשבעת קני המנורה. זהו גם פירוש "חולין שנעשו על טהרת הקודש": ימי חול שמאירה בהם גם מעין קדושת השבת.

והנה התפלה של חול היא בחי' הממוצע בין שבת ליומין דחול הממשיך ההארה מבחי' רצה"ע [רצון העליון] המתגלה בשבת בכל יומין דחול כו'.

תפילת החול היא בחינת ממוצע בין השבת לימי החול, והיא ממשיכה לכל ימי החול את ההארה מבחינת הרצון העליון המתגלה בשבת וכו'.

תפילת החול היא החוליה המקשרת בין השבת לימי החול: היא ממשיכה לכל יום בשבוע את הארת הרצון העליון המתגלה בשבת.

ולכן נמשלה התפלה לסולם⁸⁸ דכתיב והנה סולם מוצב ארצה⁸⁹ וראשו מגיע השמימה כו' כמשל הסולם שבו ועל ידו עולה התחתון מלמטה מהארץ על הגג.^{90, 91}

לכן התפילה נמשלה לסולם, כמו שכתוב: "והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" וכו'. משל לסולם, שבעזרתו ועל גביו מי שנמצא למטה עולה מן הארץ אל הגג.

לכן התפילה נמשלה לסולמו של יעקב, "מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה": הסולם מאפשר למי שנמצא למטה לעלות אל הגג.

35 וכן בו יורד העליון מלמעלה למטה. כך עדי"מ התפלה נמשלה לסולם שע"י התפלה עולה הנפש מלמטה למעלה במעלות ומדרגות עליונות דרגא בתר דרגא עד רום המעלות.

וכך גם באמצעותו מי שנמצא למעלה יורד מלמעלה למטה. על דרך משל, התפילה נמשלה לסולם: באמצעות התפילה הנפש עולה מלמטה למעלה, במעלות וברמות עליונות, שלב אחר שלב, עד לרום המעלות.

לסולם יש שני כיווני תנועה: מי שנמצא למטה יכול לעלות בו, ומי שנמצא למעלה יכול לרדת בו. התפילה היא סולם כזה: באמצעותה הנפש מטפסת, שלב אחר שלב, אל הרמות הגבוהות ביותר.

והיינו ע"י צעקת הלב ברעותא דלבא לכלות נפשו אליו ית' שזהו בחי' העלאת מ"נ [מ"יין נוקבין] מלמטה למעלה לעלות בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות ליכלל באו"ס [באור אין סוף] ב"ה.

כלומר, באמצעות זעקת הלב, ברצון הלב לכלות את נפשו אליו יתברך; זוהי בחינת העלאת מ"נ מלמטה למעלה, לעלות מעילוי לעילוי עד לרום המעלות ולהיכלל באור אין סוף, ברוך הוא.

העלייה היא זעקת הלב, כמיהה עזה כל כך עד שהנפש מבקשת לכלות את עצמה בה'. בלשון הקבלה זהו "העלאת מ"יין" — "מים נוקבין", כמיהתו של המקבל — העולים עד שהנפש נכללת באור אין סוף.

36 וכן נמצא בה בחי' הירידה מלמעלה למטה דהיינו כאשר כבר נתעלה בתכלית העילוי ברום המעלות בהגיעו אל בחי' רצה"ע [רצון העליון] ב"ה

וכן נמצא בה גם היבט של ירידה מלמעלה למטה: כאשר כבר התרומם האדם עד תכלית העלייה, אל הרום שבמדרגות, והגיע לבחינת הרצון העליון, יתברך.

גם בתפילה יש ירידה. היא מתחילה לאחר שהאדם התרומם עד המדרגה הגבוהה ביותר, אל הרצון העליון.

אזי יעוררו וימשיכו שירד בהשתלשלות המדרגות מלמעלה למטה להתלבש ברצון התחתון וממנו יתפשט ההארה בכל ו' יומין.

אז מעוררים וממשיכים אותו לרדת בהשתלשלות המדרגות מלמעלה למטה, ולהתלבש ברצון התחתון; וממנו מתפשטת ההארה בכל ששת הימים.

משם הוא ממשיך את הרצון העליון כלפי מטה דרך כל המדרגות, עד שהוא מתלבש ברצון התחתון; ומתוך הרצון התחתון מתפשט אורו בכל ימי החול.

וז"ש [וזהו שכתוב] ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו⁹² שבהסולם ימצא ב' בחי' ומדרגות שונות בחי' העלייה מלמטה למעלה ובחי' הירידה מלמעלה למטה.

וזהו שנאמר: "ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו": בסולם יש שני היבטים ומדרגות שונות — עלייה מלמטה למעלה וירידה מלמעלה למטה.

לכן המלאכים בסולם יעקב "עולים ויורדים": הסולם מאפשר תנועה בשני הכיוונים — עלייה וירידה.

והיינו בחי' התפלה כו' שמחברת בחינת קדושת השבת עם ו' יומין דחול להיות מאיר הארת רצה"ע [רצון העליון] שבשבת בכל יומין דחול להיות חולין שנעשו עטה"ק [על טהרת הקודש].

וזהו בחינת התפילה וכו', המחברת את קדושת השבת עם ששת ימי החול, כדי שהארת הרצון העליון שבשבת תאיר בכל ימי החול, ויהיו "חולין שנעשו על טהרת הקודש".

התפילה מחברת את קדושת השבת לששת ימי החול, כדי שהרצון העליון שמתגלה בשבת יאיר בהם ויהפוך אותם, כביכול, ל"חולין שנעשו על טהרת הקודש".

והיינו על ידי עלייה וירידה (ועבמ"ש [ועיין במה שכתוב]⁹³ בפסוק יונתי⁹⁴ כו' איך שיש בחי' נשמה שבגוף ויש בחי' שרש הנשמה ושם נתבאר דשרש הנשמה היא בבחי' מחשבה הקדומה שלמעלה אפי' [אפילו] מבחי' תורה והיא בחי' רצה"ע [רצון העליון] הנ"ל וגם נתבאר דע"י התפלה עולה נשמה שבגוף לשרשה הנ"ל.

וזה נעשה באמצעות עלייה וירידה. (ועיינו במה שנכתב על הפסוק "יונתי" וכו': שיש בחינת נשמה שבגוף ויש בחינת שורש הנשמה; ומבואר שם ששורש הנשמה הוא בבחינת המחשבה הקדומה, שלמעלה אפילו מבחינת תורה, וזהו בחינת הרצון העליון שנוכח לעיל. עוד מבואר שם, שעל ידי התפילה עולה הנשמה שבגוף אל שורשה הנזכר לעיל.)

הדבר נעשה באמצעות עלייה וירידה. בסוגריים מובא הסבר לפסוק "יונתי": הנשמה שבגוף נבדלת משורשה, המצוי ב"מחשבה הקדומה" — הרצון העליון, שלמעלה אפילו מהתורה; והתפילה מעלה את הנשמה שבגוף אל שורשה.

וא"כ נראה בענין תוס' [תוספת] נשמה יתירה דשבת דהיינו גם מבחי' שרש הנשמה הנ"ל. וכ"מ [וכן משמע] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת פ"ט דהמקיפים נכנסים בשבת בבחי' פנימיים והארה ממנה מאיר בכל יום כו' על ידי התפלה כנ"ל):^{95, 96}

ואם כן, נראה שתוספת הנשמה היתרה של שבת היא גם מבחינת שורש הנשמה הנזכר לעיל. וכן משתמע מפרי עץ חיים, שער השבת, פרק 19: שבשבת המקיפים נכנסים בבחינת פנימיים, והארה מהם מאירה בכל יום וכו' על ידי התפילה, כנזכר לעיל.)

מכאן מציע אדמו"ר הזקן שגם הנשמה היתרה של שבת באה משורש הנשמה הזה. כך משתמע גם מפרי עץ חיים: בשבת האורות המקיפים נכנסים פנימה, ובאמצעות התפילה מאירה מהם הארה בכל יום.

קטע 6 • 371-44

התורה: המנורה והשולחן

37 והנה ע"י התורה ממשיכים ג"כ רצון העליון שיתלבש ברצון התחתון כי התורה נמשכה מבחי' רצה"ע [רצון העליון]. והגם דאורייתא מחכמה נפקת.

כעת, גם באמצעות התורה ממשיכים את הרצון העליון להתלבש ברצון התחתון, שכן התורה נמשכת מבחינת הרצון העליון. ואף שהתורה "יוצאת מחכמה",

לימוד התורה ממשיך גם הוא את הרצון העליון אל תוך הרצון התחתון, משום שהתורה נמשכת מן הרצון העליון. ואכן, נאמר שהתורה "יוצאת מחכמה".

נפקת דוקא שיציאתה מהעלם אל הגילוי הוא מבחי' חכמה אבל שרשה מבחי' רצה"ע [רצון העליון] ית' (כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' דרכנן בגימטריא כתר)

דווקא נאמר "יוצאת": יציאתה מן ההעלם אל הגילוי היא מבחינת חכמה, אך שורשה הוא מבחינת הרצון העליון, יתברך (שהרי תרי"ג מצוות התורה, יחד עם שבע מצוות דרכנן, עולות בגימטריה כתר),

אבל המילה "יוצאת" היא המפתח: התורה יוצאת מן ההעלם אל הגילוי בחכמה, ואילו שורשה ברצון העליון. רמז מספרי: תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרכנן הן יחד 620, כמניין כתר, שמעל חכמה.

רק שנתלבשה למטה בבחי' המדות חג"ת [חסד גבורה תפארת] דאצי' שמבחי' חסד נמשך להקל להיות כשר ומותר וזכאי ומבחי' גבורה נמשך להחמיר כו'. ובחי' המדות הם למטה מהחכמה.

אלא שלמטה היא התלבשה בבחינת המדות, חסד, גבורה ותפארת דאצילות: מבחינת חסד נמשכת הקלה, שהדבר יהיה כשר, מותר וזכאי, ומבחינת גבורה נמשכת החמירה וכו'. בחינת המדות היא למטה מחכמה.

למטה, התורה מתלבשת במדות דאצילות: חסד הוא מקור הפסיקות המקלות — כשר, מותר וזכאי — וגבורה היא מקור הפסיקות המחמירות. המדות נמצאות למטה מחכמה.

נמצא ענין התורה הוא המשכת רצה"ע [רצון העליון] שלמעלה ברצון התחתון שהוא בחי' דעת תחתון שהוא בחי' פנימיות המדות כנודע

נמצא שענין התורה הוא המשכת הרצון העליון, שלמעלה, אל הרצון התחתון, שהוא בחינת דעת תחתון, בחינת פנימיות המדות, כידוע.

אם כן, התורה ממשיכה את הרצון העליון אל הרצון התחתון, שהוא דעת תחתון — הפנימיות של המדות.

(רק שהמשכה זו ע"י התורה א"א להמשיך כ"א ע"י הקדמת התפלה שהוא בחי' הסולם לעלות מלמטה למעלה וגם דוקא ע"י קדימת בחי' שבת שהוא ג"כ אותיות תשב⁹⁷ עליית רצון התחתון ברצה"ע [ברצון העליון] וירידת רצה"ע [רצון העליון] ברצה"ת [ברצון התחתון])

(אלא שהמשכה זו באמצעות התורה אינה יכולה להימשך אלא לאחר הקדמת התפילה, שהיא בבחינת סולם לעלות מלמטה למעלה; וכן דווקא לאחר הקדמת בחינת שבת, שגם האותיות שלה הן "תשב" — עליית הרצון התחתון אל הרצון העליון וירידת הרצון העליון אל הרצון התחתון;

הערת אגב: כדי להמשיך את האור באמצעות התורה יש להקדים תפילה, שהיא סולם לעלייה, וכן שבת, שאותיותיה הן "תשב" — הרצון התחתון עולה אל הרצון העליון, והרצון העליון יורד אל הרצון התחתון.

וזהו כעין בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שעייז יוכל להמשיך אח"כ ע"י תומי"צ [תורה ומצות] כ"י מלמעלה למטה וכדלקמן א"י"ה [אם ירצה השם]). והנה התורה היא נגד בחי' כלי המשכן שהם מנורה ושולחן. וזה מעין בחינת אתערותא דלתתא, שבאמצעותה אפשר יהיה אחר כך להמשיך מלמעלה למטה על ידי תורה ומצוות וכו', כפי שיתבאר להלן, אם ירצה ה'). והנה, התורה מקבילה לבחינת כלי המשכן, שהם המנורה והשולחן.

התפילה והשבת קודמות כאתערותא דלתתא, המאפשרת לאחר מכן לתורה ולמצוות להמשיך את האור מלמעלה למטה. נחזור למשכן: התורה מקבילה לכליו — המנורה והשולחן.

(וכ"ש [וכל שכן] הארון שבו היו מונחים הלוחות ממש רק שבחי' הארון שהיה בבית קדוה"ק [קודש הקדשים] הוא כמו שהתורה בשרשה. ובחי' המנורה שהיה בהיכל הוא בחי' גילוי התורה במדות.

(וכל שכן הארון, שבו הונחו הלוחות עצמם; אלא שבחינת הארון, שהיה בבית קודש הקודשים, דומה לתורה בשורשה, ובחינת המנורה, שהייתה בהיכל, היא גילוי התורה במדות.

על אחת כמה וכמה הארון, שבו היו הלוחות עצמם; אך הארון שבקודש הקודשים מסמל את התורה בשורשה, ואילו המנורה שבהיכל מסמלת את התורה כשהיא מתגלה במדות.

וז"ש [וזהו שכתוב] בתורה פיה פתחה בחכמה⁹⁸ ותורת חסד על לשונה הנה נקראת בחי' חכמה ובחינת חסד כי אורייתא מחכמה נפקת. וזהו בחי' הארון ומתלבשת במדות שכללותם הוא החסד. וזהו בחינת המנורה שהי' [שהיה] בדרום בחי' חסד כו' כי

וזהו שנאמר על התורה: "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה". הרי היא נקראת בחינת חכמה ובחינת חסד, שכן התורה יוצאת מחכמה. זו בחינת הארון; והיא מתלבשת במדות, שכללותן היא חסד. וזהו בחינת המנורה, שהייתה בדרום, בבחינת חסד וכו'), כי

לכן נאמר על התורה: "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה". היא נקראת בחינת חכמה ובחינת חסד, שכן התורה יוצאת מחכמה. חכמה היא בחינת הארון; התורה מתלבשת במדות, שכללותן חסד, וזהו עניינה של המנורה, שעמדה בדרום, צד החסד.

הנה כמו שהמנורה מדליקין בה אור. כמו"כ [כמו כן] בתורה כתיב ותורה אור.⁹⁹ ופי' אור דתורה הוא כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו.¹⁰⁰

כשם שבמנורה מדליקים אור, כך גם על התורה נאמר: "ותורה אור". משמעותו של אור התורה היא כפי שנאמר: "חכמת אדם תאיר פניו".

המנורה מחזיקה את האור, והתורה נקראת "אור". אור התורה הוא הארת פניו של האדם שעליה נאמר: "חכמת אדם תאיר פניו".

כי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] חכמת זו סדר קדשים¹⁰¹ שע"י למוד סדר קדשים מעורר וממשיך הגילוי בבחי' ח"ע [חכמה עילאה] להיות חכמת אדם תאיר פניו.

שהרי חז"ל אמרו: "חכמת זו סדר קדשים"; באמצעות לימוד סדר קדשים מעוררים וממשיכים את הגילוי בבחינת חכמה עילאה, כדי ש"חכמת אדם תאיר פניו".

הגמרא דורשת פסוק המונה שש מעלות כנגד ששת סדרי המשנה, ואת "חכמת" שבו היא מפרשת כסדר קדשים — דיני עבודת המקדש. הלימוד בו ממשיך גילוי מחכמה עילאה, כדי ש"חכמת אדם תאיר פניו".

38 וענין הארת פנים למעלה הוא כמו עד"מ למטה באדם כשמשכיל השכלה חדשה יצהבו פניו כמ"ש רז"ל

[רבותינו זכרונם לברכה] גבי ר' [רבי] אבהו שצהבו פניו¹⁰² מחמת שראה תוספתא חדתא.¹⁰³

הארת הפנים למעלה דומה, בדרך משל, למה שקורה אצל אדם למטה: כשהוא תופס רעיון חדש, פניו מאירות, כפי שאמרו חז"ל על רבי אבהו שפניו צהבו משום שראה תוספתא חדשה.

הארת הפנים למעלה מובנת מתוך מה שקורה אצל אדם למטה: כשהוא תופס רעיון חדש, פניו מאירות. בתלמוד מסופר שפניו של רבי אבהו צהבו משום שמצא לימוד חדש.

והוא מחמת גילוי התענוג שמתגלה ומתלבש בהשכלה חדשה ונמשך ומתגלה בפנים ממש עד שצהבו פניו ומאירים.

הדבר נובע מהתגלות התענוג, שמתגלה ומתלבש בהשכלה החדשה, ונמשך ומתגלה בפנים עצמן, עד שפניו צהבו והאירו.

מה שמאיר הוא התענוג שמתגלה בהשכלה החדשה, והוא ניכר בפנים עצמן.

כך עדי"מ למעלה ע"י עסק התורה ממשיכים גילוי אור התענוג עליון להיות מאיר ונמשך בחי"ע [בחכמה עילאה] והוא בחי" אור חדש מעצמות א"ס ב"ה שמתלבש בחכמת התורה.

כך, בדרך משל, למעלה: על ידי העיסוק בתורה ממשיכים את גילוי אור התענוג העליון, כדי שיאיר ויימשך בחכמה העליונה. זוהי בחינה של אור חדש מעצמותו של אין סוף, ברוך הוא, שמתלבש בחכמת התורה.

כך גם למעלה: על ידי לימוד התורה אור חדש של התענוג העליון, מעצמותו של ה', מאיר בחכמה העליונה ומתלבש בחכמת התורה.

39 וזהו ענין יאר ה' פניו אליך¹⁰⁴ כו'. וזהו ג"כ ענין אור דמנורה. ובה יוכן ג"כ ענין ז' קני המנורה

וזהו ענין "יאר ה' פניו אליך" וכו'. וזהו גם ענין אור המנורה. ועל פי זה יוכן גם ענין שבעת קני המנורה:

הארת הפנים היא ברכת הכוהנים, "יאר ה' פניו אליך", והיא אור המנורה. היא גם מסבירה את צורת המנורה.

היינו קנה האמצעי שהוא גוף המנורה ושלושה קנים יוצאים¹⁰⁵ מצדה האחד. ושלושה קנים מצדה השני וכפתר תחת שני הקנים ממנה כו'.

כלומר, הקנה האמצעי, שהוא גוף המנורה, ושלושה קנים יוצאים מצדה האחד, ושלושה קנים מצדה השני, ו"כפתר תחת שני הקנים ממנה" וכו';

למנורה היה קנה אמצעי, גוף המנורה, ומשני צדדיו יצאו שלושה קנים. מתחת לכל זוג קנים היה כפתור.

דהיינו שבמקום שיוצאים שני קנים מקנה האמצעי א' לכאן וא' לכאן שם יש כפתור כו' וכן תחת שני הקנים השניים ותחת שני הקנים השלישיי [השלישיים].

כלומר, במקום שבו יוצאים מן הקנה האמצעי שני קנים, אחד לצד זה ואחד לצד זה, יש כפתור וכו'; וכך גם מתחת לזוג השני של הקנים ומתחת לזוג השלישי.

במקום שבו יוצא זוג קנים מן הקנה האמצעי, אחד לכל צד, יש כפתור; וכך גם מתחת לזוג השני ומתחת לזוג השלישי.

40 והענין כי כל זה רומז על כללות התורה שהיא תושב"כ [תורה שבכתב] **ותושבע"פ** [ותורה שבעל פה]. וזהו ענין ששה קנים היוצאים מן קנה האמצעי הם שיתא סדרי משנה שמקבלים מקנה האמצעי שהוא בחי' תושב"כ [תורה שבכתב].

והענין הוא שכל זה רומז לתורה כולה, שהיא תורה שבכתב ותורה שבעל פה. זהו ענינם של ששת הקנים היוצאים מן הקנה האמצעי: הם שישה סדרי משנה, המקבלים מן הקנה האמצעי, שהוא בחינת תורה שבכתב.

המנורה מסמלת את התורה כולה, שבכתב ובעל פה. הקנה האמצעי הוא התורה שבכתב, וששת הקנים היוצאים ממנו הם שישה סדרי משנה, התורה שבעל פה.

שהרי למדין הכל מן המקרא כמ"ש בגמ' [בגמרא] מאי טעמא אמר קרא כו' נמצא התושבע"פ [התורה שבעל פה] יוצאת ונמשכת מבחי' תושב"כ [תורה שבכתב]. כמו שששת הקנים יוצאים מן המנורה כו'.

הרי הכול נלמד מן המקרא, כמו שאומרים בגמרא: "מה הטעם? משום שהפסוק אומר" וכו'. נמצא שהתורה שבעל פה יוצאת ונמשכת מבחינת התורה שבכתב, כשם שששת הקנים יוצאים מן המנורה וכו'.

התורה שבעל פה צומחת מן התורה שבכתב: בתלמוד שואלים שוב ושוב "מה הטעם?" ומשיבים "משום שהפסוק אומר". כך יוצאים ששת הקנים מן הקנה האמצעי.

41 וענין הכפתור תחת שני הקנים הענין דכל השפעה הנמשכת ממשפיע למקבל אי"א להיות כ"א ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מן המקבל אל המשפיע ועי"ז נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מהמשפיע ונקי מ"ן [מ"ן נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין].

ענין הכפתור שמתחת לשני הקנים: הנקודה היא שכל השפעה הנמשכת ממשפיע למקבל יכולה לבוא רק בעקבות אתערותא דלתתא מן המקבל אל המשפיע, ועל ידה נמשכת מן המשפיע אתערותא דלעילא. הן נקראות מ"ן ומ"ד — מים נוקבין ומים דוכרין, כלומר "מים נקביים" ו"מים זכריים".

הכפתור שמתחת לכל זוג קנים: כל השפעה ממשפיע למקבל זקוקה תחילה לאתערותא דלתתא מצד המקבל, והיא שמעוררת את המשפיע להשפיע. בקבלה הן נקראות "מים נקביים" ו"מים זכריים".

וכמו"כ [וכמו כן] בענין ההשפעה מתושב"כ [מתורה שבכתב] לתושבע"פ [לתורה שבעל פה] יש ג"כ ב' בחי' אלו. שהרי נודע שתושב"כ [שתורה שבכתב] נק' מוסר אביך.¹⁰⁶ בחי' אב הוא בחי' דכורא המשפיע.

כך גם בהשפעה מן התורה שבכתב לתורה שבעל פה יש שתי בחינות אלו. ידוע שהתורה שבכתב נקראת "הדרכת אביך": בחינת האב היא בחינת הזכר, המשפיע;

כך גם ביחס שבין התורה שבכתב לתורה שבעל פה. התורה שבכתב נקראת "הדרכת אביך", והאב הוא המשפיע.

42 ותורה שבעל פה נקי תורת אמך בחיי נוקי [נוקבא] ומקבל מתושב"כ [מתורה שבכתב] רק דשם נגדל ההשפעה כו'. וא"כ יש בזה בחינת העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] והמשכת מ"ד [מ"ן דוכרין] ונקי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא].

והתורה שבעל פה נקראת "תורת אמך", בחינת הנוקבא, המקבלת מן התורה שבכתב, אלא ששם ההשפעה גדלה וכו'. ואם כן, יש כאן בחינה של העלאת מ"ן והמשכת מ"ד, הנקראות אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא.

התורה שבעל פה נקראת "תורת אמך": כמו אם, היא מקבלת מן התורה שבכתב, ה"אב", ומה שקיבלה גדל ומתפתח בה. לכן יש ביניהן העלאה של "מים נוקבין" והמשכה של "מים דוכרין" — אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא.

וזהו ענין הכפתור תחת שני הקנים שבמקום יציאת הקנה מהקנה האמצעי שם הוא ענין התחברות המ"ן [המ"ן נוקבין] והמ"ד [והמ"ן דוכרין] שמתחברין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] וזהו ענין הכפתור שמתחת לשני הקנים: במקום שבו הקנה יוצא מן הקנה האמצעי, מתחברים המ"ן והמ"ד, כלומר אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא.

הכפתור שמתחת לכל זוג קנים מסמן את נקודת המפגש הזאת: במקום שבו קנה יוצא מן הקנה המרכזי, מתחברות אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא.

לכן יש שם אור כפול עד"מ מהתחברות ב' הבחי' לכן היה כפתור שהוא עב יותר משאר מקום המנורה כיון שבבחי' זו מתחברים ב' בחינות משפיע ומקבל כו'.¹⁰⁷

לכן יש שם, בדרך משל, אור כפול מכוח התחברות שתי הבחינות. לכן היה שם כפתור, עבה יותר משאר חלקי המנורה, שכן בבחינה זו מתחברים שתי הבחינות — המשפיע והמקבל וכו'.

לכן יש שם אור כפול, ומשום כך הכפתור עבה יותר משאר חלקי המנורה: המשפיע והמקבל נפגשים בנקודה זו.

43 ונקי בחי' זו קשרין בזהר עד"מ הקשר שמתקשרים שני דברים יחד הנה במקום הקשר הוא עב יותר מחמת ששם יש חבור שני הדברים יחד. וכן השולחן ג"כ רומז לבחי' התורה שעליו מניחים לחם הפנים.

בחינה זו נקראת בזהר "קשרים": דרך משל, קשר המחבר שני דברים זה לזה עבה יותר במקום הקשר, מפני ששם שני הדברים מתחברים יחד. כך גם השולחן מרמז על בחינת התורה, שכן עליו מניחים את לחם הפנים.

הזהר מכנה נקודות מפגש כאלה "קשרים": במקום שבו שני דברים נקשרים זה לזה, הקשר עבה יותר. השולחן שבמשכן, שעליו הונח לחם הפנים, מסמל גם הוא את התורה.

44 והתורה נקי לחם לכו לחמו בלחמי¹⁰⁸ כי היא בחי מזון לנפש להמשיך הגלוי בפנימית שמשיג החכמה בפנימיותו ששכלו משיג חכמת התורה שבה מלוכש אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה כו'.

התורה נקראת לחם, כמו שנאמר: "בואו, אכלו מלחמי"; שכן היא בחינת מזון לנפש, הממשיך את הגילוי פנימה: האדם תופס את החכמה בתוכו, משום ששכלו משיג את חכמת התורה, שבה מלוכש אור אין סוף ברוך הוא וכו'.

התורה נקראת לחם, כפי שהחכמה קוראת: "בואו, אכלו מלחמי". היא מזון לנפש, משום שהשכל קולט ותופס אותה, ובחכמה זו מלוכש אור אין סוף.

לכן נעשה לו מזה מזון וחיות ממש לנפש. וכן למעלה הוא בחי ישראל מפרנסין^{109, 110} כו' שיהיה התלבשות א"ס בחי"ע [בחכמה עילאה] כו'.

לכן נעשים מכך לנפש מזון וחיות ממש. כך גם למעלה, זו בחינת "ישראל מפרנסין" וכו': שהאין סוף יתלבש בחכמה עילאה וכו'.

כך נעשים ממנה ממש מזון וחיות לנפש. גם למעלה אמרו חז"ל ש"ישראל מפרנסין" את אביהם שבשמים: באמצעות לימוד התורה שלהם מתלבש אין סוף בחכמה עילאה.

אבל המצות הם בחי לבושים ומקיפים לנפש שהן המשכות מבחי שאין הגלוי יכול להתלבש בפנימיותו רק שאור ה' מקיפו מראשו ועד רגלו והן בחי יריעות המשכן כמשנת"ל [כמו שנתבאר לעיל]

אבל המצוות הן בחינת לבושים ואורות מקיפים לנפש, שכן הן המשכות מבחינה שהגילוי שבה אינו יכול להתלבש בתוכו; אלא שאור ה' מקיף אותו מראשו ועד רגליו. והן בחינת יריעות המשכן, כפי שהתבאר לעיל.

לעומת זאת, המצוות הן לבושים: הן ממשיכות אור שאי אפשר לקלוט בפנים, ולכן אור ה' מקיף את האדם מראשו ועד רגליו. הן יריעות המשכן, כפי שהתבאר לעיל.

(ולשם נתי' [נתבאר] דבמצות יש ג"כ ז' בחי חצבה עמודיה שבעה. וכן ז' מינים ביריעות רק שהם מקיפים ובתורה ז' קני המנורה הם בחי פנימיים):

(ושם התבאר שגם במצוות יש שבע בחינות, "חצבה עמודיה שבעה", וכן שבעה מינים ביריעות, אלא שהן מקיפות; ואילו בתורה, שבעת קני המנורה הם בחינת אורות פנימיים).

ההערה שבסוגריים מזכירה שגם המצוות מופיעות במבנה של שבע, כמו שבעת המינים של היריעות, אך כאור מקיף; ואילו בתורה, שבעת קני המנורה הם אור פנימי.

הסבר שני הסדרים

45 ועי'פ כל הנ"ל בביאור בחי' היריעות וכלים דמשכן שהם בחינת תומ"צ [תורה ומצות] כנ"ל. ובביאור ענין

השבת שהוא בחי' הנשמה יתירה התחברות רצה"ע [רצון העליון] ברצה"ת [ברצון התחתון].

ועל פי כל האמור בביאור בחינת היריעות והכלים של המשכן, שהם בחינת תורה ומצוות, כנוכר לעיל, ובביאור עניינו של השבת, שהוא בחינת הנשמה היתרה — החיבור בין הרצון העליון לרצון התחתון,

כעת הדברים מתבהרים: היריעות והכלים של המשכן הם המצוות והתורה, והשבת היא הנשמה היתרה — החיבור בין הרצון העליון לרצון התחתון.

יובן בטוב טעם ענין שייכות הצווי במצות שבת סמוך לצווי דמלאכת המשכן כמ"ש בפ' תשא אך את שבתותי תשמרו¹¹¹ כו'.

יובן היטב ובטעם טוב הקשר בין הציווי על מצוות השבת, המופיע בסמוך לציווי על מלאכת המשכן, כפי שנאמר בפרשת [כי] תשא: "אך את שבתותי תשמרו" וגו'.

לאור זאת אפשר להבין מדוע הציווי על השבת מופיע לצד הציווי על בניית המשכן, כפי שנאמר בפרשת כי תשא: "אך את שבתותי תשמרו".

46 וגם מה שמשרבע"ה [שמשה רבינו עליו השלום] הקדים הצווי על השבת למלאכת המשכן הפך ממה שנוכר

בצווי הקב"ה למשרע"ה [למשה רבינו עליו השלום].

וגם: מדוע משה רבנו עליו השלום הקדים את הציווי על השבת למלאכת המשכן, בניגוד לסדר שבו נזכר הציווי של הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום.

כך מתבאר גם השאלה השנייה: מדוע משה הקדים את השבת, ובכך הפך את הסדר שבו ציווה אותו ה'.

והענין כי עם היות שע"י תומ"צ [תורה ומצות] ממשיכים בחינת מקיפים ופנימיים שהם בחי' לכושים וכחי'

מזון לנפש שיהיה גלוי רצה"ע [רצון העליון] בנפש בבחי' פנימי ע"י התורה ובבחי' מקיף ע"י המצות.

והעניין הוא, שאף שעל ידי התורה והמצוות ממשיכים בחינות של אור מקיף ואור פנימי, שהן בחינות של לכושים ומזון לנפש, כדי שהרצון העליון יתגלה בנפש באופן פנימי באמצעות התורה ובאופן מקיף באמצעות המצוות,

התורה והמצוות אכן ממשיכות אור פנימי ואור מקיף, מזון ולכושים לנפש: הרצון העליון מתגלה בתוך הנפש באמצעות התורה ומקיף אותה באמצעות המצוות.

אך באמת כיון שהאדם הוא מלמטה בגוף גשמי א"א לו להגיע לבחי' רצה"ע [רצון העליון] שלמעלה מעלה מכל העולמות להמשיך משם האור למטה.

אך לאמיתו של דבר, מאחר שהאדם נמצא למטה, בתוך גוף גשמי, אין הוא יכול להגיע לבחינת הרצון העליון, שלמעלה לאין ערוך מכל העולמות, כדי להמשיך משם את האור למטה.

אך אדם שנמצא למטה בתוך גוף גשמי אינו יכול להגיע בכוחות עצמו אל הרצון העליון, שלמעלה מכל העולמות, ולהמשיך משם את האור למטה.

47 ולזאת צ"ל תחלה בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שיעורר בנפשו ויעלה להגיע לגלוי בחי' רצה"ע [רצון העליון] ועלייה זו היא בחי'

ולכן תחילה צריכה להיות בחינה של אתערותא דלתתא: האדם יעורר את נפשו ויתעלה, כדי להגיע לגילוי בחינת הרצון העליון. ועלייה זו היא בחינת

לכן תחילה צריכה להיות אתערותא דלתתא: האדם מעורר את נפשו ומתעלה לעבר גילוי הרצון העליון.

שבת אותיות תשב¹¹² עליות העולמות מלמטה למעלה מעלה עד רום המעלות שהוא בחינת רצה"ע [רצון העליון] המתגלה במנחה בשבת כמ"ש ואני תפילתי לך¹¹³ ה' עת רצון כו'.

שבת, שאותיותיה הן "תשב": עליית העולמות מלמטה למעלה, עד רום המעלות, שהיא בחינת הרצון העליון המתגלה במנחה של שבת, כמו שנאמר: "ואני תפילתי לך ה' עת רצון" וגו'.

עלייה זו היא שבת, שאותיותיה הן "תשב", כלומר "תחזור": בשבת העולמות חוזרים ועולים אל מקורם, עד הרצון העליון, המתגלה בתפילת מנחה של שבת, המכונה בפסוק הנאמר בתפילה זו "עת רצון".

48 וגם בנפש האדם יש בחי' עלייה זו וגלוי זה שזהו ענין הנשמה היתירה כדלעיל.

גם בנפש האדם יש בחינה זו של עלייה והתגלות, והיא עניינה של הנשמה היתרה, כפי שהוסבר לעיל.

אותה עלייה והתגלות מתרחשות גם בנפש האדם: זו הנשמה היתרה של שבת.

ואח"כ נמשך מבחי' הארה זו לכל ימות החול ע"י התפלה הנק' סולם ועי"ז יוכלו להמשיך אח"כ ע"י התומ"צ [התורה ומצות] גלוי והמשכת האור מלמעלה למטה

לאחר מכן נמשכת הארה מבחינה זו לכל ימות החול באמצעות התפילה, הנקראת סולם; ובאמצעותה יוכלו לאחר מכן להמשיך, באמצעות התורה והמצוות, את התגלות האור והמשכתו מלמעלה למטה;

ממנה מגיעה הארה לימי החול באמצעות התפילה, "הסולם"; ורק לאחר מכן יכולים התורה והמצוות להמשיך את האור מלמעלה למטה.

משא"כ בלא קדימת בחי' ההעלאה שע"י השבת א"א להמשיך וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל האומר אין לי אלא תורה¹¹⁴ כו'.

אבל ללא הקדמת בחינת העלייה שבאה באמצעות השבת, אי אפשר להמשיך. וכמאמר חז"ל: "כל האומר אין לי אלא תורה" וכו'.

בלי העלייה של שבת תחילה, אי אפשר להמשיך דבר. המאמר מיישם את דברי חז"ל על מי שאומר "אין לי אלא תורה": התורה לבדה, ללא העלייה שקדמה לה, אינה יכולה להמשיך את האור.

49 ולזאת בצווי משרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] **לישראל בעשיית המשכן הקדים הצווי על השבת ואח"כ צוה ענין יריעות המשכן שהם בחי' מקיפים הנמשכים ע"י המצות ואח"כ על כלי המשכן שהוא בחי' פנימיים.**

לכן, בציווי של משה רבנו עליו השלום לישראל על עשיית המשכן, הוא הקדים את הציווי על השבת, ולאחר מכן ציווה על יריעות המשכן, שהן בחינת האורות המקיפים הנמשכים באמצעות המצוות, ולאחר מכן על כלי המשכן, שהם בחינת האורות הפנימיים.

זו הסיבה שמשה, בהדריכו את העם לבנות את המשכן, פתח בשבת, אחר כך עבר ליריעות — האור המקיף של המצוות — ולבסוף לכלים, המבטאים את האור הפנימי.

והענין שכל המשכה מלמעלה למטה מתחלה נמשך האור בבחי' מקיף על המקבל ואח"כ נשפע ונמשך ממנו הארה בפנימיותו כו'.

העניין הוא שבכל המשכה מלמעלה למטה, האור נמשך תחילה בבחינת מקיף על המקבל, ולאחר מכן נמשכת ממנו הארה ונכנסת לפנימיותו וכו',

בכל המשכה מלמעלה, האור מקיף תחילה את המקבל, ורק לאחר מכן חלק ממנו נכנס לתוכו.

50 והשאר נשאר בבחי' מקיף לכן הקדים היריעות להכלים וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] **כל הקורא ק"ש** [קריאת שמע] **בלא תפילין**¹¹⁵ **כאלו מעיד עדות שקר בעצמו.**

והשאר נשאר בבחינת מקיף. לכן הקדים את היריעות לכלים. וזהו שאמרו חז"ל: "כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין, כאילו מעיד עדות שקר בעצמו".

השאר נשאר בבחינת מקיף, ולכן היריעות קודמות לכלים. דברי הגמרא שמי שקורא קריאת שמע בלי תפילין "מעיד עדות שקר בעצמו" מבטאים את אותו סדר.

כי הנה בתפלין הם גי'כ הפרשיות שמע והיה דק"ש [דקריאת שמע] רק בתפלין הם בחי' מקיף. ובק"ש [ובקריאת שמע] שאומר אחד ואהבת הוא בחי' גלוי בפנימיות.

שהרי גם בתפלין מופיעות הפרשיות "שמע" ו"והיה" שבקריאת שמע, אלא שבתפלין הן בבחינת מקיף, ואילו בקריאת שמע, כשהאדם אומר "אחד" ו"ואהבת", זו בחינת גילוי בפנימיות.

בתפלין מופיעות אותן פרשיות שבקריאת שמע, "שמע" ו"והיה", אך בתפלין הן בבחינת מקיף, ואילו אמירת "אחד" ו"ואהבת" בקריאת שמע מביאה את הגילוי פנימה.

ולכן תחלה צ"ל המקיף ואח"כ הפנימי. וכשקורא ק"ש [קריאת שמע] בלא תפלין להמשיך הפנימי בלא המקיף זהו עדות שקר כו':¹¹⁶

לכן תחילה צריך להיות המקיף, ואחר כך הפנימי. וכשאדם קורא קריאת שמע בלי תפלין, וממשיך את הפנימי בלי המקיף, הרי זו עדות שקר וכו'.

המקיף צריך לבוא לפני הפנימי. קריאת שמע בלי תפלין מנסה להמשיך את הפנימי בלי המקיף, ולכן היא בבחינת "עדות שקר".

51 וכי' [וכל זה] הסדר הוא בענין עבודת האדם. וזהו צווי משרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] לישראל בפ' ויקהל. אבל בענין סדר ההמשכה מאור א"ס ב"ה בעולמות הוא להפך שמתחלה צ"ל הכלים ואח"כ היריעות ואח"כ בחי' שבת.

כל הסדר הזה הוא בענין עבודת האדם, וזהו הציווי של משה רבנו, עליו השלום, לישראל בפרשת ויקהל. אך בסדר ההמשכה של אור אין סוף, ברוך הוא, אל העולמות, הסדר הפוך: תחילה צריכים להיות הכלים, אחר כך היריעות, ואחר כך בחינת שבת.

זהו סדר עבודת האדם, שמשו לימד את העם בפרשת ויקהל. בסדר שבו אור אין סוף נמשך אל העולמות, הסדר הפוך: תחילה הכלים, אחר כך היריעות, ולבסוף שבת.

כי להיות ההמשכה מאור א"ס [מאור אין סוף] בעולמות הוצרך להיות צמצום רב ועצום ושיהיה הגלוי רק הארה מועטת כדי שיוכלו העולמות לקבל ולא יתבטלו ממציאותן ובחי' גלוי זה זהו ענין כלי המשכן שהם בחינת פנימי.

כדי שתהיה המשכה מאור אין סוף אל העולמות, היה צורך בצמצום גדול ועצום, כך שהגילוי יהיה הארה מועטת בלבד, כדי שהעולמות יוכלו לקבל אותה ולא יתבטלו ממציאותם; וגילוי זה הוא ענין כלי המשכן, שהם בחינת פנימיות [האורות].

כדי שהאור יימשך אל העולמות היה צורך בצמצום גדול, כך שתתגלה הארה מועטת בלבד, שהעולמות יוכלו לקבל בלי לחדול מלהתקיים. האור הפנימי הזה, שהתגלה, הוא כלי המשכן.

52 ואח"כ מבחי' גלוי זה נמשך אח"כ להיות בחי' מקיף וסובב על העולמות. וזהו ענין היריעות המשכן.

ואחר כך, מן הגילוי הזה, נמשכת בחינה מקיפה הסובבת את העולמות; וזהו ענין יריעות המשכן.

מן האור שהתגלה נמשכת אחר כך בחינה מקיפה סביב העולמות — ואלה הן היריעות.

וזהו דבפ' תרומה ותצוה שהוא צווי הקב"ה למשרבע"ה [למשה רבינו עליו השלום] נאמר תחלה הכלים ואח"כ היריעות דכך הוא סדר ההמשכה מלמעלה למטה ואח"כ נאמר צווי השבת בפ' תשא.¹¹⁷

וזו הסיבה שבפרשות תרומה ותצוה, שבהן מובאת ציווי הקדוש ברוך הוא למשה רבינו עליו השלום, הכלים נאמרים תחילה ואחר כך היריעות, שכן זהו סדר ההמשכה מלמעלה למטה; ואחר כך נאמר ציווי השבת בפרשת [כי] תשא.

לכן, בציווי ה' למשה בפרשות תרומה ותצוה, הכלים מופיעים תחילה ואחריהם היריעות, בהתאם לסדר ההמשכה מלמעלה למטה; וציווי השבת מופיע לאחר מכן, בפרשת כי תשא.

53 והענין כי הכלים והיריעות הם סדר ההמשכה מלמעלה למטה ואח"כ בגמר ותכלית ירידת השפע

העליונה אז הוא בחי' השבת שהיא המנוחה וההסתלקות אל עצמותו

הענין הוא שהכלים והיריעות הם סדר ההמשכה מלמעלה למטה; ולאחר מכן, עם השלמתה וסיומה של ירידת השפע העליון, באה בחינת השבת, שהיא המנוחה וההסתלקות אל עצמותו,

הכלים והיריעות הם סדר הירידה. לאחר שהשפע העליון השלים את ירידתו, באה השבת: מנוחה והסתלקות בחזרה אל עצמותו.

כמ"ש כי בו שבת¹¹⁸ וינפש¹¹⁹ כאדם ששובת ונח שהוא בחי' עליית כחות הנפש מהשפלתן לעצמותן כו'.

כמו שכתוב: "כי בו שבת וינפש" — כאדם ששובת ונח; זו בחינת עליית כוחות הנפש מהשפלתם בחזרה אל עצמותם וכו'.

כפי שאומרת התורה: "כי בו שבת וינפש" — כאדם שמפסיק את עבודתו ונח, וכוחותיו, שהושפלו בתוך העבודה, עולים בחזרה אל עצמותם.

54 ולכן נאמר צווי השבת אח"כ כי לא שייך בחי' שביתה ואור חוזר רק אם מתחלה נמשך בחי' או"י [אור

ישר] והמשכה מלמעלה למטה ע"י הכלים והיריעות אז צ"ל אח"כ או"י [אור חוזר] ע"י השבת

לכן ציווי השבת נאמר לאחר מכן. שהרי בחינת שביתה ואור חוזר שייכת רק לאחר שתחילה נמשכה בחינת אור ישר — המשכה מלמעלה למטה — באמצעות הכלים והיריעות; ורק אז צריך לבוא לאחר מכן אור חוזר באמצעות השבת.

לכן בציווי של ה' השבת באה בסוף. שביתה ו"אור חוזר", אור שעולה בחזרה אל מקורו, מובנים רק לאחר ש"אור ישר" נמשך למטה באמצעות הכלים והיריעות; רק אז יכולה לבוא החזרה, באמצעות השבת.

משא"כ בעבודת האדם מלמטה למעלה צ"ל תחלה ההעלאה דהיינו בחי' השבת לעלות למעלה מעלה עד רום המעלות.

אבל בעבודת האדם מלמטה למעלה אין הדבר כך: תחילה צריכה להיות העלייה, כלומר בחינת השבת, כדי לעלות מעלה מעלה, עד רום המעלות.

בעבודת האדם, שהולכת מלמטה למעלה, הסדר הפוך: העלייה, השבת, צריכה לבוא תחילה, ולהגיע עד למדרגה הגבוהה ביותר.

55 ואח"כ ימשיך השפע מלמעלה למטה היינו מבחי' רצה"ע [רצון העליון] המתגלה ביום השבת וההמשכה

מבחי' זו היא מתחלה בבחי' מקיף ולבוש שזהו ענין יריעות המשכן

ואחר כך ימשיך את השפע מלמעלה למטה, כלומר מבחינת הרצון העליון המתגלה ביום השבת. ההמשכה מבחינה זו מתחילה תחילה בבחינת מקיף ולבוש, וזהו ענין יריעות המשכן,

לאחר העלייה, האדם ממשיך את השפע מלמעלה, מן הרצון העליון המתגלה בשבת, תחילה כמקיף וכלבוש: יריעות המשכן, כלומר המצוות.

ואח"כ בחינת הכלים דהיינו בחי' התורה שהיא חכמתו ית' ומחכמה נמשך מדת החסד שנמשל למים

ואחר כך באה בחינת הכלים, כלומר בחינת התורה, שהיא חכמתו ית'; ומחכמה נמשכת מידת החסד, הנמשלת למים:

לאחר מכן באים הכלים — התורה, שהיא חכמתו של ה'. מחכמה נמשך חסד, הנמשל למים.

כמו המים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך כך התורה נמשכה ממקום גבוה מאד וירדה למטה לכך נמשלה למים.

כשם שהמים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך, כך התורה נמשכה ממקום גבוה מאד וירדה למטה; לכן היא נמשלה למים.

כשם שהמים זורמים ממקום גבוה למקום נמוך, כך התורה ירדה ממקום גבוה מאד אל העולם הזה; משום כך היא נמשלה למים.

וזהו פיה פתחה בחכמה¹²⁰ ותורת חסד על לשונה. שנקראת התורה תורת חסד ע"ש [על שם] ההמשכה כו'

וזהו [פירוש] "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה": התורה נקראת "תורת חסד" על שם ההמשכה וכו',

לכן הפסוק מזכיר "חכמה" ואחר כך "תורת חסד": התורה נקראת תורת חסד מפני שנמשכה למטה.

שנמשכה חכמתו יתי למטה מטה כנודע שחכמה וחסד הם קו אי והיינו בחיי תורה וגמילות חסדים:¹²¹

מפני שחכמתו יתי נמשכה למטה מטה. כידוע, חכמה וחסד הם קו אחד; וזהו עניין תורה וגמילות חסדים.

חכמתו של הי' נמשכה עד למטה, שכן חכמה וחסד נמצאים בקו אחד, בצד ימין של הספירות. בעבודת האדם, צירוף זה מתבטא בתורה ובגמילות חסדים.

בעבודה

העבודה בימי החול – התבוננות בגדולת הי' מתוך עמל אמיני של השכל – בונה את "הרצון התחתון", שנעשה כלי לאהבה שלמעלה מן השכל המתגלה בשבת. התפילה של כל יום היא הסולם שנושא את אור השבת אל תוך השבוע, ועל האדם להכין את עצמו לשמור עליו באמצעות מחשבה, דיבור ומעשה של תורה ומצוות. לימוד התורה והמצוות ממשיכים את אור הי' למטה רק לאחר שהעלייה באה תחילה: מי שאומר "אין לי אלא תורה" – אפילו תורה אין לו. והמקיף קודם לפנימי, כפי שאומרים שמע ישראל כשהתפילין מונחות.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שאדם שלמטה אינו יכול להמשיך את הרצון העליון למטה באמצעות תורה ומצוות בלבד, ומה צריך לבוא תחילה?
2. כיצד ייתכן שהאהבה שלמעלה מן השכל המתגלה בשבת זקוקה לכלי שנבנה מאהבת ימי החול, הנובעת מהתבוננות?
3. באיזה מובן המצוות הן "לבושים" המקיפים את הנפש, ואילו התורה היא "מזון" הנכנס לתוכה? כיצד התפילין ממחישות את ההבדל?
4. מדוע סדר הורדת האור מאת הי' – כלים, יריעות, שבת – הפוך מסדר עבודתו של האדם – שבת, יריעות, כלים?
5. מה פירוש הדבר שהתפילה היא סולם שיש בו גם עלייה וגם ירידה, וכיצד היא מחברת את השבת לימי החול?

מקורות והפניות

הערות

lamp to burn continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

6 "אבל את שבתותי תשמרו, כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם". נאמר בפרשת כי תשא, לאחר כל ההוראות בנוגע למשכן.

Exodus 31:13 שמות ל"א:י"ג

וְאַתָּה דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת־שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:

Speak thou also unto the children of Israel, saying: Verily ye shall keep My sabbaths, for it is a sign between Me and you throughout your generations, that ye may know that I am the L-RD who sanctify you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

הפך הסדר

ההערה מפנה לדיון מקביל של הצמח צדק באור התורה על ויקהל, העוסק בשאלה מדוע משה הפך את הסדר.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת פי ויקהל ע' ב'קלב.

8 ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". הפסוק מדבר על בניין, אך אומר "בתוכם" בלשון רבים.

Exodus 25:8 שמות כ"ה:ח

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם:

And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כה, ח.

9 בתוכו לא נאמר

במאמר קודם בתורה אור מופיע אותו פירוש ל"בתוכם" ולא "בתוכו": שם "ביתי" הוא הנפש האלקית, שכן הם היכל ה'. ההערה מציינת שמקור הדברים מובא שם.

הערת קה"ת

נסמן לעיל ל, ד.

10 בתוכו לא נאמר אלא בתוכם

השל"ה מצייין שהפסוק אינו אומר "בתוכו" אלא "בתוכם", ומלמד שלבו של אדם צריך להיות קודש הקודשים, שבו שורה השכינה. אדמו"ר הזקן משתמש באותה קריאה: ה' שוכן בתוך נשמות ישראל.

Shenei Luchot HaBerit, Shaar HaOtiyot, Lev Tov 3 שני לוחות

הברית, שער האותיות, אות ל' לב טוב ג'

ובארו במקום אחר, כי משכן הנשמה במוח, רוח בכנפי ריאה, ונפש בלב. וכבר נודע כי נשמה בבינה, רוח בתפארת, נפש במלכות. וכן כנפי ריאה חמשה אוני, ועם הוורדא הם ששה, נגד ו' שבשם. והלב הוא

פסוקה 1

1 ויקהל משה

הערה זו מציינת שבכרך זה נדפס תמליל של מאמר זה מפי אדמו"ר האמצעי, בצירוף ביאור. זהו רישום נוסף של אותו מאמר.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ה ח"א ע' שלט עם ביאור. הנחה אחרת במאמרי אדה"ז פרשיות ע' תז. ראה לעיל ציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. הערה — באוה"ת פי ויקהל ע' בקבט. קיצורים בכרך ז ע' ביתשצט. ובכרך ח ע' גקבא. וראה בכרך ז ע' ביתשצא. בלקו"ת שה"ש נא, ב מצייין לד"ה זה.

2 "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם". הפסוק הפותח את פרשת ויקהל ואת המאמר הזה.

Exodus 35:1 שמות ל"ה:א'

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֹתָם:

And Moses assembled all the congregation of the children of Israel, and said unto them: 'These are the words which the L-RD hath commanded, that ye should do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'

לפני שמשם מספר על בניית המשכן, הוא מוסר תחילה את הציווי על השבת. המאמר שואל מדוע, ובהמשך מפרש את "שבת שבתון" כחיבור בין שתי בחינות של רצון.

Exodus 35:2 שמות ל"ה:ב'

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַה' כָּל־הָעֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה יוּמָת:

Six days shall work be done, but on the seventh day there shall be to you a holy day, a sabbath of solemn rest to the L-RD; whosoever doeth any work therein shall be put to death.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 שבת למלאכת המשכן

רש"י מסביר שהתורה אסרה בשבת "מלאכת מחשבת", משום שפרשת השבת נסמכה בפרשת ויקהל למלאכת המשכן, ושם נכתבה "מלאכת מחשבת". זו דרשת חז"ל שהמאמר מבקש להבין.

Rashi on Beitzah 13b:13 רש"י על ביצה י"ג ב:י"ג:א'

אלא מאי אית לך למימר - אע"ג דלמעשה הוא מלאכה לשבת מלאכת מחשבת שהיא מלאכת אומנות אסרה תורה שנסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן בויקהל והתם מלאכת מחשבת כתיב:

Vilna Edition (Public Domain)

5 הערת קה"ת מפנה Exodus 27:20 למילים האלה.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ'

וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֵיהֶ שָׁמֶן זֵית זָהָב כֹּתִית לְמִזְבֵּחַ לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a

14 אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא משנברא

תפילת שחרית היומית, כפי שהרמב"ם מביא אותה: "אתה הוא עד שלא נברא העולם, אתה הוא משנברא העולם".

Mishneh Torah, The Order of Prayer 1:3 משנה תורה, סדר התפילה א"ג:

... אשרנו שאנו משכימין ומעריבין בכל יום תמיד ערב ובוקר ואומרים שמע ישראל יי אלקינו יי אחד אתה הוא קודם שנברא העולם אתה הוא אחר שנברא העולם אתה הוא בעולם הזה ואתה הוא לעולם הבא אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון קדש שמך הגדול והקדוש בעולמך ובישועתך תרום ותגביה קרננו ברוך המקדש שמו ברכים אתה הוא יי אלקינו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ובשמי השמים העליונים אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומבלעדיך אין אלקים קבץ קורב מארבע כנפות הארץ יכירו וידעו כל באי עולם כי אתה הוא האלקים לבדך ...

Wikisource Mishneh Torah (CC-BY-SA)

פסוקה 6

15 שויה רק — עדי"מ הארה בעלמא

ההערה מפנה לאור התורה על שיר השירים, לדיון מקביל בחיות העולמות כהארה בלבד.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקנ. ובאגה"ק סי' כ (קלא, ב) ובלקוט פ"י שם.

פסוקה 7

16 ואתה מחי את כולם

"אתה הוא ה' לבדך, אתה עשית את השמים... ואתה מחיה את כולם". אדמו"ר הזקן מסביר שחיות זו באה רק מהארה.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט"ו:

אַתָּה־הוא ה' לְבַדְּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־וְצָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"ט, ו.

17 מלכותך מלכות כל עולמים

"מלכותך מלכות כל עולמים, וממשלתך בכל דור ודור". יש לקרוא זאת כך: חיותם של כל העולמות באה ממלכות ה'.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלֻכּוֹתְךָ מְלֻכּוֹת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

פסוקה 4

11 והלך לפניך צדקך

"אז יבקע כשחר אורך... והלך לפניך צדקך; כבוד ה' יאספך". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה כדי לתאר את המצוות כלבושים המקיפים את הנשמה.

Isaiah 58:8 ישעיהו נ"ח:ח'

אֲזַ יִבְקַע כְּשַׁחַר אֹרְךָ וְאַרְכָּתְךָ מִהֶרָה תִצְמַח וְהָלַךְ לִפְנֵיךָ צִדְקָתְךָ כְּבוֹד ה' יִאֲסָפֶךָ:

Then shall thy light break forth as the morning, And thy healing shall spring forth speedily; And thy righteousness shall go before thee, The glory of the L-RD shall be thy rearward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נח, ח.

12 ותורתך בתוך מעי

"לעשות רצונך, אלקי, חפצתי, ותורתך בתוך מעי". התורה נקלטת בתוך האדם כמו מזון.

Psalms 40:9 תהילים מ"ט:

לַעֲשׂוֹת־רְצוֹנְךָ אֱלֹקֵי חֲפָצְתִּי וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מְעִי:

I delight to do Thy will, O my G-d; yea, Thy law is in my in-most parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מ, ט.

פסוקה 5

13 אני ה' לא שנית

"כי אני ה' לא שנית, ואתם בני יעקב לא כליתם". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כהצהרה שהבריאה לא חוללה שום שינוי בה'.

Malachi 3:6 מלאכי ג'ו'

כִּי אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כָלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

"אך ה' הוא אלקים אמת; הוא אלקים חיים ומלך עולם". ברכת היוצר שואלת את דברי ירמיהו; המאמר מפרש את "מלך עולם" כמלכות.

Jeremiah 10:10 ירמיהו י"י:

וה' אֱלֹקִים אֱמֶת הוּא-אֱלֹקִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מְקַצֵּפוֹ תִרְעַשׂ הָאָרֶץ וְלֹא-יָכֻלוּ גוֹיִם וָעָמוֹ:

But the L-RD G-d is the true G-d, He is the living G-d, and the everlasting King; At His wrath the earth trembleth, And the nations are not able to abide His indignation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

19 והחיות נושאות את הכסא

המדרש אומר שהחיות הנושאות את הכיסא אינן משיגות את הדמות. הדבר מתאים לנקודת המאמר, שלפיה הן משיגות רק את מה שנמשך ממלכות.

Shemot Rabbah 23:15 שמות רבה כ"ג:ט"ו

הערת קה"ת

בחיי תרומה כה, י בשם פדר"א. וראה פדר"א ספ"ד. שמו"ר כג, טו.

20 והחיות נושאות את הכסא

רבנו בחיי מביא את דברי פרקי דרבי אליעזר, שלפיהם "החיות נושאות את הכיסא", ומסביר שרק נדמה שהן נושאות אותו, ואילו באמת הוא נושא אותן.

Rabbeinu Bahya, Shemot 25:10:9 רבנו בחיי, שמות כ"ה:י"ט

יש לך להתבונן בנפלאות הארון כי כשם שכסא הכבוד נושאות אותו החיות והוא נושא אותם שכן דרשו רבותינו ז"ל בפרקי ר' אליעזר והחיות נושאות את הכסא פירוש נושאות נראות כאלו נושאות והן נושאות ומה אמר הפייטן חיות נראות כנושאות והכ"ף בשו"א, וכן הארון היה נושא הכהנים הנושאים אותו על כתפיהם, שכן דרשו רז"ל במסכת סוטה כשעברו ישראל את הירדן נשא ארון את נושאו ועבר שנאמר (יהושע ד:י"א) ויהי כאשר תמו כל העם לעבור ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם, וכתוב (שם) נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישבו מי הירדן ...

One of the peculiarities of the Holy Ark which we must try and understand has been described in Pirke d'Rabbi Eliezer (chapter 4?) in connection with the Ark's uncanny ability to carry its carriers as we know from Joshua 4,11. According to Rabbi Eliezer, just as the chayot appeared to be carrying (supporting) the throne of G'd whereas in fact the throne carried them (supported them), so something similar occurred with the people assigned to transport the Holy Ark. Our sages in Sotah 35 explained Joshua 4,11: "when all the

...

Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain) · Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY)

21 זעות מחיל כסא

פיוט מתפילת מוסף של ראש השנה מתאר את החיות כ"רועדות ללא הרף מאימת הכיסא".

Machzor Rosh Hashanah Sefard, Musaf, First Day of Rosh Hashana, Reader's Repetition 70 מחזור ראש השנה ספרד, תפלת מוסף, ליום ראשון של ראש השנה, חזרת הש"ץ ע

22 ישתבח שמך . . ומלך עולם

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Maamarei Admur HaZaken 5565.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ה ח"א ע' שלט מבאר שזה נק' לבוש מל', ודילג שם מכאן עד פו, ב שו"ה נמשך — והענין כי הנה רמ"ח מ"ע.

23 הוא — פי וענין אוא"ס

ההערה מפנה למאמר זה להרחבה על משמעותו של "אור אין סוף".

הערת קה"ת

ראה בדי"ה ביום השמע"צ תרס"ו ע' לו. ובאוה"ת ענינים ע' קמז. ועי' קסא.

24 למה שכינו המקובלים

ההערה מפנה לאור התורה של הצמח צדק, ענינים, לדיון נוסף בשאלה מדוע המקובלים כינו אותו "אור".

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פקודי ז, ב. אוה"ת ענינים ע' קסא.

25 אמר על ענין הסובב לשון הארה

בפרק מ"ח בתניא, אור אין סוף מכונה "הארה שאין לה גבול או קץ"; אור נסתר זה, שאינו נכנס לעולמות באופן גלוי אלא מקיף אותם מלמעלה, נקרא סובב כל עלמין.

Tanya, Likkutei Amarim 48:5-6 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים מ"ח:ה'-ו'

ואין הפירוש סובב ומקיף מלמעלה בבחינת מקום חס ושלום, כי לא שייך קלל בבחינת מקום ברוחניות. אלא רוצה לומר, סובב ומקיף מלמעלה לענין בחינת גילוי השפעה, כי ההשפעה שהוא בבחינת גילוי בעולמות - נקראת בשם "הלכשה", שמתלבשת בעולמות, כי הם מלבישים ומשיגים ההשפעה שמקבלים, מה שאין כן ההשפעה שאינה בבחינת גילוי אלא בהסתרה והעלם, ואין העולמות משיגים אותה - אינה נקראת "מתלבשת" אלא מקפת ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

26 עד שלא נברא העולם

בתורה אור על בשלח מוסבר אותו מאמר: "שמו בלבד" דומה לשמו של אדם, שאינו עצמותו, ו"לבדו" פירושו בהעלם; כדי שהוי' יתגלה, היה צורך להמשיך את טובו ורחמיו של הקב"ה.

הערת קה"ת

פדר"א פ"ג. ראה לעיל סג, ב. לקו"ת בהר מג, ב. אוה"ת ענינים ע' קעה.

"לפני שנברא העולם, היו רק הקדוש ברוך הוא ושמו הגדול." אדמו"ר הזקן מפרש זאת כמתייחס לשם הכלול בעצמותו של ה', לפני שהתגלה באמצעות

הבריאה.

Pirkei DeRabbi Eliezer 3:2 פרקי דרבי אליעזר ג'ב'

עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, הָיָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל בְּלִבָּד, וְעַלֶּה בְּמַחֲשַׁבָּה לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהָיָה מִחֲרִית אֶת הָעוֹלָם לְפָנָיו וְלֹא הָיָה עוֹמֵד. מִשְׁלוֹ מִשְׁלֵי, לָמָּה הִדְבֵּר דּוֹמָה? לְמַלְךְ שֶׁהוּא רוֹצֵה לְבָנוֹת פְּלִטָּרִים שְׁלוֹ, אִם אֵינּוּ מִחֲרִית בְּאֶרֶץ יִסּוּדוֹתָיו וּמוֹבָאָיו וּמוֹצָאָיו, אֵינּוּ מִתְחִיל לְבָנוֹת, כִּךְ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִחֲרִית לְפָנָיו אֶת הָעוֹלָם וְלֹא הָיָה עוֹמֵד עַד שֶׁבָּרָא אֶת הַתְּשׁוּבָה.

Before the world was created, the Holy One, blessed be He, with His Name alone existed, and the thought arose in Him to create the world. He began to trace (the foundations of) the world before Himself, but it would not stand. They told a parable, To what is the matter like? To a king who wishes to build a palace for himself. If he had not traced in the earth its foundations, its exits and its entrances, he does not begin ... to build. Likewise the Holy One, blessed be

Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain) • Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain)

28 בבחי לבדו

הקבלה קרובה: גם שם אור אין סוף נמשל לאור השמש המאיר על הארץ, שהוא כאין לעומת השמש עצמה ואינו מחולל בה שינוי; בחינה זו, הנקראת "אור" בוהר, נקראת גם "שם", כפי שנאמר בפרקי דרבי אליעזר: "עד שלא נברא העולם לא היה אלא הקב"ה וישמו הגדול".

הערת קה"ת

ראה לקו"ת בהר מא, ג.

פסוקה 14

29 ימי שנותינו בהם שבעים שנה

"ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורות שמונים שנה". הפסוק מובא כדי להראות ש"לעולם ועד" אינו יכול להתייחס לאורך חייו של אדם.

Psalms 90:10 תהילים צ"י

יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ כְּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרִבְּבָם עֶמֶל וְאֵין כִּי־יָגוּ חַיִּשׁ וְנִפְעָה:

The days of our years are threescore years and ten, Or even by reason of strength fourscore years; Yet is their pride but travail and vanity; For it is speedily gone, and we fly away

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צ, י.

30 אלקים חיים ומלך עולם

"הוא אל חי ומלך עולם" — המילים שהמלאכים מכריזים בברכת יוצר; כאן ה"קול" שבו הם מכריזים זאת מסמל את ההמשכה הפנימית.

Jeremiah 10:10 ירמיהו י'

וְהוֹי אֱלֹקִים אֲמַת הוּא־אֱלֹקִים חַיִּים וְיִמְלֹךְ עוֹלָם מִקְצֵפוֹ תִּרְעַשׂ הָאָרֶץ וְלֹא־יָכֻלוּ גוֹיִם וְעַמּוֹ:

But the L-RD G-d is the true G-d, He is the living G-d, and the everlasting King; At His wrath the earth trembleth, And the nations are not able to abide His indignation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 ארוממך אלקי המלך

"תהילה של דוד: ארוממך, אלקי המלך, ואברך את שמך לעולם ועד". המאמר מפרש את שני חלקי הפסוק כבחינת סוכב ובחינת ממלא.

Psalms 145:1 תהילים קמ"ה א'

תְּהִלָּה לַדָּוִד אֲרֹמְמָה אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאֶבְרַכָּה שְׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:

praise; of David. I will extol Thee, my G-d, O [A Psalm of]

.King; And I will bless Thy name for ever and ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, א.

פסוקה 15

32 בחי מקיף . . בחי אר"פ

שם מוסבר שהמשכן נבנה לפי תבנית השתלשלות העולמות: יריעותיו וקרשיו מקבילים לאורות המקיפים, וכליו לאורות הפנימיים הנמשכים מן הקו. נדון שם גם מדוע משה ציווה תחילה על הכלים, ואילו בצלאל עשה תחילה את היריעות.

הערת קה"ת

ראה דרמ"צ מצות בנין מקדש אות א.

פסוקה 16

33 רמ"ח מ"ע נקי רמ"ח איברין דמלכא

אוסף ביאורים לתניא; ההפניה היא לביאוריו לפרק 4, שבו התניא מתאר את 248 המצוות כאיברי המלך.

Tikkunei Zohar, Tikkun 30 - 74a:8 תקוני תיקון ל

וְעוֹד מִצְוָה דָּא עֲמוּדָא דְאִמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ מִצְוָה מְסֻבָּא דְאִבָּא דְאִיהוּ רִאשׁ, וּמְסֻבָּא דְאִמָּא דְאִיהוּ אֶשׁ"ר, וְהָכִי צְדִיק מִצְוָה וְעוֹשָׂה מִתְרַוְּיָהּ, וּבְגִין דָּא אֲתָמַר עַל תְּרַוְּיָהּ אֶשׁ"ר קִדְּשָׁנוּ, אִמָּא קִדְּשָׁנוּ וְאִבָּא צֻנְנוּ, עַל מָאן עַל שְׂכִינְתָּא תַתָּא, דְּאִיהוּ פֶטֶר כָּל רַחֵם, פְּתִיחוּ דְרַחֵם, דְּאִיהוּ רַמ"ח פְּקוּדֵין, אִיהוּ מִצְוֹת יְהוּ"ה בְּכָל אֶבֶר וְאֶבֶר דְּמִלְכָּא, אִיהוּ מִצְוָה, וְעוֹד אֶשׁ"ר קִדְּשָׁנוּ מְסֻבָּא דְאִבָּא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה ת"י ת"ל. ליקוט פירושים — חסידריק לתניא פ"ד.

34 רמ"ח מ"ע נקי רמ"ח אברין דמלכא

בתיקון ל', המקום שמצוין בהערת קה"ת, מדבר תיקוני זוהר על רמ"ח המצוות כמצוותו של ה' בכל איבר ואיבר מאיברי המלך. אדמו"ר הזקן ממשיך את הדימוי של המצוות כאיברי המלך.

Tikkunei Zohar 74a:8 תקוני זוהר ע"ד א:ח'

וְעוֹד מִצְוָה דָּא עֲמוּדָא דְאִמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ מִצְוָה מְסֻבָּא דְאִבָּא דְאִיהוּ רִאשׁ, וּמְסֻבָּא דְאִמָּא דְאִיהוּ אֶשׁ"ר, וְהָכִי צְדִיק מִצְוָה וְעוֹשָׂה מִתְרַוְּיָהּ, וּבְגִין דָּא אֲתָמַר עַל תְּרַוְּיָהּ אֶשׁ"ר קִדְּשָׁנוּ, אִמָּא קִדְּשָׁנוּ וְאִבָּא צֻנְנוּ, עַל מָאן עַל שְׂכִינְתָּא תַתָּא, דְּאִיהוּ פֶטֶר כָּל רַחֵם, פְּתִיחוּ דְרַחֵם, דְּאִיהוּ רַמ"ח פְּקוּדֵין, אִיהוּ מִצְוֹת יְהוּ"ה בְּכָל אֶבֶר וְאֶבֶר דְּמִלְכָּא, אִיהוּ מִצְוָה, וְעוֹד אֶשׁ"ר קִדְּשָׁנוּ מְסֻבָּא דְאִבָּא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

35 נקי מצות המלך

ההפניה היא למאמרים אלה ב-Likkutei Torah, שבהם המצוות נקראות

"מצוות המלך".

הערת קה"ת

ראה לקויות פ' במדבר ביאור לד"ה וידבר גוי אנכי ס"ב. ופ' ואתחנן ד"ה למען תירא.

36 שום תשים עליך מלך

"שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך". כאן יש לקרוא זאת כקבלת מלכותו של ה' "עליך", מלמעלה.

Deuteronomy 17:15 דברים י"ז:ט"ו

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreign-er over thee, who is not thy brother

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יז, טו.

פסוקה 17

37 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות שהמלך לבש". דברי המן על כיבוד מי שהמלך חפץ ביקרו; כאן זהו דימוי למלכות כלבוש.

Esther 6:8 אסתר ו':ח

יביאו לבוש מלכות אשר לבשו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and the horse that the king rideth upon, and on whose head a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ו, ח.

38 ומרדכי יצא מלפני המלך

"ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וחור". דימוי נוסף למלכות כלבוש מקיף.

Esther 8:15 אסתר ח':ט"ו

ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועשרת זהב גדולה ותקריב בוץ וארגמן וזהיר שושן צהלה ושמחה:

And Mordecai went forth from the presence of the king in royal apparel of blue and white, and with a great crown of gold, and with a robe of fine linen and purple; and the city of Shushan shouted and was glad

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ח, טו.

39 ומקיף עליהם מלמעלה

בכתב היד נוספה כאן הגהה: "כלומר, בחינת סוכב כל עלמין; וההארה הנמשכת פנימה ונעשית ממלא כל עלמין אינה אלא הארה של הארה וכו'; וזהו כי נשגב שמו לבדו וכו'".

הערת קה"ת

בבזך באב"י 13 נוסף הגה"ה: (היינו בחי' סוכ"ע והארה הנמשכת בפנימיות להיות ממכ"ע הוא רק הארה דהארה כו' וזהו כי נשגב שמו לבדו כו').

פסוקה 19

40 ארוממך אלקי המלך

"ארוממך, אלקי המלך, ואברכה את שמך". כאן הדברים מוסבים על המצוות: תחילה הרוממות המקיפה, ולאחר מכן הברכה הפנימית.

Psalms 145:1 תהילים קמ"ה:א

תהלה לך דוד ארוממך אלוהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד:

praise; of David. I will extol Thee, my G-d, O [A Psalm of] King; And I will bless Thy name for ever and ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 ויעש דוד שם

"דוד עשה לו שם בשבחו מהכותו את ארם". כאן קוראים זאת כעשיית שם ה' בידי דוד באמצעות מעשיו, המצוות.

II Samuel 8:13 שמואל ב ח':י"ג

ויעש דוד שם בשבחו מהכותו את ארם כגיא מלח שמונה עשר אלה:

And David got him a name when he returned from smiting the Arameans in the Valley of Salt, even eighteen thousand men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמואל-ב ח, יג.

42 מלכות כל עולמים

"מלכותך מלכות כל עולמים". באמצעות המצוות נמשכת מלכות ה' אל העולמות של זמן ומקום.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 20

43 חצבה עמודי שבעה

"החכמה בנתה את ביתה; היא חצבה את שבעת עמודיה". העמודים מתפרשים כמצוות, המחולקות לשבע קבוצות כלליות.

Proverbs 9:1 משלי ט':א

חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה:

Wisdom hath builded her house, she hath hewn out her seven pillars

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ט, א.

44 תר"ך עמודי אור

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פרס שער ח' פ"ג.

הפרס כתב שכתב יש 620 עמודי אור, כמניין כתר. אדמו"ר הזקן מזהה את 620 העמודים עם 613 מצוות התורה ושבע מצוות דרכנו.

Pardes Rimmonim 8:3:3 פרס רמון ח'ג:ג

הנה בהיות הענין רחמים גמורים ושמים זכו לפניו הוא מתגלה במדותיו גלוי עצמי עד שכולם מתיחדות תכלית היחוד. אמנם בהיות השמים לובשים קדרות מסתלק השגחתו מן הספירות ולא מכל וכל אלא הוא מגלה האור בהם ע"י אמצעי ע"י הבינה בשש קצוות מצד הגבורה והשפע וההשגחה מועטת עד שהדין נפעל. וזהו סוד (ירמיה לא ב) מרחוק ה' נראה לי, וכן (תהלים יא) למה ה' תעמוד ברחוק, שאין האור מתגלה כראוי והיינו תעלים לעתות בצרה, וזהו סבת הדין והווייתו לפי האמת. ותיקונו [הוא ע"י התשובה] בסוד גלוי ההשגחה והארת האין סוף ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

פסוקה 21

46 חצבה עמודיה שבעה

"החכמה בנתה את ביתה; חצבה את שבעת עמודיה". שבעת העמודים הם המצוות, המחולקות לשבע קבוצות כלליות.

Proverbs 9:1 משלי ט:א

חֲכָמוֹת בָּנְתָה בֵּיתָהּ חֲצָבָה עֲמוּדֶיהָ שִׁבְעָה:

Wisdom hath builded her house, she hath hewn out her seven pillars

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וחור

"ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, תכלת ולבן, ועטרת זהב גדולה, ותכריך בויג וארגמן". אדמו"ר הזקן מונה את לבושי ומוצא שיש ששה.

Esther 8:15 אסתר ח'ט"ו

וּמֶרְדֵּכִי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלִבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחֹר וְעֹטֶרֶת זָהָב גְּדוֹלָה וְתִכְרִיךְ בּוֹיָג וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שׁוֹשֵׁן צָהָלָה וְשִׂמְחָה:

And Mordecai went forth from the presence of the king in royal apparel of blue and white, and with a great crown of gold, and with a robe of fine linen and purple; and the city of gold, and with a robe of fine linen and purple; and the city of Shushan shouted and was glad

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 ותורתך בתוך מעי

"ותורתך בתוך מעי". התורה היא אור פנימי שנכנס לנשמה כמו מזון.

Psalms 40:9 תהילים מ"ט

לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹהֵי חַפְצִי וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מְעִי:

I delight to do Thy will, O my G-d; yea, Thy law is in my in-most parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

49 מארז"ל שבשבת נתוסף . . נשמה יתירה

ריש לקיש: "הקדוש ברוך הוא נותן לאדם נשמה יתירה בערב שבת, ובמוצאי שבת היא ניטלת ממנו".

Beitzah 16a:12 ביצה ט"ז א:י"ב

דָּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: נִשְׁמָה יִתְרָה נּוֹתֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַדָּם עָרֵב שֶׁבֶת, וְלִמּוּצָאֵי שֶׁבֶת נוֹטְלִין אוֹתָהּ הֵימָנוּ, שְׁנֶאָמַר: "שֶׁבֶת וַיִּנָּפֶשׁ", כִּיּוֹן שֶׁשֶׁבֶת וַי אָבְדָה נֶפֶשׁ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Taanit 27b:9 תענית כ"ז ב:ט

רִישׁ לָקִישׁ אָמַר: מִפְּנֵי נִשְׁמָה יִתְרָה, דָּאָמַר רִישׁ לָקִישׁ: נִשְׁמָה יִתְרָה נִתְּנָה בּוֹ בְּאַדָּם בְּעָרֵב שֶׁבֶת, בְּמוּצָאֵי שֶׁבֶת נוֹטְלִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, שְׁנֶאָמַר: "שֶׁבֶת וַיִּנָּפֶשׁ". כִּיּוֹן שֶׁשֶׁבֶת — וַי אָבְדָה נֶפֶשׁ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ביצה טז, א. תענית כז, ב. ראה בארוכה בלק"ש חל"א ע' 191 ואילך בענין נשמה יתירה ע"פ נגלה וע"פ הוהר. בלקו"ת בהר מד, ג. שה"ש ט, א. באוה"ת בלק כרך ג ע' אימב. סה"מ תרל"ג ע' רפ וע' שב מציין לכאן. וראה לקרית מטות פד, ג.

50 מהו ענין הנשמה יתירה

ההערה מפנה לביאור תפילת "נשמת" בסידור; היא מוסיפה שכאן מוסברת הנשמה היתרה באמצעות שני סוגי רצון: אחד הנמשך מן השכל ואחד שלמעלה ממנו.

Zohar III, 242b זח"ג רמב, ב

הערת קה"ת

ע"י בסידור ע"פ נשמת כל חי תברך את שמך, וכאן פ"י ענין הנשמה יתירה ע"ד אית רצון הנמשך מהשכל ואית רצון שלמעלה מהשכל, ע"י בתו"א פ"י שמות בדי"ה כי טובים דודיק, ובדי"ה במדבר סיני דרוש הראשון (כ"ק אדמו"ר הצ"צ בבוך באב"י 57 קלג, א). ושם בדף שנח כי "ואף שהנשמה מבינה ואיך הוא למעלה מהשכל, צ"ל ע"ד שבינה לגבי ז"א כמו כתר, ולכן נק' הוא". ראה זח"ג רמב, ב. קטע מובא בסה"מ תרכ"ז ע' עד.

51 שמע ישראל כו' אחד

"שמע ישראל, ה' אלקינו, ה' אחד". זהו הפסוק הראשון של קריאת שמע, והמאמר מבאר את משמעות ה"אחד" שבו.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד

שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵינוּ הָאֶחָד: Havayah

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 ואהבת בכל לבבך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". אהבה זו נובעת מההתכוננות באחדות ה'.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 תמליכהו בשמים וארץ

הערת קה"ת מפנה 13b Berakhot למילים האלה.

Berakhot 13b ברכות י"ג ב

הערת קה"ת

ברכות יג, ב.

54 רבי זירא אמר לרבי ירמיה, שהאריך באמירת המילה "אחד", שעליו להאריך בה רק במידה המספקת "כדי להמליכו בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם".

Jerusalem Talmud Berakhot 2:1:7 תלמוד ירושלמי ברכות ב'א'ו:

תני צריך להאריך באחד. רב נחמן בר יעקב אמר ובלבד בדי. סומכוס בר יוסף אומר כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו בטובה. רבי ירמיה הנה מאריך סגין. אמר לקה רבי ועירא לית את צריך כל הכין אלא כדי שתמליכהו בשמים ובארץ ובארבע רוחות העולם.

It was stated: One has to prolong "is One".. The composition here is difficult to understand since one starts with a tannaïtic statement ("It was stated"), continues with the opinion of an Amora (Rav Nahman bar Jacob), and then returns to a Tanna (Symmachos, an outstanding student of Rabbi Meir). The parallel Babli (13b) starts with the statement of Symmachos and then continues with the statement of Rav Nahman bar Jacob which is quoted there in the name of Rav ... Aha bar Jacob. It is possible that "Aha", a name

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

פסוקה 23

55 לך ה' הגדולה

"לך, ה', הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ; לך, ה', הממלכה". הפסוק מונה את שבע המדות העליונות, את "שבעת הרקיעים והארץ" שלמעלה.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כִּי־כָל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ ה' הַמַּמְלָכָה וְהַמְתַּנַּשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 24

56 כשם שאין בלבך אלא אחד

כאשר יעקב ביקש לגלות את קץ הימים והשכינה הסתלקה ממנו, הוא חשש שאחד מבניו אינו ראוי. הם אמרו: "שמע ישראל, ה' אלקינו ה' אחד": כשם שיש אחד בלבד בלבך, כך יש אחד בלבד בלבנו.

Pesachim 56a:7 פסחים נ"ו א'ז:

דאמר רבי שמעון בן לקיש: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואניידה לכם". ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימים, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמה חס ושלום יש במטתי פסול, באברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו? אמרו לו בניו: "שמע ישראל, ה' אלקינו

הי אחד". אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: "פרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פסחים נו, א. ראה לעיל פד, ד.

57 כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד

הוזהר שהאדמו"ר הזקן מצוטט: הבנים אמרו ליעקב שכשם שיש אחד בלבד בלבנו, מפני שהוא שייך לסוד העולם העליון, כך גם הם, השייכים לסוד העולם התחתון, אחד הם; לכן הפסוק מזכיר שני לבבות — לבו של יעקב ולבם של בניו.

Zohar, Terumah 12:143-13:153 ספר הזהר, תרומה י"ב:קמ"ג-י"ג:קנ"ג Jacob symbolized the six sides of the supernal world as a single whole, and his sons were shaped to the likeness of the six aspects as manifested in the lower world. Now he desired to reveal to them a certain "end", for, as we have pointed out elsewhere, 1Zohar, Genesis, 62b. there is one "end of days" (kez ha-yamin), which refers to the Holy Kingdom, the mystery of Faith, the mystery of the King of Heaven; and another "end of days" (kez ha- yamim), which is the mystery of ... the Guilty

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

58 ועיין בזהר פי תרומה דקל"ד ע"ב

ההערה מביאה את דברי הוזהר ואומרת שהם הועתקו באור התורה על במדבר.

הערת קה"ת

איננו אמרו כמה דלית בליבך אלא אחד דאנת ברזא דעלמא עילאה ואיהו אחד אוף אנן דאנן ברזא דעלמא תתאה איהו אחד ועיד אדכרו תרי לבבות רזא דעלמא עילאה דאיהו ליבא דיעקב ורזא דעלמא תתאה דאיהו ליבא דבנוי — נעתק באוה"ת במדבר כרך א ע' מב.

59 ואהבת בכל לבבך בשני יצריך

ו"אהבת את ה' אלקיך בכל לבבך".

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Berakhot 54a:6 ברכות נ"ד א'ו:

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יצריך, כיצור טוב וביצור הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. "ובכל מאדך" — בכל ממונה. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדה ומדה שהוא מויד לך ה' מודה לו.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; ... "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ה. ברכות נד, א.

60 ואהבה זו נולדים ונמשכים מהשכל

לקוטי תורה מסביר שאהבה וכיסופים הנולדים מן השכל וההתבוננות עלולים להיפסק, ורצונות אחרים עלולים להתעורר; מה ששומר על האדם הוא התבוננות נעלית יותר בגדולתו של אין סוף, גדולה מכדי שהשכל יוכל להכילה, המקיפה את המדות, כך שלא ירצה דבר מלבד ה' לבדו.

הערת קה"ת

ע"י לקו"ת ויקרא לו, ב.

61 הערת קה"ת מפנה לZohar, Terumah 12:144 למילים האלה.

Zohar, Terumah 12:144 ספר הזהר, תרומה י"ב:קמ"ד

פסקה 25**62 הל"ט מלאכות ברוחניות הזורע והחורש**

"אבות המלאכה הם ארבעים חסר אחת: הזורע, החורש, הקוצר... אדמו"ר הזקן מחיל את הרשימה על העבודה הרוחנית של ימי החול.

Mishnah Shabbat 7:2 משנה שבת ז'כ"ב

אַבוֹת מְלָאכוֹת אַרְבָּעִים חֲסֵר אַחַת. הַזֹּרֵעַ. וְהַחוֹרֵשׁ. וְהַקּוֹצֵר. וְהַמַּעְמֵר. הַדֹּשׁ. וְהַאֲרִי. הַבּוֹרֵר. הַטּוֹחֵן. וְהַמְרַקֵּד. וְהַלֹּשׁ. וְהַאֲפִיחַ. הַגּוֹזֵז אֶת הַצֶּמֶר. הַמְלַכְנֵה. וְהַמְנַפֵּצוֹ. וְהַצּוֹבְעוֹ. וְהַטּוֹוֶה. וְהַמְסֵר. וְהַעוֹשֶׂה שְׁנֵי כְּתִי גִירִין. וְהַאֲוִיר שְׁנֵי חוּטִין. וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין. הַקּוֹשֵׁר. וְהַמְתִּיר. וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת. הַקּוֹרֵעַ עַל מְנַת לְתַפֵּר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת. הַצָּד צִבִּי. הַשּׁוֹחֵטוֹ. וְהַמְשִׁיטוֹ. הַמּוֹלֵחַ, וְהַמַּעְבֵּד אֶת עוֹרוֹ. וְהַמּוֹחֵקוֹ. וְהַמְחַתְּכוֹ. הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתוֹת... ..

The primary labors are forty less one: sowing, plowing, reaping, binding sheaves, threshing, winnowing, selecting, grinding, sifting, kneading, baking, shearing wool, bleaching, hackling, dyeing, spinning, weaving, the making of two loops, weaving two threads, dividing two threads, tying and untying, sewing two stitches, tearing in order to sew two stitches, capturing a deer, slaughtering, or flaying, or salting it, curing its hide, scraping it [of its hair], cutting it up, writing two letters, erasing in order to write two letters [over the erasure], building, tearing down, extinguishing, kindling, striking with

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסקה 26**63 בשבת ניתוסף בכל אי נשמה יתירה**

ההערה מפנה לאור התורה על בשלה, לדיון נוסף בנשמה היתרה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' בשלה ע' תרנה.

64 והיינו בחיי אהבה ורצון לה' שלמעלה מן השכל

ההערה מציינת שקטע זה מצוטט באור התורה על נ"ך, ומפנה לדיון קשור במאמרי אור התורה לשבועות.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' רצ. אוה"ת דרושים לשבועות ע' קא.

65 אית רצון ואית רצון

בלקוטי תורה על בהעלותך נאמר שהרצון הוא כתר ושייך רצון ויש רצון" מתייחס למאמר זה על "ויקהל משה"; עוד נאמר שם שאפילו הרצון התחתון, הנמשך מן השכל, הוא למעלה מן המדות, והוא הכלי לרצון העליון שלמעלה מן השכל.

הערת קה"ת

בלקו"ת בהעלותך כט, ד מציין לכאן. ראה דרמ"צ מצות לא תבערו אש אות א. אוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תרצב שמביא קטע מכאן. בכמה מקומות מובא זה בשם הזהר. וראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ תש"ט ע' 113 שמציין לזו"ג קסט, א. ע"ש. ראה ד"ה החודש הזה לכם תש"ל.

פסקה 28**66 יהי אור**

"ויאמר אלקים: יהי אור, ויהי אור" — דוגמה לבריאה באמצעות דיבור.

Genesis 1:3 בראשית א'ג'

ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 שער החצר הפנימית הפונה קדים

"השער של החצר הפנימית הפונה מזרחה יהיה סגור בששת ימי המעשה, וביום השבת ייפתח". אדמו"ר הזקן מפרש את המילה "קדים", מזרח, כ"קדם" — מה שקודם, המדרגה שלמעלה מחכמה.

Ezekiel 46:1 יחזקאל מ"ו:א'

כה־אָמַר אֲדֹנָי ה' שַׁעַר הַחֲצֵר הַפְּנִימִית הַפְּנֵה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִפְתָּח וּבַיּוֹם הַחֹדֶשׁ יִפְתָּח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל מו, א.

68 בעשרה מאמרות נברא העולם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות פ"ה מ"א.

69 "בעשרה מאמרות נברא העולם".

Pirkei Avot 5:1 משנה אבות ה'א'

בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמָה תִּלְמֹד לֹאמַר, וְהָלָא כְּמֵאֶמֶר אֶחָד יָכוֹל לְהִפְרָאוֹת, אֶלָּא לְהַפְרֵעַ מִן הָרָשָׁעִים שֶׁמֵּאֲבִדִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת, וְלָמַד שֶׁכָּר טוֹב לְצַדִּיקִים שֶׁמְקַיִּמִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת:

With ten utterances the world was created. And what does this teach, for surely it could have been created with one utterance? But this was so in order to punish the wicked who destroy the world that was created with ten utterances, And to give a good reward to the righteous who maintain the world that was created with ten utterances

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

70 ובראשית . . נמי מאמר הוא

התלמוד מונה רק תשע פעמים "ויאמר" בסיפור הבריאה, ומשיב שגם "בראשית" הוא מאמר, כפי שנאמר: "בדבר ה' שמים נעשו".

Rosh Hashanah 32a:19-20 ראש השנה ל"ב א:י"ט-כ'

"ויאמר" דבראשית תשעה הו! "בראשית" נמי מאמר הוא, דכתיב: "בדבר ה' שמים נעשו". רבי יוחנן בן נורי אומר: אם אמר שלש שלש מכולן — יצא איבעיא להו, היכי קתני: שלש מן התורה, שלש מן הנביאים, ושלש מן הכתובים — דהו תשע, ואיכא בינייהו קדא, או דלמא: אחד מן התורה, ואחד מן הנביאים, ואחד מן הכתובים — דהויין להו שלש, ואיכא בינייהו טובא?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
ר"ה לב, א.

פסקה 29

71 קדים . . שלמעלה מבחי ראשית

בכתביד זה נוסף כאן ביאור: אף שבפסוק "קדים" פירושו הפשוט הוא מזרח, אפשר לפרשו גם כ"קדם" — קדמונו של עולם. כך מבאר הזוהר על נח (74b) את "מקדם", ושם (75b) הוא מפרש את "קדים" זה כ"לפני"; וכן בפרדס, שער 16, פרק 5. כך גם מבואר עניינו של רוח הקדים בקריעת ים סוף.

הערת קה"ת

בבוכך באב"י 13 נוסף: "ו(אע"ג דקדים דכאן פירושו לפי פשוטו מזרח מ"מ לפי האמת יש לפרשו ג"כ למי בחי" קדם דהיינו קדמונו של עולם וע"ד דפי' בזהר פ' נח דף ע"ד ב' לשון מקדם וע"ש דף ע"ה ב' קדים דכאן מפרשו ג"כ לשון קודם וכ"ה בפרדס שט"ז פ"ה וכנודע ג"כ הפי' בענין רוח קדים דקריעת ים סוף)".

72 המגיד מראשית כו' ומקדם

"מגיד מראשית אחרית, ומקדם אשר לא נעשו". הפסוק מזכיר גם את "ראשית" וגם את "קדם".

Isaiah 46:10 ישעיהו מ"ו:

מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשו אמר עצתי תקום וכל־הפְּצִי אֶעֱשֶׂה:

Declaring the end from the beginning, and from ancient times things that are not yet done; Saying: 'My counsel shall ;stand, and all My pleasure will I do

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 ששבת וינפש

"כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת וינפש". זה מתפרש כעליית החכמה אל מה שלמעלה ממנה.

Exodus 31:17 שמות ל"א:י"ז

ביני וביני בני ישראל אות הוא לעולם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפֶשׁ:

It is a sign between Me and the children of Israel for ever; for in six days the L-RD made heaven and earth, and on the 'seventh day He ceased from work and rested

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 כי טובים דודיך מיין

"ישקני מנשיקות פיהו, כי טובים דודיך מיין". בחסידות מוסבר שהכוונה

לאהבה שלמעלה מן השכל.

Song of Songs 1:2 שיר השירים א:ב'

יִשְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים דְּדִיךְ מִיַּיִן:

Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is better than wine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 עריבים עלי

על הפסוק "כי טובים דודיך מיין": כנסת ישראל אמרה לפני הקדוש ברוך הוא: "ריבוננו של עולם, דברי אהוביך מתוקים לי יותר מיין התורה".

Avodah Zarah 35a:6 עבודה זרה ל"ה א:ו'

השיאו לדבר אחר וכו'. מאי "כי טובים דדיך מיין"? כי אַתָּא רב דימי אָמר: אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲרִיבִים עָלֵי דְבָרֵי דודיך יוֹתֵר מִיַּיִנָּה שֶׁל תוֹרָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שהש"ר א' ע"פ כי טובים דודיך. ראה ע"ז לה, א.

פסקה 30

76 שבת שבתון לה'

"ביום השביעי יהיה לכם קודש, שבת שבתון לה'": הפסוק הפותח את המאמר, המתבאר כעת.

Exodus 35:2 שמות ל"ה:ב'

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָּכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַה': כִּלְיָהֶעֱשֶׂה בו מְלָאכָה יוֹמֵת:

Six days shall work be done, but on the seventh day there shall be to you a holy day, a sabbath of solemn rest to the L-RD; whosoever doeth any work therein shall be put to .death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 שהרצון התחתון . . כלי הוא לגילוי רצון העליון

ההערה מציינת שמאמר זה מפנה לקטע הזה, העוסק ברצון התחתון ככלי לרצון העליון.

הערת קה"ת

בד"ה טוב טעם תרס"ה ע' יב מצוין לכאן.

פסקה 32

78 אל דעות ה'

תפילתה של חנה: "כי אל דעות ה', ולו נתכנו עלילות". את המילה "דעות" קוראים כרומזת לשתי בחינות של דעת.

I Samuel 2:3 שמואל א ב':ג'

אֶל־תִּרְבוּ וּתְדַבְּרוּ גְבוּהָ גְבוּהָ יֵצֵא עֲתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דְּעוֹת Havayah וְלוֹ נִתְכַּנּוּ עֲלִילוֹת:

Multiply not exceeding proud talk; Let not arrogance come out of your mouth; For the L-RD is a G-d of knowledge, And .by Him actions are weighed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמואל-א ב, ג.

79 רק אתכם ידעתי מכל משפחות

"רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה". כאן "ידעתי" פירושו בחרתי בכם ורציתי בכם.

Amos 3:2 עמוס ג:ב'

רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה עליכן אפקד עליכם את כל עונותיכם:

You only have I known of all the families of the earth; Therefore I will visit upon you all your iniquities

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

עמוס ג, ב.

פסוקה 33

80 והאדם ידע

"והאדם ידע את חוה אשתו": ידיעה במשמעות של התקשרות והתאחדות.

Genesis 4:1 בראשית ד:א'

והאדם ידע את חוה אשתו ותרר ותלד את קין ותאמר קניתי איש אתי

And the man knew Eve his wife; and she conceived and bore Cain, and said: 'I have agotten a man with the help of the 'L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 והאדם ידע לי התקשרות

פרק ג בתניא מסביר כך את עניין הדעת, על יסוד "והאדם ידע" את חוה: לשון של התקשרות והתחברות, כשהאדם קושר את דעתו בחוזה בגדולתו של אין סוף.

Tanya, Likkutei Amarim 3:13 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ג:י"ג והדעת, הוא מלשון "והאדם ידע את חוה", והוא לשון התקשרות והתחברות, שמשך דעתו בקשר אמיץ וחזק מאד, ויתקע מחשבתו בחוזה בגדולת אין-סוף ברוך-הוא, ואינו מסיח דעתו.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פ"ג ובליקוט פ"י ומ"מ — חסידות שם

82 וזהו ענין הנשמה יתירה דשבת

בלקוטי תורה על שיר השירים מדובר בשורש הנשמה ב"מחשבה הקדומה", ונאמר שלנשמה יש "אחור" ו"פנים": הרצון נקרא "אחור" ביחס לתענוג. לא כל אחד זוכה לאהבה של תענוגים, אך אהבה ורצון להי הם חובה על הכול.

הערת קה"ת

ראה גם לקרי"ת שה"ש יט, א [אוה"ת דרושים לשבועות ע' קא].

83 ומשביע לכל חי רצון

"פותח את ידך ומשביע לכל חי [רצון]". יש לקרוא זאת כך: הרצון העליון נמשך אל "כל חי".

Psalms 145:16 תהילים קמ"ה:ט"ז

פותח את ידך ומשביע לכל-חי רצון:

Thou openest Thy hand, And satisfiest every living thing with favour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, טז.

84 רצון יראיו יעשה

"רצון יראיו יעשה ואת שוועתם ישמע ויושיעם". יש לקרוא זאת כך: הרצון העליון מתגלה באלה שיראים את ה'.

Psalms 145:19 תהילים קמ"ה:י"ט

רצון-יראיו יעשה ואת-שוועתם ישמע ויושיעם:

He will fulfil the desire of them that fear Him; He also will hear their cry, and will save them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 34

85 בחי הארה מקדושת שבת

גם שם כל תפילה מששת ימי החול נקראת הארה מן השבת. זהו, נאמר שם, "שבת תחתונה"; "שבת עליונה" היא הזמן העתיד לבוא, "היום שכולו שבת", והאהבה הגדולה הבאה מלמעלה נעלית עוד יותר מן האהבה שאליה מגיעים באמצעות מאמץ.

הערת קה"ת

ראה לעיל ט, ב. וש"נ.

86 להתקדש ולהמשיך עליו בכל יום מקדושת שבת

ראשית חכמה כותב שמכיוון שהשבת היא השורש של כל הקדושה, הציווי "קדושים תהיו" פירושו שעלינו לקדש את עצמנו ולהמשיך על עצמנו בכל יום מאור קדושת השבת.

Reshit Chokhmah, Gate of Holiness 2:5 ראשית חכמה, שער הקדושה ב:ה'

ואחר שהשבת הוא שורש לכל הקדושות, נאמר שמה שצוה תורה קדושים תהיו כי קדוש אני, הוא שנתקדש ונמשיך עליו בכל יום ויום מאור קדושת שבת, אם נקדש עצמינו מעשיית מלאכה וטהרת המחשבות ושאר פרטים שיתבארו בקדושת שבת.

Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC)

87 קדושים תהיו

"קדושים תהיו, כי קדוש אני, ה' אלקיכם". יש לקרוא זאת כהמשכה מקדושת השבת אל תוך כל יום.

Leviticus 19:2 ויקרא י"ט:ב'

דבר אל-כל-עדת בני-ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם:

Speak unto all the congregation of the children of Israel, and say unto them: Ye shall be holy; for I the L-RD your G-d am holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 נמשלה התפלה לסולם

שם התפילה נקראת "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה": העלייה היא הסולם, אך ראשו מגיע השמימה, שכן בתפילת העמידה מתחילה ההמשכה, והיא מתממשת בעיקר לאחר מכן באמצעות התורה והמצוות. העלייה צריכה להקדים, משום שאתעורר דלתתא מעוררת אתעורר דלעילא, כפי שנאמר גם במאמר זה.

Tikkunei Zohar, Tikkun 45 • 83a:1 תקוני' תיקון מה

ובקצאן לאחורא עלמא לתהו ובהו, ובזמנא דמסתכלין בשכינתא דאיהי תחום ימא חזרין לאתריהו, תא חזי יי איהי אמינה ודבור וקריאה, וי קול, היי הבל נחית בדבור, הבל סליק בקול, קול סליק, דבור נחית, וכד איהו סליק ונחית מלאכי אלקיים סלקין ונחיתין בקה, דאינון

מִשְׁרֵיִן וְחִילִין דִּילִיָּה, וְדָא אִיהוּ רָזָא מִי עָלָה שְׁמַיִם וִירַד (משלי ל ד),
וְכָאָה אִיהוּ מָאן דְּסָלִיק צְלוֹתֵין בְּקָה, דְּהָא צְלוֹתָא אִיהִי סָלָם, דְּבָה
מְלָאכִי אֱלֹקִיִּים סָלְקִין וְנִתְּנִין לָהּ.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ת"ז תי מה. וראה זח"א בהשמות רסו, ב. זח"ג שו, ב. לקו"ת בשלח ב, ב.
באוה"ת ויצא כרך ה תתמ, ב ואילך ע"פ ויחלוס. ראה לעיל ב, ב.

89 והנה סלם מוצב ארצה

חלמו של יעקב: "והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה
מלאכי אלקים עולים ויורדים בו". התפילה היא הסולם.

Genesis 28:12 בראשית כ"ח:י"ב

וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֹלָם מָצֹב אֶרֶצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכֵי אֱלֹקִים
עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ:

And he dreamed, and behold a ladder set up on the earth,
and the top of it reached to heaven; and behold the angels of
G-d ascending and descending on it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כח, יב.

90 הערת קה"ת מפנה Zohar, Addenda, Volume I 50:362 למילים
האלה.

Zohar, Addenda, Volume I 50:362 ספר הזוהר, תוספות, כרך א
נ:שס"ב

91 הערת קה"ת מפנה Zohar, Yitro 27:450 למילים האלה.

Zohar, Yitro 27:450 ספר הזוהר, יתרו כ"ז:ת"ג

36 פסוקה

92 ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו

"והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו". שני הכיוונים בסולם הם העלייה
והירידה של התפילה.

Genesis 28:12 בראשית כ"ח:י"ב

וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֹלָם מָצֹב אֶרֶצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכֵי אֱלֹקִים
עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ:

And he dreamed, and behold a ladder set up on the earth,
and the top of it reached to heaven; and behold the angels of
G-d ascending and descending on it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 שו"ה שנעשו — (ועבמ"ש

בכתב היד הסוגריים נפתחים בנוסח אחר: "(ויש לבאר את ענין הנשמה
היתרה גם על פי מה שנכתב על הפסוק 'יונתי')".

הערת קה"ת

בבזך באבי 13: "(וביאור ענין תוס' נשמה יתירה יש לבאר ג"כ עפמ"ש
בפסוק 'יונתי')".

94 ועבמ"ש בפסוק יונתי

זהו ההסבר על "יונתי" שאליו מפנים הסוגריים. שם מתוארת "המחשבה
הקדומה" כממוצע בין עצמות אור אין סוף לבין המדרגות הנאצלות: היא
מקיפה את כל השתלשלות העולמות וכוללת אותם, ואילו עצמות אור אין
סוף כלל אינה בבחינת מקור לעולמות. הדברים עוסקים גם בהגעה למדרגה
העליונה של הנשמה באמצעות קריאת שמע ותפילה.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יט, א.

95 התורה היא נגד בחי' כלי המשכן

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Likkutei Sichos.

הערת קה"ת

היינו בחי' התורה כמו שנמשכה בחכמה ובמדות, אבל שרש התורה היא
בחי' רצה"ע. (ואף שלענין הארון מבואר שם [בתו"א כאן] שהוא "כמו
שהתורה בשרשה" — הכוונה בזה הוא שבבחי' ההתגלות גופא, ראשית
ושרש הגילוי הוא בחכמה (ארון), אבל גם זה הוא בכלל "נפקת" (לקו"ש
חי' ע' 217 הערה 47 בשוה"ג).

96 כפרי עץ חיים נכתב שבשבת המוחין שהיו מעל הראש כתפילין, בבחינת
מקיפים, נכנסים לראש ונעשים מוחין פנימיים; לכן אין מניחים תפילין
בשבת.

Pri Etz Chaim, Gate of the Sabbath 19:2 פרי עץ חיים, שער השבת
י"ט:ב'

והנה כמו שלמטה בסוד צ' דצלם, שכבר יש בהם מלכות דתבונה,
משא"כ במ' דצלם שלא נתלבשו המוחין עדיין, אך בלי של צלם, בטש
קוצי דשערי דאריך אנפין, ויצאו תפילין בכח ובדקות דק ביותר משל
מעלה, ואז נעשה גם כן לאה בסוד אור פנימי, ואלו הם סוד התפילין
של שבת, שהם למעלה מן הראש, שהם לי דצלם. וכשבת שבת בא פנים
חדשות, שהם אלו המוחין שבסוד לי דצלם שהיו למעלה בראשו בסוד
תפילין. ועתה בשבת נכנסו בראשו, ונעשין מוחין חדשים לאחד
מהבחינות, והם פנימים עתה, ולזה אין אנו מניחין תפילין בשבת, ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

37 פסוקה

97 שבת . . אותיות תשב

ההערה מציינת שמקורות הקריאה של "שבת" כ"תשב" מובאים להלן,
ב"ש 88, שם המאמר חוזר לכך (פסוקה 47).

הערת קה"ת

נסמן להלן פח, ג.

98 פיה פתחה בחכמה

"פיה פתחה בחכמה, ותורת חסד על לשונה". הפסוק נקרא על שתי
הבחינות שבתורה, חכמה וחסד: הארון והמנורה.

Proverbs 31:26 משלי ל"א:כ"ו

פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה:

She openeth her mouth with wisdom; And the law of kind-
ness is on her tongue

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, כו.

99 ותורה אור

"כי נר מצוה ותורה אור". התורה היא האור של המנורה.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ו, כג.

100 חכמת אדם תאיר פניו

”חכמת אדם תאיר פניו”. אור התורה הוא הארה של הפנים.

Ecclesiastes 8:1 קהלת ח':א

מי כְּהֶחֱכֵם וּמִי יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר דְּבַר חֲכָמָה אֲדָם תְּאִיר פָּנָיו וְעַל פָּנָיו יִשָּׁנָא:
Who is as the wise man? and who knoweth the interpretation
of a thing? A man's wisdom maketh his face to shine, And
the boldness of his face is changed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, א.

101 ארז"ל חכמת זו סדר קדשים

ריש לקיש דורש את מילות הפסוק ”והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת
ודעת” כנגד ששת סדרי משנה: ”חכמת” היא סדר קדשים.

Shabbat 31a:10 שבת ל"א א"י

אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מַאי דְּכָתִיב ”וְהָיָה אֱמוּנַת עֵתִיךָ חֹסֶן יְשׁוּעוֹת חֲכָמָה
וְדַעַת וְגוֹי” — אֱמוּנָה — זֶה סֵדֶר זִרְעִים. ”עֵתִיךָ” — זֶה סֵדֶר מוֹעֵד.
”חֹסֶן” — זֶה סֵדֶר נְשִׁים. ”יְשׁוּעוֹת” — זֶה סֵדֶר גְּזֵקִין. ”חֲכָמָה” — זֶה
סֵדֶר קֳדָשִׁים. ”וְדַעַת” — זֶה סֵדֶר טְהוֹרוֹת. וְאֵפִילוּ הֵכִי, ”וְיָרָאת ה' הִיא
אוֹצְרוֹ”.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת לא, א.

פסוקה 38

102 גבי ר' אבהו שצהבו פניו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ירושלמי שבת פ"ח ה"א.

103 ר' אבהו שצהבו פניו מחמת שראה תוספתא חדתא

תלמידיו של רבי יוחנן ראו שפניו של רבי אבהו מאירות. כששאלו אותו
איוז תורה חדשה שמע, השיב: ”תוספתא ישנה”, ורבי יוחנן החיל עליו את
הפסוק: ”חכמת אדם תאיר פניו”. (בגרסה זו התוספתא מכונה ישנה.)

Jerusalem Talmud Shabbat 8:1:7 תלמוד ירושלמי שבת ח':א'ז

רַבִּי אֲבָהוּ נָחַת לְטִיבְרָא. חֲמוּנִיָּה תַלְמִידוֹ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָפִי נְהִירָן.
אֲמַרְוּן קוּמִי רַבִּי יוֹחָנָן. אֲשַׁכַּח רַבִּי אֲבָהוּ סִימָה. אֲמַר לוֹן. לָמָּה. אֲמַרְוּן
לָקָה. אָפִי נְהִירָן. אֲמַר לוֹן. דִּילְמָא אוּרִיתָא חֲדָתָא שְׁמַעְתָּה. סְלִיק
לְגַבְיָה. אֲמַר לָקָה. מַאי אוּרִיתָא חֲדָתָא שְׁמַעְתָּה. אֲמַר לָקָה. תּוֹסְפְתָא
עֲתִיקְתָּא. וְקָרָא עָלוּי. חֲכָמָה אֲדָם תְּאִיר פָּנָיו.

Rebbi Abbahu descended to Tiberias. The students of Rebbi
Johanan saw that his face was shiny. They said before Rebbi
Johanan, Rebbi Abbahu found a treasure. He asked them,
why? They told him, his face is shiny. He said to them,
maybe he understood a new teaching. He came to visit him.
He asked him, what new teaching did you hear? He said, an
old Tosephta. He recited about him, a man's wisdom illumi-
nates his face

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De
Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and
commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015
(CC-BY)

פסוקה 39

104 יאר ה' פניו אליך

ברכת הכוהנים: ”יאר ה' פניו אליך ויחונך”.

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יָאֵר Havaiah פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנֶּךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious
unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 ושלשה קנים יוצאים

”ושישה קנים יצאו מצדיה: שלושה קני מנורה מצדה האחד, ושלושה קני
מנורה מצדה האחר”.

Exodus 25:32 שמות כ"ה:ל"ב

וְשֵׁשׁ קָנִים יֵצְאוּ מִצְדֵּיהָ שְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֶרֶת מִצְדֵּה הָאֶחָד וְשְׁלֹשָׁה קְנֵי
מְנֶרֶת מִצְדֵּה הַשֵּׁנִי:

And there shall be six branches going out of the sides there-
of: three branches of the candlestick out of the one side
thereof, and three branches of the candle-stick out of the
other side thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כה, לב.

פסוקה 41

106 מוסר אביך

”שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמך”. התורה שבכתב היא מוסר
האב, והתורה שבעל פה היא תורת האם.

Proverbs 1:8 משלי א':ח

שְׁמַע בְּנִי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל־תִּטְשׁ תּוֹרַת אִמְךָ:

Hear, my son, the instruction of thy father, And forsake not
the teaching of thy mother

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 42

107 שתושב"כ נקי מוסר אביך . . ותורה שבעל פה נקי תורת אמך

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Iggeres HaKodesh.

הערת קה"ת

אגה"ק סכ"ט.

פסוקה 44

108 לכו לחמו בלחמי

החכמה קוראת: ”בוואו, אכלו מלחמי ושתו מן היין אשר מסכתי”. התורה
היא לחם, מזון לנשמה.

Proverbs 9:5 משלי ט':ה

לְכוּ לַחֲמוּ בִלְחָמִי וּשְׁתּוּ בַיַּיִן מִסִּכְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have'
mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ט, ה.

109 ישראל מפרנסין

הזוהר אומר שסעודתו של המלך ממתנה לסעודת עבדיו, לריח הקרבנות, "וכך למדנו: ישראל מפרנסים את אביהם שבשמים".

Zohar III, 7b זח"ג ז, ב

הערת קה"ת

שהש"ר א"ע"פ לסוסתי. זח"ג ז, ב. וראה ילקו"ש פי פקודי רמז תיח.

110 ישראל מפרנסין

על "דמיתין רעיתי" דורש המדרש את המילה "רעיתי" במשמעות "המכללים אותי", משום שישאל הקריבו את שני קרבנות התמיד. החסידות מחילה את הרעיון שישאל "מכללים" את ה' על התורה והמצוות.

Shir HaShirim Rabbah 1:12-13 שיר השירים רבה א':י"ב-י"ג

עד שהמלך במסבו, רבי מאיר ורבי יהודה, רבי מאיר אומר עד שהמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא במסבו, ברקיע, נתנו ישראל ריח רע, ואמרו לעגל (שמות לב, ד): אלה אלקיך ישראל. אמר לקה רבי יהודה דקר מאיר אין דורשין שיר השירים לגנאי אלא לשבח, שלא נתן שיר השירים אלא לשבחן של ישראל, ומהו עד שהמלך במסבו, עד שהמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא במסבו, ברקיע, נתנו ישראל ריח טוב לפני הר סיני, ואמרו ...

While the king was at his feast, my nard released its fragrance" (Song of Songs 1:12). "While the king was at his feast," Rabbi Meir and Rabbi Yehuda, Rabbi Meir says: While the King of kings was at His feast, in the firmament, Israel released a foul odor and said to the calf: "This is your god, Israel" (Exodus 32:4). Rabbi Yehuda said to him: 'Enough, Meir, one does not expound Song of Songs disparagingly, but rather, favorably, as Song of Songs was given ... only in praise of Israel. What

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

45 פסוקה

111 אך את שבתותי תשמרו

"אך את שבתותי תשמרו": נאמר בפרשת כי תשא, מיד לאחר ההוראות לבניית המשכן.

Exodus 31:13 שמות ל"א:י"ג

ואתה דבר אלי בני ישראל לאמר אך את־שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם:

Speak thou also unto the children of Israel, saying: Verily ye' shall keep My sabbaths, for it is a sign between Me and you throughout your generations, that ye may know that I am the L-RD who sanctify you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 פסוקה

112 שבת אותיות תשב

באגרת התשובה נאמר ששבת היא בחינת תשובה עילאה, ושאותיות "שבת" הן אותיות "תשב אנוש", שכן בשבת העולמות עולים אל מקורם, ובייחוד בתפילות השבת.

הערת קה"ת

ראה אגה"ת פ"י. ד"ה מזמור שיר ליוה"ש לאדהאמ"צ. ב"ר ספכ"ב (ביפ"ת שם).

113 ואני תפילתי לך ה' עת רצון

"ואני, תפילתי אליך, ה', עת רצון". נאמר בתפילת מנחה של שבת; הפסוק נקרא כרומז להתגלות הרצון העליון.

Psalms 69:14 תהילים ס"ט:י"ד

ואני תפילתי־לך ה' עת רצון אלקים בְּרַב־חַסְדְּךָ עֲנֵנִי בְּאֵמֶת יִשְׁעֶךָ:

But as for me, let my prayer be unto Thee, O L-RD, in an acceptable time; O G-d, in the abundance of Thy mercy, Answer me with the truth of Thy salvation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סט, יד.

48 פסוקה

114 כל האומר אין לי אלא תורה

רבי יוסי: "כל האומר שאין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה", והגמרא ממשיכה ואומרת שאין לו אפילו תורה, שכן "כל העוסק בעשייה עוסק בלימוד".

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד'-ה'

עֲרַבִי שְׁלָצִיּוֹן — דַּעֲבָדִי שְׁלוֹף דִּוָן. תוֹקַע עֲצָמוֹ לְדָבָר הַלֵּכָה — דִּתְנִינָא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה — אֵין לוֹ תוֹרָה. פְּשִׁטָּא! אֵלָא: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֵלָא תוֹרָה — אֵין לוֹ אֵלָא תוֹרָה. הָא נָמִי פְּשִׁטָּא! אֵלָא דַּאֲפִילוּ תוֹרָה אֵין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פֶּפְא, אָמַר קְרָא: "וְלִפְדֹּתָם וְעִשִּׂיתָם" — כָּל שֶׁיִּשְׁנֹו בַּעֲשִׂיָּה יִשְׁנֹו בְּלִמְיָדָה, כָּל שֶׁאֵינוֹ בַּעֲשִׂיָּה אֵינוֹ בְּלִמְיָדָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב.

50 פסוקה

115 כל הקורא ק"ש בלא תפלין

עולה: "כל הקורא קריאת שמע בלא תפלין, כאילו מעיד עדות שקר בעצמו". רבי יוחנן: כאילו הקריב עולה בלא מנחה, זבח בלא נסכים.

Berakhot 14b:24-25 ברכות י"ד ב:כ"ד-כ"ה

אמר עולה: כל הקורא קריאת שמע בלא תפלין, כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: כאילו הקריב עולה בלא מנחה, וזבח בלא נסכים. ואמר רבי יוחנן: הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה

Ulla said : Whoever reads the Shema' without Tefillin is as' though he spoke false testimony against himself. R. Hiyya b. Abba said in the name of R. Johanan : It is as though he had offered a burnt-offering without a meal-offering (cf. Num. xxviii. 5) and a sacrifice without drink-offerings (ibid. v. 14). R. Johanan also said: Whoever wishes to receive upon himself the yoke of the kingdom of heaven in perfection

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יד, ב. בלקו"ת שלח מא, ג. מצוין לכאן.

בבוכ באבי 13 נוסף: " (ובזה יובן מ"ש קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך שכדי שתהיי רעיתי יפתי בחי תורה ומזון בחי לבושים דמעשה המצות יפתי הוא על ידי שמתחלה קומי לך ממטה למעלה ועי"ז אח"כ תהיי רעיתי יפתי ולכי לך מלמעלה למטה להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה)".

116 זהו עדות שקר כו'

כתב חיד מוסיף כאן: "ולכן ראש שלא הניח תפילין הוא מכלל פושעי ישראל בגופן; ועיין בסידור על 'חציף עלי מאן דמצלי בבקתא וכו'".

הערת קה"ת

בבוכ באבי 13 נוסף: "ולכן קרקפתא דלא מנח תפילין הוא פושעי ישראל בגופן ועיין בסידור בענין חציף עלי מאן דמצלי בבקתא כו'".

פסקה 52

117 הערת קה"ת מפנה לExodus 27:20-30:10 למילים האלה.

Exodus 27:20-30:10 שמות כ"ז:כ"א-ל"י

פסקה 53

118 כי בו שבת

"ויברך ה' את היום השביעי ויקדש אותו, כי בו שבת מכל מלאכתו."

Genesis 2:3 בראשית ב'ג'

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּו שַׁבַּת מְקַלְמֵלָאֲכָתוֹ
אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

And G-d blessed the seventh day, and hallowed it; because that in it He rested from all His work which G-d in creating .had made

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 שבת וינפש

"ויביום השביעי שבת וינפש." המנוחה היא חזרת הכוחות למהותם.

Exodus 31:17 שמות ל"א:י"ז

בִּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעֹלָם כִּי־שָׁשַׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְאֶת־הָאָרֶץ וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפֶשׁ:

It is a sign between Me and the children of Israel for ever; for in six days the L-RD made heaven and earth, and on the 'seventh day He ceased from work and rested

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 55

120 פיה פתחה בחכמה

"פיה פתחה בחכמה, ותורת חסד על לשונה". התורה היא חכמה הנמשכת כחסד.

Proverbs 31:26 משלי ל"א:כ"ו

פִּיהָ פִּתְחָה בְּחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָה:

She openeth her mouth with wisdom; And the law of kindness is on her tongue

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, כו.

121 בחי תורה וגמילות חסדים

בכתב חיד נוסף: "(בכך יובן מה שכתוב: 'קומי לך רעיתי יפתי ולכי: כדי שתהיה 'רעיתי', בחינת תורה ומזון, ויפתי', בחינת הלבושים של עשיית המצוות, צריך תחילה 'קומי', מלמטה למעלה; ועל ידי כך תהיה אחר כך 'רעיתי יפתי', ולכי', מלמעלה למטה, כדי להמשיך את גילוי אור אין סוף, ברוך הוא)."
הערת קה"ת

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Vilna Edition (Public Domain); Shenei Luchot HaBrit, based on Amsterdam, 1698 ed. Part I (Public Domain); Wikisource Mishneh Torah (CC-BY-SA); Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain); Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC); Pri Etz Chaim (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Torat Menachem vol. 42, pp. 306-309). [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מזים חנינני ולא מסחר. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayakhel/1/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק